

PRAWA CZŁOWIEKA
to nie jest
utopijny standard

DOSKONALENIE
ZAWODOWE:
Radcowie zbierają punkty

PROCEDURA CYWILNA:
Postępowanie
przygotowawcze i rozprawa

DWUMIESIĘCZNIK
SAMORZĄDU
RADCÓW PRAWNYCH

RADCA PRAWNY

Nr 209/2023
WRZESIEŃ/PAŹDZIERNIK
ISSN 1230-1426

KONFERENCJA I PIKNIK ZAWODÓW ZAUFANIA PUBLICZNEGO POD PRZEWODNICTWEM KIRP

PRENUMERATA WYDAWNICTW KRRP

Przypominamy, że dwumiesięcznik „Radca Prawny” i kwartalnik „Radca Prawny. Zeszyty Naukowe” są **dostępne bezpłatnie** online na stronie www.kirp.pl, w zakładce Wydawnictwa. Ponadto artykuły z dwumiesięcznika można znaleźć na stronie internetowej www.radcaprawny.media, a z kwartalnika na stronie www.kwartalnikradcaprawny.pl.

Prenumerata wydań papierowych obu czasopism Krajowej Rady Radców Prawnych jest płatna.

- **Opłata roczna za jeden tytuł: 35 zł**
- **Opłata roczna za oba tytuły: 60 zł**

Aby otrzymywać prenumeratę, należy dokonać wpłaty na konto KRRP.

DANE DO PRZELEWU:

Odbiorca:

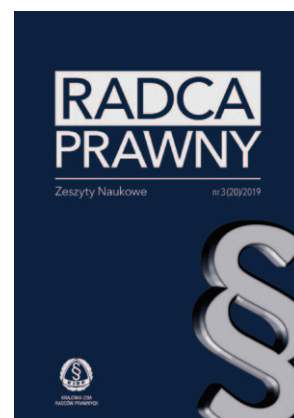
Krajowa Izba Radców Prawnych
ul. Powązkowska 15
01-797 Warszawa

Numer konta: 23 1140 1010 0000 5370 2300 1003

W tytule przelewu należy wpisać:

- imię i nazwisko adresata/nazwę i numer NIP kancelarii (dane do faktury),
- tytuł wybranego czasopisma (jeśli opłata dotyczy tylko jednego),
- adres do wysyłki (jeśli jest inny niż w przelewie).

Potwierdzenie przelewu należy wysłać na adres e-mail redakcji: radca.prawny@kirp.pl

RADCA PRAWNY
wydawany od 1992 r.

WYDAWCA

Krajowa Izba Radców Prawnych
ul. Powązkowska 15
01-797 Warszawa
tel. 22 300 86 40
e-mail: radca.prawny@kirp.pl

„Radca Prawny” w internecie:

<https://radcaprawny.kirp.pl/>
[www.kirp.pl/publikacje/
dwumiesiecznik-radca-prawny/](http://www.kirp.pl/publikacje/dwumiesiecznik-radca-prawny/)
[www.facebook.com/
magazynradcaprawny/](https://www.facebook.com/magazynradcaprawny/)

REDAKCJA

Jowita Piłarska-Korczak
redaktor naczelny

Tomasz Osiński
zastępca redaktora naczelnego

Klara Szczęsnowicz
sekretarz redakcji
tel. 22 300 86 40 wew. 133
e-mail: radca.prawny@kirp.pl

Tomasz Działyński
Weronika Filiks-Michalska
Anna Koziura
Justyna Wojdyło-Borucka

REKLAMA

tel. 22 300 86 40 wew. 133
e-mail: radca.prawny@kirp.pl

STALE WSPÓŁPRACUJĄ

Bogdan Bugdałski
Krzysztof Mering
Wiesława Moczyłowska
Wojciech Tumidalski

KOREKTA

Aleksandra Sachanowicz-Wrzal

PROJEKT GRAFICZNY, SKŁAD

Agnieszka Kielak
akartstudio.pl

ZDJĘCIA NA OKŁADCE

Urszula Mróz
Krzysztof Chodyka

DRUK

Wiedza i Praktyka
Nakład: 1000 egz.
Redakcja zastrzega sobie prawo
do dokonywania w nadesłanych
tekstach skrótów i zmiany tytułów.

Fot. Edyta Rakowska

Drogie Koleżanki i Drodzy Koledzy!

Jesień zaczęła się dla naszego samorządu bardzo pracowicie, nie tylko na gruncie polskim, lecz także na arenie międzynarodowej.

Ważne zmiany przyniosło wrześniowe posiedzenie Krajowej Rady Radców Prawnych. Pierwszą z nich jest dostosowanie programu aplikacji do realiów rynku prawniczego, o czym szczegółowo piszemy w internetowym „Dodatku dla Aplikantów”. Druga ważna uchwała dotyczyła zmian w Regulaminie wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego. Zniesiono 50-proc. ograniczenie w uzyskaniu punktów szkoleniowych za udział w formach doskonalenia zawodowego organizowanych przez podmioty inne niż organy samorządu zawodowego. Nowe regulacje będą obowiązywać od stycznia 2024 r., a więcej o nich przeczytacie Państwo w rubryce Praktyka.

Pod koniec września Krajowa Izba Radców Prawnych współorganizowała w Warszawie posiedzenie Komitetu Stałego CCBE, największej europejskiej organizacji skupiającej samorządy i stowarzyszenia prawnicze w Europie. Podczas tego ważnego wydarzenia przedstawiciele samorządu radców prawnych wzięli udział w dyskusjach na temat sytuacji prawnej w Polsce oraz na temat wojny w Ukrainie. Powierzenie polskiej delegacji zorganizowania tak prestiżowego spotkania jest potwierdzeniem, że działalność zagraniczna to jeden z filarów prac Krajowej Izby Radców Prawnych.

W tym numerze podsumowujemy naszą aktywność w takich inicjatywach, jak Pol'and'Rock Festival i CieszFanów Festiwal oraz Tour de Konstytucja, podczas których radcowie prawni pomagali, doradzali i edukowali, wyjaśniając słuchaczom m.in., na czym polegają prawa obywatelskie, zasady demokracji i czym są prawa człowieka. Mówi o nich także w wywiadzie na naszych łamach jeden z aktywnych uczestników Tour de Konstytucja, r. pr. Mirosław Wróblewski, przewodniczący Komisji Praw Człowieka.

A w temacie numeru zamykamy roczną prezydencję Krajowej Izby Radców Prawnych w Ogólnopolskim Porozumieniu Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego, której zwieńczeniem były zorganizowane przez KIRP konferencja poświęcona roli i społecznej odpowiedzialności zawodów zaufania publicznego oraz warszawski piknik zawodów zaufania publicznego, na którym każdy z samorządów podczas różnorodnych zorganizowanych atrakcji mógł opowiedzieć o swoim zawodzie i uświadomić odwiedzających, jak ważnych praw w ich imieniu pilnuje. Piknik odwiedziły rzesze gości, co jest dla nas ogromną satysfakcją.

Z niemałym zadowoleniem polecam Państwu również artykuł dotyczący postępowania się feminatywem „radczyny prawna”. Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych rozwiewa wątpliwości co do możliwości stosowania żeńskiej formy nazwy naszego zawodu, mimo że literalnie z ustawowej ochrony korzysta określenie zawodu wyrażone w formie męskiej.

Ponadto w tym numerze „Radcy” publikujemy drugą część przeglądu portali i narzędzi informatycznych dla prawników, wskazujemy pułapki w nowym Kodeksie postępowania cywilnego w przepisach dotyczących postępowania przygotowawczego i rozprawy oraz analizujemy, co zmieni się w prawie spadkowym.

Miłośnikom zwierząt polecam artykuł o niełatwym życiu psów w XIX-wiecznym Krakowie, a fanów sportu zachęcam do przeczytania relacji z reaktywowanej po przerwie spowodowanej pandemią spartakiady prawników.

Przyjemnej lektury.

Jowita Piłarska-Korczak
redaktor naczelna

Fot. Krzysztof Chodyka

03 Od redaktora

AKTUALNOŚCI KIRP

- 06 Posiedzenie Komitetu Stałego CCBE w Warszawie
JW
- 07 Polscy prawnicy są ważnym członkiem europejskiego rynku usług prawnych
Rozmowa z Prezesem Krajowej Rady Radców Prawnych Włodzimierzem Chróścikiem.
Red.
- 08 Zmiany w programie aplikacji i Regulaminie wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego
Dział Komunikacji
- 08 Wielki finał obywatelskiej inicjatywy z udziałem radców prawnych
Red.
- 09 Radcowie prawni edukowali, pomagali i doradzali podczas festiwali
Red., www.kirp.pl
- 10 Radczynie prawna
Piotr Olszewski

AKTUALNOŚCI OIRP

- 11 Uroczyste ślubowania nowych radców prawnych

Fot. Urszula Mróz

WYWIAD KIRP

- 13 Prawa człowieka to nie jest utopijny standard
Rozmowa z r. pr. Mirosławem Wróblewskim, przewodniczącym Komisji Praw Człowieka Krajowej Rady Radców Prawnych.
Bogdan Bugdalski

TEMAT NUMERU

- 16 Etyka, autonomia i społeczna odpowiedzialność zawodów zaufania publicznego
Dział Komunikacji
- 19 II Piknik Zawodów Zaufania Publicznego
Dział Komunikacji

- 21** Łączy nas cel zasadniczy – promowanie zawodów zaufania publicznego i edukacja na ich temat
Rozmowa z Prezesem Krajowej Rady Radców Prawnych Włodzimierzem Chróścikiem.
Red.

PRAKTYKA

- 22** Radcowie zbierają punkty
Piotr Olszewski
- 24** Pułapki procedury cywilnej. Część 2
Postępowanie przygotowawcze i rozprawa
Grzegorz Karaś
- 27** Przegląd portali i narzędzi informatycznych dla prawników. Część 2
Wiktor Kożuch
- 30** Spadki po nowemu
Przemysław Kosiński

Fot. Adobe Stock

KODEKS ETYKI

- 32** Obowiązek poinformowania samorządu o zwolnieniu z zachowania tajemnicy zawodowej
Leszek Korczak

ZMIANY W PRAWIE

- 34** Z prac parlamentu
Łukasz Nykiel

OPINIE OBSiL

- 35** Z prac Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji KRRP
Anna Grudzińska

ORZECZNICTWO

- 36** Brak numeru PESEL w skardze podstawą do jej odrzucenia
Wiesława Moczydłowska

NOWE TECHNOLOGIE

- 38** Szewc bez butów chodzi, czyli czy nasze strony internetowe są legalne i skuteczne
Tomasz Pałak

Fot. Adobe Stock

FORUM OPINII

- 41** O polityce w naszych mózgach
Jarostaw Betdowski
- 42** Szklany sufit
Ewa Urbanowicz
- 43** *With a little help from my friends – radcowie prawni na Pol'and'Rock*
Tomasz Działyński

PITAWAL

- 44** Prognozy dla szefa IMGW
Wojciech Tumidalski

HISTORIA

- 46** Pieskie życie w Krakowie w XIX w.
Agnieszka Lisak

SPORT

- 48** Prawnicy z Wielkopolski triumfatorami XXXI Ogólnopolskiej Letniej Spartakiady
Onufry Kozaczewski

Fot. Wiktoria Łabędzka

- 50** XXII Ogólnopolskie Mistrzostwa Radców Prawnych i Aplikantów w Tenisie Ziemnym
Dorota Chrabota
- 51** Gdańsk załaz Łódź
Tomasz Oleksiewicz

ŻYCIE Z PASJĄ

- 52** Malować każdy może?
Rozmowa z Robertem Staszewskim, malarzem, radcą prawnym, Wicedziekanem Rady OIRP we Wrocławiu.
Krzysztof Mering

FELIETON

- 54** Ballada w dwóch aktach...
Maciej Bobrowicz

POSIEDZENIE KOMITETU STAŁEGO CCBE W WARSZAWIE

Zaplanowane na 28–29 września posiedzenie Komitetu Stałego CCBE w Warszawie, któremu towarzyszyć będą posiedzenia czterech komitetów CCBE, organizuje Krajowa Izba Radców Prawnych we współpracy z Naczelną Radą Adwokacką. Powierzenie polskiej delegacji organizacji tego prestiżowego wydarzenia należy odczytać za wyróżnienie i dowód dużego zaufania. Wśród spodziewanych gości znajdują się czołowi przedstawiciele świata prawniczego, eksperci oraz osoby mające wpływ na legislację w różnych krajach europejskich, jak również w organizacjach międzynarodowych z Unią Europejską na czele.

CCBE, czyli Conseil des barreaux européens, jest międzynarodową organizacją działającą w imieniu ponad miliona prawników europejskich. W organizacji tej zrzeszone są samorządy prawnicze i stowarzyszenia grupujące przedstawicieli zawodów prawniczych ze wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Ponadto w CCBE działa 13 delegacji z innych krajów na prawie organizacji stowarzyszonych i obserwatorów. Historia Conseil des barreaux européens to ponad pięć dekad reprezentowania organizacji członkowskich wobec instytucji europejskich – Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego w sprawach dotyczących wymiaru sprawiedliwości, rządów prawa oraz praw człowieka. Co warto podkreślić, CCBE ma także stałe delegacje

przy Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz przy Europejskim Trybunale Praw Człowieka.

GALA W MUZEUM POLIN

CCBE jest aktywne m.in. w obszarach związanych z respektowaniem praw człowieka, również w kontekście trwającej wojny w Ukrainie, sytuacji prawnej uchodźców i migrantów oraz w pracach nad konwencją o zawodzie prawnika w Unii. CCBE prowadzi wiele aktywnych projektów, które realizowane są przez wiele

lat. Wymienić w tym miejscu należy coroczne opracowywanie informacji na potrzeby tablicy wyników wymiaru sprawiedliwości oraz sprawozdań na temat rządów prawa.

CCBE zaangażowane jest również w nawiązywanie kontaktów z innymi organizacjami prawniczymi i tworzenie optymalnych warunków do merytorycznej współpracy z m.in. Agencją Praw Podstawowych Unii Europejskiej i Europejską Fundacją Prawników.

Każdy kraj tworzy jedną delegację, nawet jeżeli na jego obszarze funkcjonuje kilka samorządów prawniczych, które należą do tej organizacji. Nie inaczej jest w przypadku polskiej delegacji, tworzonej przez Krajową Izbę Radców Prawnych oraz Naczelną Radę Adwokacką. Oba samorządy przewodniczą delegacji rotacyjnie, współdziałając i wspólnie uzgadniając stanowisko Polski. CCBE działa poprzez: sesję plenarną odbywającą się dwa razy w roku i podejmującą decyzje w najważniejszych sprawach; Komitet Stały, który obraduje pięć razy w roku i uchwała stanowiska oraz wytyczne w sprawach istotnych dla zawodów prawniczych; prezydenturę składającą się z prezydenta oraz trzech wiceprezydentów; komitety i grupy robocze, które opracowują projekty stanowisk, wytycznych, rekomendacji i zaleceń; sekretariat zapewniający obsługę organów CCBE.

Fot. Piotr Gilarski

Posiedzenie Standing Committee CCBE na Zamku Królewskim w Warszawie

Fot. Piotr Gilarski

Delegacja CCBE na czele z Prezydentem organizacji Panagiotisem Periakisem i Prezesem Krajowej Rady Radców Prawnych Włodzimierzem Chróścikiem wzięła udział w spotkaniu z Wicemarszałek Senatu Gabriellą Morawską-Stanecką

Obradom Komitetu Stałego w Warszawie towarzyszyć będą również inne wydarzenia. Dzień przed oficjalnym rozpoczęciem wizyty CCBE w naszym kraju odbędzie się kolacja, w której uczestniczyć będą przedstawiciele najwyższych organów tej instytucji oraz przedstawiciele obu samorządów. 28 września będzie dniem obrad komitetów CCBE, a więc podmiotów kolegialnych zajmujących się określonym wycinkiem działalności tej organizacji. Również tego dnia w godzinach przedpołudniowych odbędzie się wizyta delegacji CCBE w Senacie RP. Po zakończeniu obrad komitetów planowany jest panel „Rule of Law in Poland – practice remarks on ROL protection and its defence from a lawyer’s perspective”. Na zakończenie intensywnego dnia goście będą mieli możliwość zwiedzenia Muzeum Historii Żydów Polskich Polin. Wieczorem, również w muzeum Polin, odbędzie się gala zamykająca pierwszy dzień wydarzenia.

OBRADY KOMITETU STAŁEGO W ZAMKU KRÓLEWSKIM

W piątek 29 września w murach Zamku Królewskiego w Warszawie rozpoczną się obrady Komitetu Stałego CCBE, w których uczestniczyć będzie łącznie blisko 100 osób. Wśród nich najważniejszą funkcję pełni Prezydium CCBE, w składzie: prezydent CCBE – Panagiotis Perakis, wiceprezydenci – Pierre-Dominique Schupp, Thierry Wickers oraz Roman Završek. Przed oficjalnym rozpoczęciem obrad komitetu głos zabierze Ołeksandra Matwijczuk, ukraińska prawniczka i obrończyni praw człowieka. Gośćmi z Ukrainy będą również przedstawiciele Centrum Wolności Obywatelskich, organizacji, która otrzymała Pokojową Nagrodę Nobla w 2022 r. Wydarzenie stanowi duże wyzwanie organizacyjne ze względu na znaczącą liczbę delegatów, konieczność zapewnienia tłumaczenia symultanicznego w czasie obrad Komitetu Stałego oraz skalę całego przedsięwzięcia, odbywającego się na terenie Warszawy. Po zakończeniu obrad Komitetu Stałego zamknięta zostanie również część oficjalna wydarzenia. W sobotę odbędzie się fakultatywna wycieczka do Żelazowej Woli potoczona z koncertem chopinowskim w miejscu urodzenia światowej sławy kompozytora. ■

JW

Relacja z posiedzenia Komitetu Stałego CCBE w kolejnym numerze „Radcy Prawnego”

KRÓTKO I NA TEMAT

Polscy prawnicy są ważnym członkiem europejskiego rynku usług prawnych

Rozmowa z Prezesem Krajowej Rady Radców Prawnych Włodzimierzem Chróścikiem.

Fot. Gilarski.com

■ Jakie znaczenie mają organizacje takie jak CCBE dla samorządu radców prawnych?

CCBE zrzesza, poprzez samorządy i stowarzyszenia, ponad milion prawników europejskich z 32 państw Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz 13 krajów stowarzyszonych i obserwatorów. Samorząd radcowski jest duży i istotny dla działania porządku prawnego w Polsce, i jest również bardzo ważnym partnerem dla organizacji międzynarodowych. CCBE to największe forum branżowe w tej części świata i musimy mieć w nim odpowiednią reprezentację. Dzięki temu możemy z jednej strony czerpać z doświadczeń prawników z innych państw Europy, a z drugiej głośno, na arenie międzynarodowej, mówić o tym, jak w Polsce osiągamy sukcesy i znajdujemy wartościowe rozwiązania dla wyzwania rynku prawniczego, ale i jak próbujemy obronić demokratyczne państwo prawa, jeśli tak jak dziś staje się ono zagrożone.

■ W CCBE każde państwo członkowskie ma jedną reprezentację, niezależnie od liczby samorządów działających w danym kraju. Jak w naszym przypadku układa się współpraca z adwokatami w tym kontekście?

Harmonijnie. Działania CCBE dotyczą bardzo szerokiego kontekstu – wpływają na kształtowanie się kultury prawnej i m.in. harmonizację prawa europejskiego, przestrzeganie praw człowieka czy działania chroniące niezależność prawników. Na tym poziomie mamy z adwokatami wspólne cele i założenia, więc działamy sprawnie i skutecznie; to w dużej mierze zasługa adw. Bartosza Grohmana odpowiedzialnego w NRA za sprawy zagraniczne.

■ Czego można spodziewać się w kontekście spotkania Komitetu Stałego CCBE w Warszawie?

W tym roku, szczególnie, bo wyborczym, będziemy z gronem wybitnych i znaczących w skali międzynarodowej prawników rozmawiać w Polsce i o Polsce. Władze CCBE oraz kluczowi gracze w organizacji wyrażają szczególne zainteresowanie, a często i zaniepokojenie kondycją, w jakiej znajduje się polski system wymiaru sprawiedliwości. I o ile mamy czym pochwalić się w niektórych obszarach, takich jak choćby jakość działania samorządów prawniczych czy przyspieszająca informatyzacja wymiaru sprawiedliwości, tak wszyscy jesteśmy też świadomi trudnych wyzwań. Mam tu na myśli choćby chaos legislacyjny, przewlekłość postępowań sądowych czy pojawiające się raz na jakiś czas pomysły ograniczenia niezależności samorządów. Będziemy o tym z pewnością dyskutować, bo wiemy też, że w razie potrzeby możemy liczyć na polityczne i merytoryczne wsparcie CCBE i prawników z tej organizacji, którzy działają także w innych gremiach. To pokazuje, jak ważnym członkiem europejskiego rynku usług prawnych są polscy prawnicy. ■

Red.

POSIEDZENIE KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

Zmiany w programie aplikacji i Regulaminie wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego

Nowy program aplikacji radcowskiej, zmiany w Regulaminie wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych oraz przegląd prac nad wdrożeniem Centralnego Systemu Obsługi Radców Prawnych (CSORP) były głównymi tematami poruszonymi na stacjonarnym posiedzeniu Krajowej Rady Radców Prawnych w Warszawie w dniach 22–23 września 2023 r.

Krajowa Rada Radców Prawnych wprowadziła zmiany do Regulaminu odbywania aplikacji radcowskiej. Najpopularniejsza aplikacja prawnicza w Polsce będzie miała teraz jeszcze lepszy, dostosowany do potrzeb przyszłych radców prawnych program.

Zmiany zaczną obowiązywać już od przyszłego roku. Zwiększona zostanie liczba godzin zajęć dostępnych w formule e-learningu, które okręgowe izby mogą wprowadzić do planów zajęć. Maksymalnie na każdym roku szkoleniowym dostępne będzie 60 godzin zajęć w tym trybie.

Istotną zmianą będzie również wprowadzenie rezerwy godzinowej na każdym roku szkoleniowym w wymiarze 40 godzin, które mogą zostać wykorzystane na poszerzenie zagadnień objętych programem lub na wprowadzenie dodatkowych zajęć o charakterze specjalizacyjnym, zgodnie z potrzebami praktycznego szkolenia aplikantów.

Od przyszłego roku zmieni się także program zajęć. „Prawo rodzinne i opiekuńcze” zostało przeniesione na I rok aplikacji. Na II roku, obok zajęć z prawa karnego, aplikanci wezmą udział

w praktykach w sądach powszechnych i prokuraturze w zakresie zagadnień z zakresu prawa karnego i postępowania karnego. Część przedmiotów została połączona w bloki¹.

– Celem zmian jest jak najlepsze przygotowanie aplikantów do wykonywania zawodu oraz ich rozwój zawodowy w trakcie aplikacji. Kształcąc przyszłych radców prawnych, bierzemy pod uwagę to, jak zmieniają się realia rynku prawniczego, jakie są aktualne potrzeby klientów radców prawnych oraz jak zmienia się otoczenie towarzyszące świadczeniu usług prawnych – mówił Włodzimierz Chróścik, Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych.

Krajowa Rada Radców Prawnych wprowadziła także zmiany do Regulaminu wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych.

Do najważniejszych zmian należy m.in. poszerzenie definicji „tekstu analitycznego” oraz podwyższenie punktacji za uczestnictwo w formach doskonalenia zawodowego organizowanych przez inne podmioty niż samorząd radców prawnych².

Na koniec posiedzenia Krajowej Radzie zaprezentowany został postęp prac, przebiegających zgodnie z harmonogramem, nad opracowaniem i wdrożeniem systemu CSORP. ■

Dział Komunikacji

¹ Szczegóły zmian w internetowym „Dodatku dla Aplikantów” nr 209/2023 na <https://kirp.pl/publikacje/dwumiesiecznik-radca-prawny/>.

² Więcej o zmianach w Regulaminie wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego na s. 22–23.

TOUR DE KONSTYTUCJA

Wielki finał obywatelskiej inicjatywy z udziałem radców prawnych

30 września pod Pałacem Kultury i Nauki w Warszawie odbył się wielki finał tegorocznej edycji Tour de Konstytucja, inicjatywy obywatelskiej, której celem jest przybliżanie społeczeństwu istoty praworządności i zasad demokracji, w tym roku także w świetle nadchodzących wyborów parlamentarnych. W 73 przystankach ze wszystkich 84 wzięło udział kilkudziesięciu radców prawnych z 14 okręgowych izb.

Obecna sytuacja polityczna oraz znaczące osłabienie demokracji w Polsce wymuszają zdecydowane działania obywatelskie. W nadchodzących wyborach każdy obywatel Polski powinien być świadomy swoich praw wyborczych, a co za tym idzie możliwości kontroli wyborów z jego udziałem. Organizatorzy Tour de Konstytucja chcą, aby każdy, bez względu na poglądy polityczne, mógł otrzymać szczegółowe i wyczerpujące odpowiedzi na pytania dotyczące mechanizmu wyborczego.

Inicjatywę tworzą środowiska prawnicze: Krajowa Izba Radców Prawnych, Adwokatura Polska, Obserwatorium Wyborcze, sędziowie i prokuratorzy oraz organizacje obywatelskie.

– Tegoroczna edycja TdK, która odbywała się pod hasłem „Głosuję na Polskę”, przyniosła nam bardzo

Radcowie prawni z OIRP w Kielcach

dużo satysfakcji. Byliśmy obecni na zdecydowanej większości przystanków i mieliśmy bardzo wiele okazji do rozmów z osobami, które uczestniczyły w wydarzeniach. Staraliśmy się rozwiązać ich troski i wątpliwości związane z prawem wyborczym, zachęcając jednocześnie do udziału w wyborach – mówiła o udziale radców w Tour de Konstytucja r. pr. Magdalena Bartosiewicz, członkini Komisji Praw Człowieka KRRP, koordynatorka projektu z ramienia Krajowej Izby Radców Prawnych. ■

Radcowie prawni z OIRP w Rzeszowie aktywnie wspierali Tour de Konstytucja na Podkarpaciu: w Sanoku, Rzeszowie i Jaśle

Fot. OIRP w Wałbrzychu

Przedstawiciele OIRP w Wałbrzychu wzięli udział w Tour de Konstytucja w ramach Festiwalu Góry Literatury, który odbywał się w Ścinawce Górnej, Wałbrzychu i Świdnicy

Fot. OIRP w Kielcach

Fot. OIRP w Rzeszowie

Red.

POL'AND'ROCK I CIESZFANÓW

Radcowie prawni edukowali, pomagali i doradzali podczas festiwalu

Konkursy wiedzy o prawie, inspirujące dyskusje, bezpłatne porady prawne, konsultacje, wykłady – tak wyglądał udział radców prawnych na 29. Pol'and'Rock Festivalu i CieszFanów Festiwalu 2023.

Podczas czterech dni zorganizowanego na terenie łądowiska Czaplonek-Broczyńskie 29. Pol'and'Rock Festivalu, od 2 do 5 sierpnia, środowisko radcowskie działało w Strefie Warsztatów ASP – specjalnej przestrzeni festiwalowej przeznaczonej na działania twórcze, debaty, dyskusje i zabawę, zagospodarowanej przez organizację społeczne, instytucje i samorządy.

Namiot Radców Prawnych na Pol'and'Rock Festivalu stał się przestrzenią do spotkań na tematy prawne

Namiot Radców Prawnych stał się przestrzenią do spotkań i rozmów na ważne i doniosłe prawne tematy. Ich gospodarzami byli radcowie prawni z Okręgowej Izby Radców Prawnych w Poznaniu oraz Krajowej Izby Radców Prawnych. Gościnnie wystąpili radcowie z Okręgowej Izby Radców Prawnych w Koszalinie.

Festiwal był także świetną okazją do promocji zawodu radcy prawnego i odpowiedzi na pytania, kim jest i czym się zajmuje radca prawny.

Hitem strefy warsztatów ASP było spotkanie z Marszałkiem Sejmu II kadencji i radcą prawnym Józefem Zychem – znanym i cenionym politykiem i prawnikiem, pierwszym Prezesem KRRP. Na jego lekcję demokracji przybyły prawdziwe tłumy! Jak magnes uczestników festiwalu przyciągnął także warsztat przedstawiciela młodego pokolenia – znanego youtubera i tiktokera, autora kanału „Prawo Marcina” – prawnika Marcina Kruszewskiego.

Fot. OIRP w Rzeszowie

Podczas festiwalu CieszFanów radcowie prawni prowadzili działania na rzecz edukacji prawnej i obywatelskiej oraz popularyzacji zawodu radcy prawnego i wyszukiwarki szukajradcy.pl

Wszystkie rozmowy, które odbyły się w Namiocie Radców Prawnych, cieszyły się ogromną popularnością wśród festiwalowiczów. Nie przeszkadzało im padający deszcz czy brak miejsc siedzących.

Podczas festiwalu radcowie prawni byli aktywni także poza Namiotem Radców Prawnych, uczestnicząc w ważnych debatach, m.in. o cyberprzemocy czy prawach rodziców.

Jak co roku każdy z uczestników festiwalu w ramach poradni #zapytajradcę mógł bezpłatnie uzyskać wyjaśnienie dla nurtujących go spraw związanych z prawem.

Ponadto festiwalowicze mogli wziąć udział w konkursach, grach i zabawach, działaniach edukacyjnych, a najmłodszy także warsztatach szycia tóg. Codziennie obracało się Koło Tortury, które cieszyło się olbrzymim powodzeniem! Festiwalowicze sprawdzali swoją znajomość prawa.

Podobne atrakcje czekały na uczestników CieszFanów Festiwalu, zorganizowanego od 17 do 19 sierpnia na terenie kompleksu „Wędrowiec” w Cieszanowie.

Radcowie prawni z OIRP w Rzeszowie, przy wsparciu kolegów i koleżanek z OIRP w Lublinie i Krajowej Izby Radców Prawnych, prowadzili działania na rzecz edukacji prawnej i obywatelskiej oraz popularyzowali zawód radcy prawnego.

W trakcie zorganizowanych wykładów zostały poruszone ważne tematy społeczne dotyczące m.in. używania alkoholu i innych środków psychoaktywnych (konsekwencje w pracy, podczas prowadzenia pojazdów, w życiu codziennym) czy rozwodu, separacji i alimentów w aspekcie prawnym.

Namiot Radców Prawnych był oblegany przez uczestników festiwalu, debaty cieszyły się ogromnym zainteresowaniem i wywoływały żywą dyskusję panelistów z uczestnikami.

Radcowie prawni już planują uczestnictwo w obu festiwalach za rok! ■

Red., www.kirp.pl

OGŁOSZENIE

Radca prawny Wojciech Koźlik niniejszym oświadcza, iż bezprawnie naruszył dobra osobiste adwokat Agnieszki Krasuskiej-Dziuby podczas wykonywania czynności zawodowych, to jest naruszył jej godność i dobre imię, twierdząc bezpodstawnie, że adwokat Agnieszka Krasuska-Dziuba dopuściła się przestępstwa poplecznictwa, to jest czynu zabronionego przepisem art. 239 k.k., w sytuacji gdy nie polegało to na prawdzie. Radca prawny Wojciech Koźlik oświadcza również, że za naruszenie powyższych dóbr osobistych przeprasza adwokat Agnieszkę Krasuską-Dziubę.

RADCZYNI PRAWNA

Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych autorstwa dr. hab. radcy prawnego Sławomira Patyry rozwiewa wątpliwości co do możliwości posługiwania się feminatywem „radczyni prawna”, pomimo że literalnie z ustawowej ochrony korzysta określenie zawodu wyrażone w formie męskiej.

**PIOTR
OLSZEWSKI**
radca prawny
Fot. OIRP w Warszawie

Nie ulega chyba wątpliwości, że zagadnienie współczesnych form posługiwania się tytułem zawodowym „radca prawny” w obrocie prawnym nie może abstrahować od kwestii stosowania feminatywów, czyli żeńskich form gramatycznych odnoszących się m.in. do nazw zawodów i tytułów.

W omawianej opinii jej autor wskazuje, że w językoznawstwie zwraca się uwagę, że zarówno polszczyzna, jak i inne języki rodzajowe charakteryzują się swoistą asymetrią płciową. Dotyczy ona wielu płaszczyzn języka, tj. słowotwórstwa, leksyki, frazeologii i gramatyki. OBSiL nie dokonywał szczegółowej analizy dotyczącej genezy i stosowania feminatywów, a także skutków społecznych ich wprowadzania. Przedmiotem opinii pozostała wyłącznie kwestia prawnej dopuszczalności feminatywów oraz możliwych form ich stosowania w odniesieniu do kobiet wykonujących zawód radcy prawnego.

Zdaniem opiniującego w świetle obowiązujących regulacji prawnych nie budzi wątpliwości okoliczność, że ustawowy tytuł „radca prawny” stanowi jedyne oficjalne określenie osób wykonujących zawód radcy prawnego. Nie oznacza to jednak, że w obrocie prawnym zakazane jest stosowanie jego żeńskiej formy gramatycznej, niezależnie od tego, że może to wywoływać pewne niedogodności w praktyce komunikowania. Autor opinii zauważa, że feminatyw bez problemu stosowany jest w odniesieniu do kobiet odbywających aplikację radcowską. Powszechnie tytułowane są mianem „aplikantka”, mimo że ustawa o radcach prawnych postuluje się wyłącznie męską formą gramatyczną „aplikant”:-

W opinii OBSiL przywołano także stanowiska Rady Języka Polskiego, która dwukrotnie – tj. w 2012 i w 2019 r. – jednoznacznie dopuściła stosowanie żeńskich nazw zawodów i tytułów. Szczególnie mocno pogląd ten wybrzmiał w stanowisku z 2019 r., kiedy to RJP uznała, że większość argumentów przeciw tworzeniu nazw żeńskich jest pozbawiona podstaw, a dążenie do symetrii systemu rodzajowego ma podłoże społeczne. Jednocześnie w ocenie tego specjalistycznego gremium prawo do stosowania feminatywów należy pozostawić

do uznania samym zainteresowanym, czyli kobietom wykonującym dany zawód.

Co jasno wybrzmiało w opinii i co powinno zakończyć trwającą od dawna dyskusję – w odniesieniu do ochrony prawnej tytułu zawodowego „radca prawny” stosowanie feminatywu w postaci poprawnego językowo zwrotu „radczyni prawna” nie narusza standardu prawnej ochrony tego tytułu, tym bardziej nie narusza godności zawodu radcy prawnego ani jakichkolwiek innych wartości związanych z jego wykonywaniem. ■

OCHRONA TYTUŁU ZAWODOWEGO RADCY PRAWNEGO¹

Prawna ochrona tytułu zawodowego „radca prawny” stanowi immanentny element etosu zawodu radcy prawnego jako rzecznika interesu publicznego oraz promotora ochrony wolności i praw jednostki w demokratycznym państwie prawnym.

Renoma tytułu zawodowego „radca prawny” stanowi wypadkową kompetencji profesjonalnych oraz przymiotów etycznych osób wykonujących zawód radcy prawnego;

Z uwagi na imperatyw zapewnienia pełnego profesjonalizmu usług świadczonych przez osoby posługujące się tytułem zawodowym „radca prawny” za niedopuszczalne uznać należy posługiwanie się tym tytułem zarówno w pełnej wersji językowej, jak i za pomocą skrótów tudzież potocznego określenia „mecenas” przez członków samorządu zawodowego, którzy nie zostali poddani ostatecznej, pozytywnej weryfikacji ich kompetencji w formie egzaminu radcowskiego, tj. przez aplikantów radcowskich.

Istotnym gwarantem ochrony tytułu zawodowego „radca prawny” jest samorząd radcowski, który odgrywa kluczową rolę w procedurze weryfikacji kandydatów do zawodu radcy prawnego, a także rozstrzyga w kwestii utraty prawa do posługiwania się tytułem zawodowym, decydując o skreśleniu radcy prawnego z listy lub zawieszeniu go w prawie do wykonywania zawodu.

Mimo że tytuł zawodowy „radca prawny” jest jedynym oficjalnym tytułem osób wykonujących zawód radcy prawnego, prawnie dopuszczalne jest posługiwanie się przez kobiety wykonujące ten zawód feminatywem „radczyni prawna”, który w ocenie językoznawców stanowi jedyną poprawną postać językową stosowania żeńskiej formy gramatycznej odnoszącej się do wykonywania zawodu radcy prawnego.

¹ Konkluzje z opinii Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych z 27 lutego 2023 r. w sprawie ochrony tytułu zawodowego „radca prawny”. Autor: dr hab. radca prawny Sławomir Patyra.

UROCZYSTE ŚLUBOWANIA NOWYCH RADCÓW PRAWNYCH

OIRP w Białymstoku

Białostocka izba 27 lipca przywitała w swoim gronie 38 młodych mecenasów, którzy tego dnia, w obecności Dziekan Rady Joanny Kamieńskiej oraz kierownika szkolenia Moniki Waluk-Zalewskiej, złożyli ślubowanie oraz po raz pierwszy założyli togi z niebieskim żabotem. W barokowych wnętrzach Auli Magna XVIII-wiecznego pałacu Branickich gościliśmy nie tylko członków naszego samorządu, ale także przedstawicieli innych zawodów prawniczych – sędziów, notariuszy i komorników. ■

Biuro OIRP w Białymstoku

Fot. OIRP w Białymstoku

OIRP w Lublinie

W auli uniwersyteckiej Wydziału Prawa i Administracji UMCS 21 lipca odbyło się uroczyste ślubowanie 60 nowych radców prawnych OIRP w Lublinie. W ślubowaniu wzięli udział przedstawiciele Prezydium Rady OIRP w Lublinie: Dziekan Rady Arkadiusz Bereza, Wicedziekani Rady Anna Fermus-Bobowiec i Bartosz Gdulewicz, członek Rady Marzena Kucharska-Derwisz oraz Sekretarz Rady Krzysztof Adamski. Obecni na ślubowaniu byli również kierownik szkolenia aplikantów Sławomir Pilipiec, rzecznik prasowy Ewa Urbanowicz oraz prodziekan Wydziału Prawa i Administracji UMCS prof. Jarostaw Kostrubiec.

Podczas uroczystości wręczono wyróżniającym się radcom prawnym nagrody w dwóch kategoriach. Pierwsza dotyczyła najwyższych wyników z egzaminu radcowskiego (Diana

Fot. OIRP w Lublinie

Kozakiewicz-Lis, Paulina Radomska), druga najwyższych wyników uzyskanych na aplikacji radcowskiej (Karolina Dziachan, Klaudia Mańka, Jędrzej Słomka). ■

EU

OIRP w Olsztynie

Uroczyste ślubowanie 37 nowych radców prawnych odbyło się 2 sierpnia w hotelu Park w Olsztynie. Ślubowanie przyjęła Dziekan Rady Katarzyna Skrodzka-Sadowska. W wydarzeniu uczestniczyli: Wiceprezes Krajowej Rady Radców Prawnych r. pr. Michał Korwek; przewodniczący komisji egzaminacyjnej sędzia NSA Zbigniew Ślusarczyk; przewodniczący Wyższego Sądu Dyscyplinarnego r. pr. Krzysztof Górecki; przewodniczący Komisji ADR KRRP r. pr. Tomasz Parkasiewicz; a także członkowie Rady OIRP w Olsztynie.

Podczas uroczystości wręczone zostały nagrody dla osób, które najlepiej zdały egzamin radcowski. Główna nagroda – toga radcowska ufundowana przez Dziekana Rady OIRP w Olsztynie oraz upominki książkowe od wydawnictw prawniczych Wolters Kluwer oraz C.H.Beck – trafiła do r. pr. Klaudii Gzinki. Dwie osoby –

Fot. OIRP w Olsztynie

r. pr. Dominika Radykiel oraz r. pr. Magda Falkowska – otrzymały upominki książkowe od wydawnictw prawniczych. ■

Biuro OIRP w Olsztynie

OIRP w Poznaniu

25 sierpnia w auli uniwersyteckiej UAM odbyło się ślubowanie radców prawnych. Dla znakomitej większości z nas, byłych aplikantów OIRP w Poznaniu, to zwieńczenie prawie dekady starań, które doprowadziły nas do uzyskania wymarzonego tytułu zawodowego. Chociaż na tym uroczystym wydarzeniu pojawiło się wielu znakomitych gości, to należy pamiętać, że było to przede wszystkim nasze święto, święto osób, które dzięki swojej wytrwałości i zaangażowaniu mogą dzisiaj z dumą tytułować się radcami prawnymi.

Po ślubowaniu zadano mi pytanie – czy nie boimy się faktu, że właśnie na rynek wchodzi taka liczba nowych radców prawnych? Pamiętajmy o tym, że każdy z nas jest wyjątkowy i ma zestaw

Fot. OIRP w Poznaniu

cech i osobowość, które go odróżniają od innych i będą przyciągać klientów. ■

r. pr. Agata Kędzierska

OIRP w Rzeszowie

W auli budynku Collegium Administrativum WSPiA Rzeszowskiej Szkoły Wyższej w Rzeszowie 31 lipca odbyło się uroczyste ślubowanie radców prawnych. Uroczystość otworzyli Dziekan Rady OIRP w Rzeszowie r. pr. Bartosz Opaliński oraz JM Rektor WSPiA Rzeszowskiej Szkoły Wyższej prof. dr hab. Jerzy Postuszny. Do nowo zaślubionych radców prawnych przemawiał także Wicedziekan Rady r. pr. Aleksander Cisek. Togę za najlepszy wynik z egzaminu odebrał r. pr. Maciej Piotrowski, który w imieniu koleżanek i kolegów z roku dziękował za szkolenie i trzyletnią aplikację. ■

Biuro OIRP w Rzeszowie

Fot. OIRP w Rzeszowie

OIRP w Wałbrzychu

Dzień, w którym oficjalnie przyjmujemy do naszego grona nowych radców prawnych, w sposób szczególny zapisuje się w pamięci ślubujących. To zwieńczenie dążeń, ciężkiej pracy, wielu wyrzeczeń. Wspólnota samorządowa Okręgowej Izby Radców Prawnych w Wałbrzychu 7 września powiększyła się o 32 nowych radców prawnych, którzy złożyli ślubowanie przed Dziekanem Rady r. pr. Markiem Majką.

Uroczystość miała miejsce w zamku Książ w Wałbrzychu w obecności przedstawicieli Rady: r. pr. Małgorzaty Walaszczyk-Borek, r. pr. Agnieszki Polewskiej oraz zaproszonych gości. Wszystkim radcom wraz z gratulacjami wręczono certyfikaty potwierdzające prawo do wykonywania zawodu oraz publikacje

Fot. OIRP w Wałbrzychu

książkowe. Tradycyjnie nagrodzono również osobę, która uzyskała najlepszy wynik z egzaminu radcowskiego. ■

Biuro OIRP w Wałbrzychu

OIRP w Warszawie

6 lipca Okręgowa Izba Radców Prawnych w Warszawie miała powody do podwójnej radości – w dniu obchodów rocznicy przyjęcia przez Sejm ustawy o radcach prawnych do grona samorządu radcowskiego dołączyło 350 nowych członków, którzy zakończyli trudną i wymagającą aplikację radcowską, zdobywając uprawnienia zawodowe radcy prawnego.

Ślubowanie zgromadziło przedstawicieli różnych dziedzin zawodów prawniczych, administracji rządowej oraz środowiska akademickiego. W gronie gości znaleźli się m.in. Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych Włodzimierz Chróścik, Wiceprezes KRRP Zbigniew Tur oraz Iwona Kujawa, dyrektor Departamentu Zawodów Prawniczych w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Po uroczystym wypowiedzeniu słów roty ślubowania radcy prawnego nowi radcowie, którzy najlepiej zdali egzamin zawodowy, oraz ci, którzy mogli pochwalić się najwyższą średnią ocen

Fot. OIRP w Warszawie

z aplikacji radcowskiej, otrzymali radcowskie togi oraz zestawy upominków ufundowane przez wydawnictwa C.H.Beck i Wolters Kluwer Polska. ■

Red., www.oirpwarzawa.pl

OIRP w Zielonej Górze

Dziekan Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych w Zielonej Górze dr Przemysław Szejna 31 sierpnia uroczystie odebrał ślubowanie od osób, które zdały egzamin radcowski przeprowadzony w kwietniu 2023 r. Ślubowanie w asyście sztandaru KIRP złożyło 27 osób, z czego 25 to byli aplikanci radcowscy. Pierwszy raz ślubowanie złożyło ośmiu absolwentów Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Uroczystość swoimi wystąpieniami uświetnili m.in. Zbigniew Tur, Wiceprezes Krajowej Rady Radców Prawnych, prof. Andrzej Bisztyga, dyrektor Instytutu Nauk Prawnych, a także Maciej Bobrowicz, były Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych. Ponadto w uroczystościach uczestniczyli przedstawiciele samorządów prawniczych i środowiska sędziowskiego. ■

r. pr. Radosław Pietrzak

Fot. OIRP w Zielonej Górze

Redakcja „Radcy Prawnego” składa gratulacje wszystkim nowym radcom i życzy wielu sukcesów zawodowych!

PRAWA CZŁOWIEKA TO NIE JEST UTOPIJNY STANDARD

Rozmowa z r. pr. Mirosławem Wróblewskim, przewodniczącym Komisji Praw Człowieka Krajowej Rady Radców Prawnych.

■ Zaczniemy od czerwcowej dyskusji w Białymstoku o problemach sztucznej inteligencji. Czy sztuczna inteligencja może ograniczyć prawa obywatelskie?

Po tym, jak szybko sztuczna inteligencja wkracza w różne dziedziny naszego życia, widać, że jej wpływ na prawa człowieka jest istotny i rzeczywiście może dochodzić do naruszeń. One mają różny wymiar, bo to jest kwestia m.in. wkraczania w prawo do prywatności i możliwość wywoływania pewnych skutków dyskryminacyjnych w odniesieniu do jednostki.

Ze względu na szeroki zakres zastosowań algorytmów jest to bardzo liczna grupa zagadnień i stąd działania regulacyjne podejmowane na forum Unii Europejskiej, żeby tym najbardziej szkodliwym aspektem funkcjonowania sztucznej inteligencji przeciwdziałać, jednocześnie nie ograniczając rozwoju tej technologii, która przecież ma wiele bardzo pozytywnych zastosowań i otwiera nowe możliwości.

Sztuczna inteligencja chyba jest jednym z poważniejszych wyzwań, które prawnicy muszą brać pod uwagę w swoich działaniach. Ona się pojawia nie tylko wraz z legislacją, ale i obsługą klientów, ich ochroną przed negatywnymi skutkami jej działań.

■ Czy mamy już przypadki negatywnych skutków wykorzystania sztucznej inteligencji?

Każdy, kto korzysta z Internetu, podlega takim działaniom. Cała sfera związana z mikrotargetowaniem, z reklamą behawioralną, czyli to, co jest nam przez handel oferowane, bardzo często wynika z profilowania poszczególnych osób i ich zachowań przy pomocy algorytmów.

To również kwestia wpływu na prywatność i związek z przetwarzaniem danych osobowych. W mniejszym stopniu są to działania ze strony państwa, chociaż inwigilacja przy pomocy nowoczesnej technologii jest także czymś, co stało się codziennością. Natomiast nie mamy na szczęście do czynienia z takimi mechanizmami, jak w Chinach – gdzie wprowadzono publiczny system scoringu społecznego oparty na analizie zachowań społecznych, a przez to dochodzi do ingerencji państwa w prawa obywatelskie, czy też jak w wielu krajach zachodnich, gdzie stosowane są algorytmy i analiza behawioralna do profilowania osób, które należy poddać kontroli policyjnej czy lotniskowej. A to w konkretnych przypadkach może skutkować dyskryminacją osób fizycznych.

Systemy zautomatyzowane lub inteligentne są wykorzystywane np. w monitoringu wizyjnym, więc chodząc po ulicach, niekoniecznie zdajemy sobie sprawę, gdzie te algorytmy są aplikowane. I dlatego też nie zauważamy naruszeń. Tymczasem mogą one wystąpić w różnych sytuacjach, na przykład

Fot. Archiwum M. Wróblewskiego

MIROSŁAW WRÓBLEWSKI

Radca prawny, przewodniczący Komisji Praw Człowieka KRRP. Od 2019 r. członek zarządu Europejskiej Sieci Krajowych Organów Ochrony Praw Człowieka (ENNHRI). Specjalizuje się w prawie europejskim, prawie ochrony danych osobowych i niektórych aspektach prawa nowych technologii. Autor bądź redaktor ponad 80 prawniczych publikacji naukowych.

Jest członkiem założycielem Rady Naukowej Wirtualnej Katedry Prawa i Etyki zajmującej się rozwojem sztucznej inteligencji. Należy też m.in. do autorów opinii dotyczącej projektu Aktu o sztucznej inteligencji Unii Europejskiej przygotowanej przez Fundację AI LAW TECH dla Parlamentu Europejskiego.

w procesach rekrutacyjnych w firmach, gdzie źle dobrana bądź nieprzetestowana baza danych może być przyczyną nie tylko replikowania błędów przez algorytm, lecz także może prowadzić do pogłębienia dyskryminacji, np. uprzywilejowując niekoniecznie osoby o najwyższych umiejętnościach. Podawane przeze mnie przykłady wynikają z dotychczasowych doświadczeń w tym zakresie.

■ Regulacje unijne mają zapobiegać takim sytuacjom. W jakim kierunku idą te prace?

To jest próba ujęcia rozwoju sztucznej inteligencji w pewne ramy prawne. Po pierwsze, poprzez zakaz wprowadzania na rynek systemów najbardziej szkodliwych, na przykład wykorzystujących podświadomość człowieka. Po drugie – zakaz scoringu, czyli oceniania społecznego, do monitorowania zachowań ludzi i podejmowania działań na podstawie ich decyzji w sektorze publicznym. Pozostałe systemy mają być podzielone na systemy wysokiego ryzyka, które wiążą się z możliwym negatywnym wpływem na osoby fizyczne, systemy umiarkowanego ryzyka i takie, które stwarzają minimalne ryzyko dla człowieka i nie będą przez prawo UE regulowane. Systemy wysokiego ryzyka nie będą zakazane, ale ich dostawcy, twórcy będą musieli spełniać szereg wymagań dotyczących przede wszystkim sposobu trenowania tych algorytmów, wykorzystywania przez nie danych, a także wprowadzenia nadzoru człowieka, który będzie mógł modyfikować działanie algorytmów aż do ich wyłączenia, jeżeli miałyby one być szkodliwe dla osób fizycznych.

Działalność Komisji Praw Człowieka jest kierowana przede wszystkim do radców prawnych i aplikantów radezowskich, których staramy się uczyć, że prawa człowieka nie odnoszą się do wąskiej grupy specjalistów, nie są jakimś utopijnym standardem, którym się zajmuje kilku członków komisji, tylko są bardzo konkretnymi problemami obecnymi w działalności większości radców prawnych i większości naszych klientów.

■ Kiedy te przepisy wejdą w życie?

Akt o sztucznej inteligencji (rozporządzenie) zostanie ostatecznie przyjęty w ciągu kilkunastu miesięcy, czyli do końca obecnej kadencji Parlamentu Europejskiego. Natomiast rozpoczęcie stosowania jego przepisów to kwestia trzech lat. Oprócz tego aktu powstała także dyrektywa o odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez sztuczną inteligencję, która w ciągu dwóch lat od wejścia w życie będzie musiała zostać wdrożona przez państwa członkowskie Unii.

■ Zapewne Komisja Praw Człowieka KRRP będzie promować te przepisy. W jaki sposób?

Będziemy upowszechniać tę wiedzę przede wszystkim wśród radców prawnych i już to robimy, ze względu na konieczność obsługi klientów – z jednej strony chodzi o ochronę osób fizycznych, z drugiej ze względu na podjęcie działań dostosowawczych przez przedsiębiorców. Polska nie jest liderem w tworzeniu algorytmów, ale bardzo wiele przedsiębiorstw z nich korzysta. I ci, którzy stosują takie rozwiązania, będą musieli przygotować się od strony prawnej do spełnienia wymogów wynikających z nowych przepisów unijnych.

■ Czy planujecie też inne działania mające na celu upowszechnienie tej wiedzy?

Na pewno będziemy pracować w tym kierunku w przyszłym roku, zwracając także uwagę na powstającą poza Unią konwencję Rady Europy o sztucznej inteligencji i prawach człowieka. Należy też zauważyć, że wiele okręgowych izb już ten temat zajmuje, więc na różnych poziomach i w różnych gremiach samorządu takie działania trwają i na pewno będą podejmowane kolejne.

Natomiast komisja ma szczególny mandat, żeby zwracać uwagę na te zagadnienia, które wiążą się z negatywnym czy szkodliwym wpływem algorytmów dla praw jednostki, aczkolwiek zauważamy jednocześnie, że przy dobrych regulacjach sztuczna inteligencja może uczynić wiele dobrego. Na przykład w medycynie. Jestem zafascynowany tym, jak sztuczna inteligencja może wpływać i już wpływa na przyspieszenie procesów diagnostycznych, procesów leczenia.

■ Zostawmy przyszłość. Ze sprawozdania Komisji Praw Człowieka za 2023 r. wynika, że w lutym mieliście spotkanie z Naczelną Izbą Lekarską w sprawie sytuacji ginekologów. Chodziło o ich wsparcie?

Powiedziałbym raczej o wsparcie lekarzy i pacjentów. To spotkanie było konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego K 1/20, w którym została wyeliminowana przestanka embriopatologiczna przerywania ciąży. Na tle tej zmiany dochodzi do sytuacji, w których lekarze nie podejmują odpowiednich decyzji o przerwaniu ciąży, co zaskutkowało już niestety kilkoma zgonami kobiet.

Podczas tego spotkania staraliśmy się wypracować taką interpretację przepisów, żeby nawet w obecnym stanie prawnym zapewnić jasność i bezpieczeństwo działania lekarzy, czyli określić warunki, w których lekarz może legalnie przeprowadzić taki zabieg, a pacjentka oczekiwać takiego zgodnego z prawem działania.

Chodzi też o prawa kobiet, o które jako komisja się upominamy. W związku z ich łamaniem przyjęliśmy kilka stanowisk. W tym roku dotyczyło ono nieproporcjonalnych działań policji w sprawie pani Joanny, która przyjęła tabletkę wczesnoporonną.

■ Taką formę protestu – stanowisko – komisja przyjęła w reakcji na aresztowania wśród adwokatów broniących więźniów politycznych na Białorusi.

To wiąże się z naszą działalnością międzynarodową w zakresie ochrony praw człowieka, podejmowanych we współpracy z Komisją Zagraniczną KRRP. Jednocześnie jest to element naszych szerszych działań związanych z udzielaniem pomocy prawnej uchodźcom przy granicy z Białorusią – której liderem był członek komisji mec. Janusz Trochimiak, a od wybuchu wojny w Ukrainie udzielaniem pomocy uchodźcom z Ukrainy i powstaniem Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej, m.in. dzięki ogromnej pracy członkini komisji mec. Magdaleny Bartosiewicz.

Oczywiście jest to też pewna forma solidarności zawodowej przede wszystkim z prześladowanymi politycznie prawnikami na Białorusi czy też obywatelami polskimi, których symbolem jest Andrzej Poczobut. Nasze działania na Białorusi są oczywiście ograniczone, bo przecież nie mamy nawet pewności, czy list z wyrazami wsparcia polskich radców do red. Poczob-

buta, który napisaliśmy z Prezesem KRRP, do niego dotarł. Do prawników z Białorusi staramy się także docierać kanałami nieoficjalnymi europejskich organizacji prawniczych oraz mobilizować prawników z krajów zachodnich do tego, żeby ta pomoc była udzielana także przez nich.

■ **Między tymi spotkaniami i działaniami, o których tu mówiliśmy, mieści się też promocja powszechnego poszanowania praw człowieka. W jaki sposób realizowane jest to zadanie?**

Działalność Komisji Praw Człowieka jest kierowana przede wszystkim do radców prawnych i aplikantów radcowskich, których staramy się uczyć, że prawa człowieka nie odnoszą się do wąskiej grupy specjalistów, nie są jakimś utopijnym standardem, którym się zajmuje kilku członków komisji, tylko są bardzo konkretnymi problemami obecnymi w działalności

Chcemy m.in. przedstawić propozycje ustawodawcze mające na celu wzmocnienie wykonywania wyroków ETPC w Polsce, bo na skutek kryzysu praworządności w naszym kraju liczba skarg do trybunału strasburskiego bardzo wzrosła – są ich setki. Polacy wygrywają te sprawy i wypłacane jest im zadośćuczynienie, ale niestety nie są wprowadzane zmiany systemowe, u których podłoża leżą te skargi.

większości radców prawnych i większości naszych klientów. Dlatego to instrumentarium stricte prawne, związane np. ze stosowaniem Europejskiej konwencji praw człowieka, czy zwracanie uwagi na problemy związane z inwigilacją mają szczególne znaczenie. W ubiegłym roku zorganizowaliśmy m.in. we współpracy z Fundacją Panoptykon i NRA konferencję na temat inwigilacji i jej wpływu na prawa człowieka. W sieci można ją obejrzeć w całości, polecam m.in. świetny panel moderowany przez członka komisji mec. Jerzego Makowskiego. We wrześniu tego roku Panoptykon przedstawił zaś, przy poparciu komisji i KIRP, społeczne założenia do ustawy o kontroli nad służbami.

Znalazły się w nich trzy priorytety, na których nam szczególnie zależy: pierwszy to konieczność powołania niezależnego organu kontroli nad działalnością służb w zakresie inwigilacji, drugi – wzmocnienie praw obywateli do informacji o działalności służb, a przez to umożliwienie kontroli nad działaniem i przeciwdziałaniem ich arbitralności, trzeci to ochrona tajemnicy zawodowej, która nie jest przywilejem radców prawnych czy adwokatów, tylko ma służyć dobrej ochronie klientów. Trzeba mieć nadzieję, że decydenci zainteresują się tym dokumentem na poważnie.

W tym roku obchodzimy 30-lecie ratyfikacji Europejskiej konwencji praw człowieka przez Polskę, dlatego też zaplanowaliśmy serię wydarzeń skierowanych do radców i aplikantów, na czele z konkursem wiedzy o konwencji praw człowieka. Obecnie przyjmujemy zgłoszenia drużyn, których zadaniem będzie napisanie skargi do ETPC i później jej obronienie w postępowaniu przed tym trybunałem. Z udziałem w konkursie wiąże się nie tylko prestiż i atrakcyjne nagrody, ale i możliwość

spotkania czołowych ekspertów z zakresu tej konwencji czy też współpracujących z ETPC.

Planujemy także zorganizować inne wydarzenia poświęcone konwencji i zapewnieniu jej skutecznej implementacji w Polsce.

■ **Kiedy?**

Odbędą się one jeszcze tej jesieni. Chcemy m.in. przedstawić propozycje ustawodawcze mające na celu wzmocnienie wykonywania wyroków ETPC w Polsce, bo na skutek kryzysu praworządności w naszym kraju liczba skarg do trybunału strasburskiego bardzo wzrosła – są ich setki. Polacy wygrywają te sprawy i wypłacane jest im zadośćuczynienie, ale niestety nie są wprowadzane zmiany systemowe, u których podłoża leżą te skargi.

W prace nad tym projektem są zaangażowani czołowi eksperci, w tym członkini komisji mec. Justyna Chrzanowska, która była pełnomocnikiem rządu do spraw postępowania przed ETPC, oraz mec. Magdalena Krzyżanowska-Mierzevska, która była wieloletnim pracownikiem Kancelarii ETPC.

W ten sposób, zgodnie z naszym zadaniem, nie tylko upowszechniamy wiedzę, ale jednocześnie włączamy się w tworzenie konkretnych propozycji prawnych dotyczących ochrony osób fizycznych przed naruszaniem ich prywatności przez służby państwowe czy też systemowych problemów związanych z wykonywaniem wyroków ETPC.

■ **Taką formą oddziaływania jest Tour de Konstytucja. Pokazujecie obywatelom ich prawa czy też bardziej to, gdzie one są naruszane?**

I jedno, i drugie. Bo oczywiście mówimy o prawach, które przysługują wszystkim w Polsce – nie tylko obywatelom naszego kraju, ale również w szczególności osobom uchodźczym, które przebywają w Polsce na skutek wojny. Spotkania Tour de Konstytucja w dużej mierze są poświęcone kwestii praw wyborczych obywateli. Oczywiście nie wypowiadamy się na tematy polityczne, ale pewne problemy wiążące się ze zmianami w prawie wyborczym czy też z referendum są omawiane, bo się po prostu pojawiają.

Tour de Konstytucja jest jednym z filarów naszej działalności ogólnokrajowej, w której realizujemy misję podnoszenia świadomości prawnej społeczeństwa i budowania społeczeństwa obywatelskiego.

Zasadniczo są takie dwa działania, które rzeczywiście komisja zainicjowała – z jednej strony to jest udział w Tour de Konstytucja, i tutaj składam wyrazy szacunku dla radców prawnych z całej Polski, którzy biorą udział w tym wydarzeniu. Z drugiej strony tym obszarem działań ogólnokrajowych jest pomoc prawna niesiona osobom, które musiały opuścić swój kraj, przede wszystkim z Ukrainy. Udało się zorganizować radców prawnych z całej Polski, którzy bezpłatnie udzielili już tysiące porad prawnych. I znowu naprawdę ogromny szacunek dla wszystkich radców, którzy się w tę pomoc zaangażowali.

Chciałbym jednocześnie zaprosić wszystkich radców prawnych do współpracy w tych działaniach czy to bezpośrednio z Komisją Praw Człowieka KRRP, czy też z komisjami praw człowieka przy okręgowych izbach radców prawnych. ■

Rozmawiał Bogdan Bugdański

Tematem trzeciego panelu konferencji było kształtowanie wizerunku zawodów zaufania w społeczeństwie obywatelskim. W dyskusji wzięli udział: Agnieszka Gajewska-Zabój, Sekretarz Krajowej Rady Radców Prawnych; Paweł Kurcman, wiceprezes Polskiej Izby Rzeczników Patentowych, Przemysław Matecki, rzecznik prasowy Krajowej Rady Komorniczej; i Marek Mastalerek, prezes Krajowej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej. Dyskusje panelistów podczas całej konferencji moderowała red. Karolina Lewicka

ETYKA, AUTONOMIA I SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZAWODÓW ZAUFIANIA PUBLICZNEGO

Inicjatywa Ogólnopolskiego Porozumienia Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego liczy już dwa lata. Przez ostatni rok prezydencję w tym projekcie sprawowali radcowie prawni. Podsumowaniem przewodnictwa KIRP była zorganizowana w Warszawie, po raz pierwszy w historii, konferencja zawodów zaufania publicznego, w której udział wzięli przedstawiciele kilkunastu różnych zawodów zaufania.

Osią tego wydarzenia były podsumowanie dotychczasowych działań oraz dyskusja o wyzwaniach, problemach i szansach, które stoją przed zawodami zaufania publicznego w Polsce. W konferencji „Zawody zaufania publicznego: etyka, autonomia i społeczna odpowiedzialność”, zorganizowanej przez Krajową Izbę Radców Prawnych, udział wzięło kilkadziesiąt osób – a kilkaset śledziło jej przebieg online. Po raz pierwszy w takiej formule przedstawiciele kilkunastu środowisk spotkali się, aby wymienić się doświadczeniami i pomysłami na wspólne działania i lepszą niż dotąd promocję zawodów zaufania w społeczeństwie. W wydarzeniu wzięli udział radcowie prawni, lekarze, doradcy podatkowi, kuratorzy sądowi, lekarze weterynarii, rzecznicy patentowi, komornicy, inżynierowie budownictwa, urbaniści, diagnosty laboratoryjni i biegli rewidenci.

– Wykonujemy różne zawody, ale łączy nas dbałość: dbałość o jakość świadczonych na rzecz obywateli usług. Liczę na to, że po tym dniu będziemy jeszcze bliżej siebie. Od dwóch

lat nasze samorzady współpracują, teraz mamy okazję zdiagnozować nasze wspólne problemy i wyzwania – powiedział Włodzimierz Chróścik, Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych, otwierając wydarzenie.

FUNDAMENTY ZAUFIANIA

Nie ma bezpiecznej Polski bez silnych i niezależnych zawodów zaufania publicznego – to jeden z głównych wniosków dyskusji eksperckich, które odbyły się podczas konferencji. Pierwszy temat, który uczestnicy wzięli na tapetę, dotyczył fundamentów wykonywania zawodów zaufania w Polsce. Kontekstem dyskusji były pojawiające się co jakiś czas plany i projekty likwidacji poszczególnych samorządów – lub ich łączenia.

– Samorzady zawodowe są niewygodne dla władzy. Politycy nie lubią się dzielić z innymi władzą, a samorządność opiera się właśnie na tym, że nasze zawody mają autonomię i są niezależne od polityków. Działamy na rzecz obywateli,

Pierwszy panel poświęcono filarom samorządności zawodowej. Wystąpili w nim: Mariusz Dobrzeński, prezes Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa; Dariusz Palmirski, przewodniczący Krajowej Rady Kuratorów; Jolanta Przygońska, prezes Stowarzyszenia Polskiej Izby Urbanistów; i Dorota Rządewska, prezes Polskiej Izby Rzeczników Patentowych

a nie władzy – powiedziała Jolanta Przygońska, prezes Stowarzyszenia Polska Izba Urbanistów.

W dyskusji pojawiły się głosy o tym, że niezbędne jest jeszcze skuteczniejsze informowanie, czym są zawody zaufania i jaką odgrywają rolę w państwie i społeczeństwie. Z doświadczeń przedstawicieli różnych zawodów wynika bowiem, że taka świadomość jest wciąż zbyt mała – nawet wśród urzędników państwowych i samorządowych.

– Kilka lat temu, obejmując funkcję w samorządzie zawodowym, odbyłem wiele spotkań i rozmów z urzędnikami wysokiego szczebla, politykami, burmistrzami i prezydentami miast – odkryłem wtedy, że wiedza na temat samorządów zawodów zaufania publicznego jest znikoma. To jest nasza rola, żeby docierać do takich ludzi, budować świadomość, czym są zawody zaufania. Dzięki temu stajemy się partnerem do współpracy dla organów państwowych i samorządowych, bierzemy udział w konsultacjach aktów prawnych, a nasz głos w dyskusji zyskuje na wadze – tłumaczył Mariusz Dobrzeński, prezes Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa.

Konferencję otworzył Włodzimierz Chróścik, Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych

– Jesteśmy apolityczni. Bez względu na to, kto sprawuje władzę, my dbamy o to, żeby nasze usługi były świadczone prawidłowo, według apolitycznych, wysokich standardów. Cele funkcjonowania samorządów są zupełnie inne niż polityków czy administracji rządowej – powiedziała Dorota Rządewska, prezes Polskiej Izby Rzeczników Patentowych.

JAK OBRONIĆ TAJEMNICĘ ZAWODOWĄ?

Kolejny panel dyskusyjny poświęcony był tajemnicy zawodowej – jednemu z atrybutów wielu zawodów zaufania. Uczestnicy zwrócili uwagę na coraz częstsze zakusy władzy publicznej, aby dotrzeć do tajemnic klientów doradców podatkowych, radców prawnych czy lekarzy. Stanowisko przedstawicieli zawodów zaufania było jednoznaczne – obowiązek zachowania tajemnicy jest nienaruszalny i za wszelką cenę należy tajemnicę zawodową chronić.

Uczestnicy konferencji również brali udział w dyskusji i zadawali pytania panelistom

– To fundament naszego zawodu. Zaufanie musi być obustronne: w naszym, lekarzy przypadku, jest to zaufanie chorego do lekarza, ale równie ważne jest zaufanie lekarza do chorego. Bez pewności, że tajemnica zawodowa zostanie zachowana, nie widzę możliwości wykonywania naszego zawodu – mówił Grzegorz Wrona, sekretarz Naczelnej Rady Lekarskiej.

Z problemem obejścia tajemnicy zawodowej mierzą się od lat również doradcy podatkowi – w ich przypadku kontrowersje budzi konieczność raportowania schematów podatkowych.

– Nasze polskie przepisy w tym zakresie są dużo dalej idące niż podobne uregulowania europejskie. Polscy urzędnicy skarbowi za pomocą, naszym zdaniem, niekonstytucyjnych przepisów próbują pozyskać więcej informacji o podatnikach, niż jest to konieczne – mówiła Iwona Biernat-Baran z Krajowej Rady Doradców Podatkowych.

WIZERUNEK – ALE JAKI?

Z dużym zainteresowaniem odbiorców spotkał się temat trzeciej dyskusji – o kształtowaniu wizerunku zawodów zaufania w społeczeństwie obywatelskim. Uczestnicy dyskusji byli zgodni, że to jeden z obszarów, w którym samorzady zawodów zaufania powinny się wspomagać i działać razem.

– Wielu Polaków ma problem z definicją zawodu zaufania publicznego. Zdarzają się również pomyłki – jako zawód zaufania traktowane są profesje, które nimi nie są, np. politycy czy księża. Taka płynność definicji zawodu zaufania powoduje, że trudniej jest nam budować odpowiedni wizerunek w społeczeństwie. Inna trudność: wszyscy świadczymy usługi, które mają wysokospecjalistyczny charakter – dlatego czasem ciężko jest zrozumieć klientowi, jakie konkretnie korzyści czy produkt otrzymuje w ramach współpracy – tłumaczyła Agnieszka Gajewska-Zabój, Sekretarz Krajowej Rady Radców Prawnych.

W tej dyskusji sporo miejsca poświęcono przypadkom głośnych naruszeń etyki zawodowej, które wptywają negatywnie na wizerunek danego zawodu.

– Komornicy sądowi w Polsce rocznie wykonują 19 mln czynności. A w odbiorze medialnym najczęściej przywoływana jest jedna, kontrowersyjna sytuacja sprzed lat, gdy komornik naruszył zasady wykonywania zawodu – mówił Przemysław Matecki, rzecznik prasowy Krajowej Rady Komorniczej.

WE WSPÓLNOCIE SIŁA

We wnioskach z konferencji powtarzała się myśl o tym, że współpraca między różnymi zawodami zaufania może przelożyć się na efekty korzystne dla wszystkich przedstawicieli tych zawodów oraz obywateli.

W ciągu ostatniego roku, z inicjatywy Krajowej Izby Radców Prawnych, która sprawowała prezydencję w Ogólnopolskim Porozumieniu Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego, udało się zrealizować kilka działań, które nie tylko pogłębiły współpracę między samorządami, lecz również pokazały jedność zawodów zaufania na zewnątrz.

W połowie roku samorzady zawodów zaufania współpracujące w ramach OPSZZP zareagowały na rządowe plany zmiany ustawy o biegłych rewidentach. W proponowanych

przepisach zawarto zapisy, których wejście w życie groziło naruszeniem tajemnicy zawodowej biegłych rewidentów oraz doradców podatkowych. Z inicjatywy KIRP udało się opracować i przyjąć wspólne stanowisko w tym temacie. OPSZZP zaapelowało do rządu o wycofanie się z projektu nowelizacji ustawy o biegłych rewidentach, który podważał zaufanie do tego zawodu, a także o niepodejmowanie działań i projektów legislacyjnych godzących w tajemnicę zawodową wszystkich osób wykonujących zawody zaufania publicznego. Efektem m.in. tych działań było porzucenie przez rząd nieudanego projektu.

Kwestia tajemnicy zawodowej była ponownie przedmiotem troski samorządów zawodów zaufania także w sierpniu 2023 r., gdy minister zdrowia ujawnił poufne dane medyczne.

Obecność zawodów zaufania publicznego w świadomości społeczeństwa to wyzwanie, z którym wspólnie musimy sobie poradzić. Uważam, że praca, jaka została wykonana podczas przewodnictwa Krajowej Izby Radców Prawnych, daje poważne i solidne podwaliny pod dynamiczny rozwój tej ważnej inicjatywy. To właśnie intensyfikacja tych działań zakończona powstaniem strony internetowej i przeprowadzeniem konferencji OPSZZP pozwala mieć nadzieję, że wspólne wysiłki odniosą sukces i uda się zbudować silną i stabilną pozycję zawodów zaufania publicznego w społeczeństwie.

Mariusz Dobrzeński
prezes Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa

Wśród sygnatariuszy deklaracji powołania Ogólnopolskiego Porozumienia Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego, która została podpisana 23 czerwca 2021 r., była Krajowa Izba Diagnostów Laboratoryjnych. Ostatnie dwa lata to intensywny czas rozwoju współpracy samorządów zawodowych w ramach OPSZZP.

Z satysfakcją przyjmujemy realizację podstawowego celu porozumienia, którym było stworzenie płaszczyzny współdziałania samorządów zawodowych wobec podmiotów władzy publicznej, opinii społecznej w sprawach istotnych dla obywateli, samorządów zawodowych i ich członków.

Podczas konferencji OPSZZP czy pikniku mamy szansę nie tylko zacieśnić naszą współpracę, lecz także promować nasze zawody w przestrzeni publicznej, wymieniać się opiniami oraz wypracowywać wspólnie rekomendacje. Z perspektywy diagnostów laboratoryjnych kluczowymi obszarami są te związane z systemem opieki zdrowotnej oraz procesem stanowienia prawa. Z zaangażowaniem włączyliśmy się w analizę kwestii tajemnicy zawodowej – podstawowej wartości, a także fundamentalnego obowiązku osób wykonujących zawody zaufania publicznego. Jako OPSZZP potrafiliśmy zająć wspólne stanowisko, które, mamy nadzieję, będzie przyczynkiem do wspólnej walki o autorytet i jakość zawodów zaufania publicznego.

Jestem przekonany, że kolejne lata zaowocują dalszą integracją naszych środowisk zawodowych, współpracą oraz podejmowaniem wspólnych inicjatyw.

Mateusz Józef Chmielarski
sekretarz Krajowej Rady Diagnostów Laboratoryjnych

W panelu drugim, poświęconym tajemnicy zawodowej, udział wzięli: Iwona Biernat-Baran, członek Krajowej Rady Doradców Podatkowych, Joanna Chwaścikowska-Karwacka, zastępca prezesa Krajowej Rady Biegłych Rewidentów, Anna Lipnicka, wiceprezes Krajowej Rady Diagnostów Laboratoryjnych i Grzegorz Wrona, sekretarz Naczelnej Rady Lekarskiej

W ocenie przedstawicieli zawodów zaufania publicznego było to wydarzenie bez precedensu, którego skutek miał daleko idące znaczenie.

„Samorzady zawodowe, stojąc na straży interesu publicznego, mają poczucie, że zarówno ustawodawca, jak i organy stosujące prawo nagminnie naruszają tajemnicę zawodową, obniżając standard należytej ochrony jednostki. Sprzyja temu m.in. tworzenie regulacji prawnych, które upoważniają coraz szerszą grupę organów i instytucji do dostępu do danych objętych tajemnicą zawodową” – brzmi fragment oświadczenia OPSZZP, które zostało przekazane mediom.

Ostatnim aktem prezydencji radców prawnych w Ogólnopolskim Porozumieniu Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego był Piknik Zawodów Zaufania Publicznego – otwarte dla wszystkich mieszkańców Warszawy wydarzenie pełne atrakcji dla całych rodzin, którego celem była promocja i budowanie wizerunku zawodów zaufania publicznego. ■

Dział Komunikacji

Zeskanuj QR kod i obejrzyj relację filmową z konferencji „Zawody zaufania publicznego: etyka, autonomia i społeczna odpowiedzialność”.

– Jesteśmy zawodami zaufania publicznego. Ciężą na nas olbrzymie obowiązki. Odpowiadamy za zdrowie, finanse, za bezpieczny dom Polaków – mówił, rozpoczynając piknik, Prezes KRRP Włodzimierz Chróścik

II PIKNIK ZAWODÓW ZAUFAŃIA PUBLICZNEGO

Nawet nie wiedzieliśmy, że w Polsce mamy tyle zawodów zaufania publicznego – takie głosy dało się słyszeć wśród gości II Pikniku Rodzinnego Zawodów Zaufania, zorganizowanego 16 września przez Krajową Izbę Radców Prawnych. To tylko pokazuje, jak bardzo takie wydarzenie było potrzebne. W ciągu całego dnia namioty poszczególnych samorządów zawodów zaufania, rozstawione na terenie Multimedialnego Parku Fontann w Warszawie, odwiedziły setki osób.

Wybór miejsca II Pikniku Rodzinnego Zawodów Zaufania nie był przypadkowy. Upalna sobota sprzyjała wypoczynkowi na powietrzu. W okolicach warszawskiego Nowego Miasta i na bulwarach wiślanych zgromadziły się tłumy. I na taką frekwencję liczyło Ogólnopolskie Porozumienie Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego, na którego czele od października 2022 r. do października 2023 r. stała Krajowa Izba Radców Prawnych – główny organizator wydarzenia.

Na błoniach przy Multimedialnym Parku Fontann samorządy zawodów zaufania publicznego zaczęły rozstawiać swoje namioty już wcześniej rano. Wszystko po to, aby zdążyć z głównymi atrakcjami na godzinę 10.

Paleta aktywności była szeroka. Dmuchańce, strefa gastronomiczna, niespodzianki i spotkania z ciekawymi ludźmi.

Ale co najważniejsze, każdy z samorządów mógł opowiedzieć o swoim zawodzie i uświadomić odwiedzających, jak ważnych praw w ich imieniu pilnuje.

Swoje stoiska wystawili:

- Krajowa Izba Radców Prawnych,
- Naczelna Izba Pielęgniarek i Położnych,
- Polska Izba Inżynierów Budownictwa,
- Krajowa Izba Lekarsko-Weterynaryjna,
- Krajowa Rada Komornicza,
- Polska Izba Rzeczników Patentowych,
- Krajowa Izba Doradców Podatkowych,
- Krajowa Izba Diagnostów Laboratoryjnych,
- Polska Izba Biegłych Rewidentów,
- Krajowa Izba Fizjoterapeutów,
- Krajowa Rada Kuratorów.

GRY, KONKURSY I ŚWIETNA ATMOSFERA

Wreszcie nadszedł czas na oficjalne rozpoczęcie pikniku. Na scenę wszedł Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych Włodzimierz Chróścik.

– Jesteśmy zawodami zaufania publicznego. Ciężą na nas obierzmy obowiązki. Odpowiadamy za zdrowie, finanse, za bezpieczny dom Polaków. Poznajcie nas i pytajcie, jak wam możemy pomóc. Nasi goście będą mogli odwiedzić nasze namioty, a w każdym z nich dowiedzą się, czym się zajmujemy – mówił Prezes KRRP.

Ciekawscy mogli zobaczyć „świat” pod mikroskopem

Po nim głos zabrali przedstawiciele poszczególnych zawodów zaufania. Na koniec przemówień mikrofon powędrował jeszcze raz do Prezesa KRRP. – Radca prawny może reprezentować Polaków w każdej sprawie i to zawsze dobry wybór – zakończył.

Rozbrzmiały fanfary. II Piknik Rodzinny Zawodów Zaufania został oficjalnie otwarty. Goście ruszyli do namiotów, aby sprawdzić się w czekających na nich aktywnościach.

Przy namiocie Krajowej Izby Radców Prawnych można było wziąć udział w konkursach: „Koło tortury” i „Traf w organy (władzy)”. Można było również sfotografować się na więziennej ścianie. Dla najmłodszych były przygotowane kolorowanki i mała radcowska toga, którą najmłodszy chętnie zakładali, a później pozowali do obiektywu.

Za udziały w konkursach przewidziane były nagrody, które uczestnik sam losował. Wśród nich znalazły się: apteczka, piłka plażowa, kubek termiczny, frisbee, miarka i butelka filtrująca – wszystkie z logotypem szukajradcy.pl – ogólnopolskiej wyszukiwarki, w której każdy może znaleźć radcę prawnego specjalizującego się w danych problemie prawnym.

Kolorowanki cieszyły się wśród dzieci dużą popularnością

– Inicjatywa pikniku jest fantastyczna. Mamy świetną atmosferę. Promujemy zawód radcy prawnego. Uświadamiamy społeczeństwo i szerzymy wiedzę o prawach człowieka – mówiła r. pr. Edyta Romanowska, która była jedną z wolontariuszek w namiocie KIRP.

Dodatkowo przy namiocie Polskiej Izby Biegłych Rewidentów można było wziąć udział w rozwiązywaniu krzyżówki rodzinnej. Goście chętnie czytali także papierowy przewodnik po zawodzie biegłego rewidenta. Na pikniku nie mogło zabraknąć stoiska z watą cukrową.

W namiocie Krajowej Izby Doradców Podatkowych wśród aktywności zaplanowano m.in. konkursy plastyczne. Nosiły tytuły: „Jak wyobrażasz sobie panią/pana podatek”, a także „Co byś chciała/chciał dostać w zamian za podatki, które płacą twoi rodzice?”. Doradcy częstowali również kawą.

W namiocie Krajowej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej zorganizowano konkursy i quizy skierowane do najmłodszych oraz przedstawiany był zawód lekarza weterynarii.

Z kolei Polska Izba Rzeczników Patentowych zaplanowała grę „Znakobranie”, w ramach której opowiadano liczne ciekawostki o polskim przemyśle, a nagrodą było można wydrukować na drukarce 3D.

Poza tym wszyscy mogli zobaczyć, jak powstaje prąd, poznać tajemnice świata widzianego pod mikroskopem, zbudować nietuzinkową budowlę pod czujnym okiem „Cioci od klocków”, czołowej polskiej propagatorki LEGO, obejrzeć spreparowane okazy pasożytów, nauczyć się resuscytacji, a do tego zbadać tętno i poziom cukru oraz nauczyć się ćwiczeń rehabilitacyjnych.

Na gości pikniku czekała moc atrakcji

Równolegle na scenie głównej krótkie prezentacje miały wszystkie samorządy. Krajowa Izba Radców Prawnych poprosiła o występ Marcina Kruszewskiego, popularnego prawnika i influencera, który prowadzi na YouTube popularny kanał „Prawo Marcina”. Marcin wyjaśnił wszystkim, że jego rolą, tak jak zadaniem samorządu radców prawnych, jest sprawianie, aby przepisy prawa były zrozumiałe i czytelne dla wszystkich. Jego wystąpienie cieszyło się dużym zainteresowaniem uczestników.

– Wydarzenie uważam za bardzo udane. Do naszego namiotu bardzo chętnie przychodzą rodzice z dziećmi i biorą udział w konkursach wiedzy o prawie. Nade wszystko dzięki tej aktywności promujemy nasz zawód. Radca prawny powinien być zawsze blisko ludzi – komentował r. pr. Bartosz Opaliński, członek Prezydium KRRP i Dziekan Rady OIRP w Rzeszowie.

SAMORZĄD ZAWODOWY I TERYTORIALNY TO BRAT I SIOSTRA

Chwilę później na scenę główną weszli Prezes KRRP Włodzimierz Chróścik i Tomasz Bratek, zastępca prezydenta m.st. Warszawy. Należy bowiem wspomnieć, że II Piknik Rodzinny Zawodów Zaufania objął honorowym patronatem Rafał Trzaskowski, gospodarz stolicy.

– Warszawa zawsze z pełną mocą wspiera takie inicjatywy, ponieważ samorząd zawodowy i samorząd terytorialny to brat i siostra. Dzięki zawodom zaufania publicznego możemy czuć się bezpiecznie, czuć, że ktoś stoi po naszej stronie, i czuć, że nasze interesy są właściwie reprezentowane – mówi Tomasz Bratek.

Piknik umilił występ ukraińskiego zespołu tanecznego Barwinok

EDUKOWANIE SPOŁECZEŃSTWA I INTEGRACJA

Pod koniec pikniku przedstawiciele poszczególnych samorządów ruszyli w odwiedziny stoisk swoich kolegów i koleżanek z innych zawodów zaufania publicznego. Były angażujące rozmowy o palących problemach, ale także dużo uśmiechów i życzliwości. Prowadzący wydarzenie przysłuchiwał się tym debatom, dając możliwość zaprezentowania swoich przemysłań na forum.

– Inicjatywa jest bardzo cenna, ponieważ nie tylko pozwala na pokazanie zawodów zaufania publicznego społeczeństwu i uświadomienie, jak często ma okazję do styczności z nimi na co dzień, ale co więcej, pozwala na integrację pomiędzy tymi zawodami – zauważył r. pr. Tomasz Palak, członek Komisji Promocji Zawodu KRRP.

II Piknik Rodzinny Zawodów Zaufania zakończył się chwilę po godzinie 16. Samorządy osiągnęły swój zamierzony cel – wyszły do społeczeństwa i zaprezentowały się szerokiemu gronu odbiorców. Najlepszym podsumowaniem wydarzenia niech będą słowa rezolutnego Karola, który powiedział do mamy: „Jak dorosnę, chcę być prawnikiem i pomagać ludziom”. ■

Dział Komunikacji

Łączy nas cel zasadniczy – promowanie zawodów zaufania publicznego i edukacja na ich temat

Fot. Gilarski.com

Rozmowa z Prezesem Krajowej Rady Radców Prawnych Włodzimierzem Chróścikiem.

■ W jednym tygodniu odbyły się konferencja i piknik rodzinny OPSZZP. Jaka była idea tych spotkań?

Celowo zaplanowaliśmy tę sekwencję wydarzeń. Najpierw konferencja ekspercka, podczas której poruszaliśmy zagadnienia istotne dla wszystkich samorządów członkowskich, a przede wszystkim dla naszych klientów – obywateli naszego państwa. Z drugiej strony piknik rodzinny realizował nasz drugi, ważny cel: edukację społeczeństwa na temat naszych zawodów, naszych kompetencji, naszej funkcji w działaniu społeczeństwa obywatelskiego i państwa prawa. Sądząc po pochlebnych opiniach uczestników obu wydarzeń, powiodły się. Przy tej okazji bardzo dziękuję wszystkim osobom zaangażowanym w organizację konferencji i pikniku, a zwłaszcza pracownikom KIRP oraz członkiniom i członkom naszego samorządu, dzięki którym prezydencja KIRP w Porozumieniu mogła być realizowana na tak wysokim poziomie.

■ Jak ocenia pan działanie porozumienia pod przewodnictwem KIRP?

To był dobry, owocny rok. Mimo nietatwego otoczenia społeczno-politycznego wiele osiągnęliśmy. Wypracowaliśmy w ramach porozumienia kilka wspólnych stanowisk, zorganizowaliśmy udaną konferencję ekspercką i ciesząc się dużą popularnością piknik rodzinny, w którym udział wzięło ponad 5 tys. osób. Uruchomiliśmy stronę internetową porozumienia, która jest bazą wiedzy na temat zrzeszonych samorządów oraz prezentuje najważniejsze aktualności z działania porozumienia. Zapraszam pod adres www.zaufani.org. Porównując ten rok z rokiem poprzednim, można bez wątpliwości powiedzieć, że nabraliśmy rozpędu i wiele przedsięwzięć zakończyliśmy z sukcesem.

■ Co będzie największym wyzwaniem dla porozumienia na kolejne miesiące i lata?

Porozumienie działa dopiero dwa lata. Metaforycznie można więc powiedzieć, że jesteśmy jak typowy dwulatek – już zupełnie nieźle chodzimy, ale musimy jeszcze poćwiczyć, żeby sprawnie biegać. Ponad 20 miesięcy praktycznej działalności pokazało nasze mocne strony, ale także obszary, w których powinniśmy przemyśleć formułę współpracy. Jesteśmy porozumieniem 16 samorządów zawodowych, nic więc dziwnego, że nie zawsze zgadzamy się w szczegółowych kwestiach, choć oczywiście łączy nas cel zasadniczy – promowanie zawodów zaufania publicznego i edukacja na ich temat. Sądzę, że efektywna realizacja tego celu pomimo naturalnych różnic, które będą się pojawiać, jest najważniejszym wyzwaniem, zwłaszcza dla kolejnego samorządu sprawującego prezydencję – Naczelnej Izby Lekarskiej. Ja natomiast wierzę w ten projekt i jestem dobrej myśli co do jego przyszłości. ■

Red.

RADCOWIE ZBIERAJĄ PUNKTY

Do końca obecnego trzyletniego cyklu szkoleniowego pozostały trzy miesiące.

To ostatni moment na zebranie brakujących punktów szkoleniowych, które potwierdzają wypełnienie obowiązku doskonalenia zawodowego radców prawnych. Organy samorządu regularnie dostosowują zasady realizacji tego obowiązku do realiów rynkowych oraz oferują coraz szerszy wachlarz szkoleń, co znacząco ułatwia radcom prawnym spełnienie wymagań punktowych.

**PIOTR
OLSZEWSKI**

radca prawny
Fot. OIRP w Warszawie

Zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy o radcach prawnych radca prawny wykonuje zawód ze starannością wynikającą z wiedzy prawniczej oraz zasad etyki radcy prawnego. Z kolei art. 14 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego obliuguje radców prawnych do dbania o swój rozwój zawodowy i wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego na zasadach określonych przez właściwy organ samorządu.

OBOWIĄZEK DOSKONALENIA ZAWODOWEGO

Natomiast art. 41 pkt 4 ustawy wskazuje, że do zadań samorządu należy doskonalenie zawodowe radców prawnych. W art. 60 pkt 8 lit. h ustawy kompetencję do uchwalania regulaminów dotyczących dopełnienia obowiązku zawodowego radców prawnych w zakresie doskonalenia zawodowego i uprawnień organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku przez radców prawnych powierzono Krajowej Radzie Radców Prawnych. Na tej podstawie to samorząd samodzielnie określa formę i zakres doskonalenia zawodowego, mając na uwadze konieczność zapewnienia odpowiedniego poziomu wykonywania przez radców prawnych zawodu i zabezpieczenia prawa klienta do uzyskania odpowiedniej ochrony prawnej swoich interesów. Szczegóły w tym zakresie zawarto w Regulaminie zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku.

– Status zawodu zaufania publicznego, którego misją społeczną jest godne i uczciwe świadczenie pomocy prawnej, podlegający ochronie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, obliuguje do stałego i systematycznego doskonalenia zawodowego. Oczywiście jest zatem, że pozyskiwanie, aktualizacja i pogłębianie wiedzy oraz umiejętności jest niezbędne do rzetelnego wykonywania tego zawodu – wskazuje r. pr. Andrzej Domański, przewodniczący Komisji Doskonalenia Zawodowego KRRP.

PUNKTY SZKOLENIOWE

Wypełnienie zadań wynikających z przepisów ustawy i regulacji samorządowych, prowadzące do zdobycia 40 punktów szkoleniowych w całym trzyletnim cyklu, decyduje o spełnieniu spoczywającego na radcach prawnych obowiązku doskonalenia zawodowego. Obowiązek ten trwa od chwili uzyskania uprawnień zawodowych. Z obowiązku doskonalenia zawodowego zwolnieni są wyłącznie radcowie prawni będący emerytami, rencistami lub pobierający świadczenie przedemerytalne, którzy nie wykonują zawodu. Zwolnienia z wypełnienia obowiązku doskonalenia zawodowego lub zmniejszenia jego wymiaru samorząd może dokonać tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

Trwająca w ostatnich miesiącach dyskusja dotycząca zasadności weryfikacji systemem punktowym obowiązku doskonalenia zawodowego miała swój finał podczas wrześniowego posiedzenia KRRP. Przyjęto na nim zmiany Regulaminu, które nie uwzględniały modyfikacji tego systemu.

– Nie mamy nabożnego stosunku do systemu punktowego i nie chcemy go traktować jako niezastąpiony, najlepiej weryfikujący obowiązek szkoleniowy itd. Obowiązek ten w naszym samorządzie istnieje co najmniej od 2008 r., kiedy to, jeżeli dobrze pamiętam, jako członek CCBE podpisaliśmy

Stanowisko wspólne Komisji Doskonalenia Zawodowego KRRP oraz przedstawicieli okręgowych izb radców prawnych

Obowiązujący w naszym samorządzie system doskonalenia zawodowego określony w Regulaminie zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku wypełnia dyspozycję ustawodawcy zawartą w art. 60 pkt 8 lit. h ustawy o radcach prawnych, która m.in. nakłada na organy samorządu zadanie weryfikacji wywiązywania się przez radców prawnych z tego obowiązku. Stosowany i modyfikowany od kilkunastu lat sposób kwalifikacji polegający na przyznawaniu punktów szkoleniowych za poszczególne formy doskonalenia zawodowego jest czytelny, spójny, mierzalny i komplementarny w stosunku do ustawowych obowiązków; z jednej strony obowiązku samokształcenia członków samorządu i z drugiej obowiązku udostępnienia im odpowiedniej oferty szkoleniowej przez organy samorządu. Brak jak dotychczas alternatywnych sposobów oceny stanu wypełniania tego obowiązku, które nie byłyby fasadowe i spełniałyby powyższe wymogi oraz były adekwatne do naszego zawodu jako zawodu zaufania publicznego, upoważnia do wyrażenia stanowiska akceptującego istniejący system doskonalenia zawodowego radców prawnych.

memorandum, w którym zobowiązaliśmy się do wdrożenia efektywnego systemu sprawdzania realizacji obowiązku doskonalenia zawodowego. A więc istnieje on od 15 lat – wskazuje Andrzej Domański. – I uczciwie powiem, że do tej pory ze strony środowiska – czy to konkretnych radców prawnych, czy też poszczególnych okręgowych izb lub członków KRRP – nie było propozycji lub wniosków o zmianę tego systemu lub jego likwidację.

Podczas spotkania Komisji Doskonalenia Zawodowego z przedstawicielami 16 OIRP, które podsumowywało prace nad projektem zmian Regulaminu i poprzedzało posiedzenie KRRP, podjęto jednomyślne stanowisko, w którym potwierdzono zasadność utrzymania systemu punktowego weryfikacji obowiązku doskonalenia zawodowego.

CO ZMIENIŁA KRRP?

Ważną i dużą zmianą jest zniesienie 50% ograniczenia w uzyskaniu punktów szkoleniowych za udział w formach doskonalenia zawodowego organizowanych przez podmioty inne niż organy samorządu zawodowego.

Ponadto w stosowaniu postanowień Regulaminu zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego pojawiały się wątpliwości dotyczące znaczeń pojęciowych i wykładni niektórych regulacji tam zawartych. Z tego powodu i po przeprowadzonych konsultacjach przyjęto zmiany Regulaminu usuwające te wątpliwości i niejasności pojęciowe. Najważniejsze z nich dotyczą:

- dookreślenia niektórych form doskonalenia zawodowego,
- uwzględnienia w punktowanych formach doskonalenia zawodowego uczestnictwa w szkoleniach i warsztatach poświęconych mediacjom, publikacji komentarzy do aktów prawnych lub ich części, publikacji artykułu naukowego,

- doprecyzowania treści zaświadczeń wystawianych przez organizatorów form doskonalenia zawodowego innych niż organy samorządu,
- sposobu potwierdzania publikacji tekstu analitycznego,
- uzupełnienia dowodów potwierdzających ukończenie studiów doktoranckich lub podyplomowych oraz opublikowanie tekstu analitycznego,
- uwzględnienia opracowujących materiały szkoleniowe (e-learningowe) w kręgu osób, którym przysługuje podwójna liczba punktów szkoleniowych,
- przyznania punktów szkoleniowych za opublikowanie komentarza do aktu prawnego lub jego części.

Nowe przepisy wejdą w życie 1 stycznia 2024 r.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ DYSCIPLINARNA

Po wyroku Sądu Najwyższego z 6 listopada 2014 r. (SDI 32/14), uniewinniającym obwinioną od zarzutu niezrealizowania obowiązku samokształcenia, doszło do zmiany ustawy o radcach prawnych dokonanej ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. poprzez doprecyzowanie kompetencji samorządu w zakresie uchwalania przez KRRP regulaminów dotyczących dopełnienia obowiązku zawodowego radców prawnych w zakresie doskonalenia zawodowego i uprawnień organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku przez

Według stanu na 31 sierpnia 2023 r. w skali kraju 21 837 radców prawnych (48%) wywiązało się z obowiązku doskonalenia zawodowego, czyli uzyskało min. 40 pkt szkoleniowych. 8364 radców (18%) uzyskało więcej niż połowę minimum punktowego, 7190 radców prawnych (16%) uzyskało mniej niż połowę, a 8214, czyli 18%, nie uzyskało ani jednego punktu. Są to dane nieco lepsze niż pod koniec poprzedniego cyklu szkoleniowego (2018–2020), kiedy to ostatecznie z obowiązku wywiązało się 94% radców prawnych.

radców prawnych. – W postanowieniu z dnia 13 grudnia 2016 r. (SDI 60/16) Sąd Najwyższy uznał, że istnieją podstawy do stosowania sankcji dyscyplinarnych za niezrealizowanie obowiązku szkoleniowego – mówi r. pr. Krzysztof Górecki, Przewodniczący Wyższego Sądu Dyscyplinarnego. W powołanym postanowieniu Sąd Najwyższy wskazał, że także przed wejściem w życie wspomnianej nowelizacji były podstawy normatywne do uznania uchylenia się od realizacji obowiązku doskonalenia zawodowego za przewinienie dyscyplinarne. – Od tamtej pory linia orzecznicza Sądu Najwyższego jest jednolita i ingeruje w orzecznictwo sądów dyscyplinarnych w tych sprawach zupełnie wyjątkowo – wyjaśnia Przewodniczący WSD.

Po zakończeniu każdego cyklu szkoleniowego w skali kraju toczy się zazwyczaj łącznie kilkaset postępowań dyscyplinarnych związanych z niewypełnieniem obowiązku doskonalenia zawodowego. – Biorąc pod uwagę liczbę radców prawnych zobowiązanych do wypełnienia obowiązku, odsetek ten nie jest szczególnie wysoki – wskazuje r. pr. Gerard Dźwigła, Główny Rzecznik Dyscyplinarny. – Wydaje się, że jest to związane z coraz lepszą ofertą szkoleniową i z własnym poczuciem i potrzebą podnoszenia kwalifikacji, ale także z egzekwowaniem dyscyplinarnego obowiązku. ■

PUŁAPKI PROCEDURY CYWILNEJ. CZĘŚĆ 2

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE I ROZPRAWA

Ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹ zmieniono procedurę cywilną, jednak ustawodawca na tym nie poprzestał. Już siedem dni po wejściu w życie przepisów nowelizacji, 7 lipca 2023 r., uchwalono kolejną zmianę przepisów². Analizując kolejne nowelizacje k.p.c., można zauważyć tendencję do zwiększania obowiązków pełnomocników procesowych i zaostrzania rygorów procesowych wobec nich.

GRZEGORZ KARAS

sędzia Sądu Okręgowego we Wrocławiu, specjalista w dziedzinie prawa cywilnego, prawa europejskiego oraz prawa nowych technologii
Fot. Archiwum G. Karasia

Procedura cywilna jest pełna pułapek, które powodują, że nawet z pozoru niewielki błąd może przynieść negatywne konsekwencje procesowe. Artykuł niniejszy ma na celu kontynuację krytyczną kolejnych „pułapek procesowych” dotyczących postępowania przygotowawczego i rozprawy.

POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE

Postępowanie przygotowawcze wprowadzono do procedury cywilnej ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie k.p.c. Ten nowy etap postępowania od początku wzbudzał kontrowersje. W założeniu posiedzenie przygotowawcze miało przyspieszyć rozpoznanie spraw cywilnych i doprowadzić do zwiększenia liczby ugód sądowych. Nadzieje na skrócenie postępowań sądowych nie spełniły się jednak z powodu niespójnej konstrukcji przepisów art. 205⁴–205¹² k.p.c., co spowodowało nikłe zainteresowanie sądów tą instytucją. Wśród praktyków powstało powiedzenie, że aby zastosować przepisy o postępowaniu przygotowawczym, trzeba je obchodzić. Praktyka stosowania posiedzenia przygotowawczego (a w zasadzie jej brak) spowodowała pilną potrzebę znowelizowania przepisów. Zmiana zasad postępowania przygotowawczego ustawą z dnia 9 marca 2023 r. poprawiła wiele błędów, ale jednocześnie zastawiła na pełnomocników zawodowych kilka pułapek procesowych.

Przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego jest co do zasady obligatoryjne (art. 205⁴ § 1 k.p.c.), jednak w sprawach, w których przewodniczący uzna, że przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego nie przyczyni się do sprawniejszego rozpoznania sprawy, może pominąć ten etap postępowania i nadać sprawie inny bieg (art. 205⁴ § 3 k.p.c.), np. skierować na posiedzenie niejawne w celu wydania odpowiedniego postanowienia (np. o odrzuceniu pozwu, o przekazaniu sprawy, o zawieszeniu postępowania), wydania nakazu zapłaty albo wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym (art. 148¹ § 1 k.p.c.). Przewodniczący może także sprawę od razu skierować do rozpoznania na rozprawie (art. 205⁴ § 3 k.p.c.). O przeprowadzeniu posiedzenia przygotowawczego decyduje wyłącznie przewodniczący, uwzględniając wszelkie okoliczności i ewentualne wnioski stron co do przeprowadzenia postępowania przygotowawczego. Decyzja przewodniczącego o wyznaczeniu posiedzenia przygotowawczego zapada w formie zarządzenia o wyznaczeniu posiedzenia z podaniem jego daty i miejsca oraz wezwaniem na posiedzenie osób, których udział jest konieczny. Decyzja o odstąpieniu od przeprowadzenia postępowania przygotowawczego nie wymaga wydania żadnej sformalizowanej decyzji. Należy zaznaczyć, że wniosek strony o nieprzeprowadzenie postępowania przygotowawczego nie jest dla sądu wiążący. Należy pamiętać, że nawet jeżeli powód wniosek taki złoży, a przewodniczący wyznaczy posiedzenie przygotowawcze i powód lub jego pełnomocnik nie stawi się na posiedzenie, to sąd umorzy całe postępowanie.

Na posiedzenie przygotowawcze wzywa się do osobistego stawiennictwa strony i ich pełnomocników. Stawiennictwo osób wezwanych na posiedzenie przygotowawcze jest co do zasady obowiązkowe. Tutaj pojawia się problem dużych podmiotów, w których zarząd często nie ma żadnej wiedzy o jednostkowej sprawie prowadzonej w sądzie. W takim przypadku przewodniczący może co prawda odstąpić od wzywania strony na posiedzenie przygotowawcze, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że udział pełnomocnika będzie wystarczający (art. 205⁴ § 1¹), jednak nie ma takiego obowiązku. Jeżeli prze-

¹ Dz.U. z 2023 r. poz. 642.

² Dz.U. z 2023 r. poz. 1860.

wodniczący wezwie stronę do osobistego pełnomocnictwa, to pełnomocnik powoda musi pamiętać, że aby uniknąć umorzenia całego postępowania, konieczne jest złożenie wniosku o jego przeprowadzenie bez udziału strony. Wniosek musi zostać złożony przed rozpoczęciem posiedzenia przygotowawczego, może też zostać złożony już w pozwie, na wypadek gdyby przewodniczący zdecydował o przeprowadzeniu postępowania przygotowawczego. Wezwanie strony i jej niestawiennictwo przy braku takiego wniosku spowoduje umorzenie całego postępowania, nawet jeżeli pełnomocnik sam stawi się na posiedzenie. Ustawa przewidziała od tej zasady wyjątki, jeżeli bowiem stroną jest Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, państwowa osoba prawna, organ emerytalny lub rentowy, bank, spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa, zakład ubezpieczeń, zakład reasekuracji, fundusz inwestycyjny lub dom maklerski, wzywa się tylko jej pełnomocnika, chyba że nie został ustanowiony.

Jeżeli wezwany na posiedzenie powód lub jego pełnomocnik bez usprawiedliwienia nie stawi się na posiedzenie przygotowawcze, sąd umarza postępowanie, rozstrzygając o kosztach jak przy cofnięciu pozwu, chyba że sprzeciwi się temu obecny na tym posiedzeniu pozwany. Postanowienie o umorzeniu postępowania sąd doręcza nieobecnym stronom wraz z uzasadnieniem. Na postanowienie o umorzeniu postępowania służy zażalenie. Jeżeli natomiast na posiedzenie przygotowawcze nie stawi się pozwany, sąd przeprowadzi posiedzenie w obecności powoda, a plan rozprawy zostanie sporządzony bez udziału pozwanego. Ustalenia zawarte w planie rozprawy zatwierdzonym przez sąd wiążą zarówno powoda obecnego na posiedzeniu, jak i pozwanego, który na posiedzenie nie stawił się, mimo prawidłowego wezwania.

Posiedzenie przygotowawcze co do zasady powinno odbywać się w budynku sądu, jednak przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość, z jednoczesną transmisją obrazu i dźwięku (posiedzenie zdalne). W takim przypadku strony i osoby wezwane mogą łączyć się zdalnie z sądem z dowolnego miejsca. Ponieważ posiedzenie to nie jest rozprawą, przewodniczący ani pełnomocnik nie muszą używać togi.

Głównym celem posiedzenia przygotowawczego jest doprowadzenie do zawarcia przez strony ugody kończącej spór, bez konieczności rozstrzygnięcia go przez sąd. Na posiedzeniu przygotowawczym przewodniczący ustala ze stronami przedmiot sporu i wyjaśnia stanowiska stron, także w zakresie prawnych aspektów sporu. Jeżeli nie uda się doprowadzić stron do ugody, na posiedzeniu przygotowawczym sporządza się plan rozprawy (art. 205⁵ § 1 k.p.c.). W takim wypadku przewodniczący kieruje sprawę na rozprawę. Jeżeli zachodzą przesłanki rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym (art. 148¹ § 1 k.p.c.), przewodniczący może wyznaczyć posiedzenie niejawne.

Należy podkreślić, że w przypadku skierowania sprawy do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym (art. 148¹ § 1 k.p.c.) strony nie mają jakichkolwiek możliwości żądania przeprowadzenia rozprawy. Wniosek o wystąpienie strony na rozprawie nie wiąże sądu, bowiem przepisu art. 148¹ § 3 k.p.c. nie stosuje się. Po przeprowadzeniu posiedzenia przygotowawczego

rozstrzygnięcie sprawy nawet bardzo skomplikowanej może nastąpić na posiedzeniu niejawnym i to niezależnie od żądania przeprowadzenia rozprawy. Rozwiązanie takie prawdopodobnie przyczyni się do zwiększenia liczby posiedzeń przygotowawczych, których skutkiem będzie kierowanie spraw do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym.

Jeżeli strony w trakcie posiedzenia przygotowawczego nie zawarły ugody, sporządzony zostaje plan rozprawy, który jest dokumentem wyznaczającym dalszy tok postępowania. Plan rozprawy zawiera przede wszystkim rozstrzygnięcia co do wniosków dowodowych stron oraz określa porządek przeprowadzanych na rozprawie dowodów (jeżeli sprawa zostanie skierowana na rozprawę, a nie na posiedzenie niejawne w trybie art. 148¹ k.p.c.). Ponieważ postępowanie przygotowawcze prowadzone jest na wstępnym etapie rozpoznania sprawy, może okazać się, że przy sporządzaniu planu rozprawy rozstrzygnięcia co do niektórych wniosków dowodowych byłoby niecelowe lub przedwczesne. W takim wypadku sąd w planie rozprawy określa warunki lub termin wydania postanowienia dowodowego.

Zgodnie z art. 205¹⁰ k.p.c. projekt planu rozprawy podpisany przez strony obecne na posiedzeniu przygotowawczym postanowieniem zatwierdza sąd. W razie sporu co do poszczególnych zagadnień objętych planem rozprawy, odmowy lub niemożności złożenia przez stronę podpisu na projekcie planu rozprawy lub w razie braku podstaw do zatwierdzenia projektu planu rozprawy sąd samodzielnie sporządza plan rozprawy, który jest postanowieniem wiążącym strony w dalszym toku postępowania. Plan rozprawy z urzędu doręcza się stronom. Jeżeli sprawę skierowano na rozprawę, to doręczenie planu rozprawy zastępuje zawiadomienie strony o terminach objętych nim posiedzeń i innych czynności, a także zastępuje wezwanie strony do wykonania wskazanych w nim obowiązków, o czym należy stronę pouczyć, doręczając jej plan rozprawy.

Kolejną pułapką procesową posiedzenia przygotowawczego jest prekluzja dowodowa. Zgodnie z art. 205¹² § 1 k.p.c. strona może przytaczać twierdzenia i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej do chwili zatwierdzenia postanowieniem projektu planu rozprawy albo sporządzenia planu rozprawy przez sąd. Twierdzenia i dowody zgłoszone po zatwierdzeniu projektu planu rozprawy albo sporządzeniu planu rozprawy podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo że potrzeba ich powołania wynika później. Przepis art. 205¹² § 1 k.p.c. ma zastosowanie jedynie w przypadku, gdy przed posiedzeniem przygotowawczym przewodniczący nie zobowiązał stron w trybie art. 205³ § 2 k.p.c. do złożenia pism przygotowawczych z podaniem wszystkich twierdzeń i dowodów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy pod rygorem utraty prawa do ich powołania w toku dalszego postępowania. Zgodnie bowiem z art. 205³ § 3 k.p.c. późniejsze wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów. Zmiana planu rozprawy lub wyznaczenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów, chyba że przewodniczący zarządzi inaczej.

Podsumowując, stwierdzić można, że zmiana regulacji w zakresie postępowania przygotowawczego z pewnością przyczyni się do częstszego wyznaczania tego rodzaju posiedzeń. Będzie to skutkiem możliwości prowadzenia posiedzeń przygotowawczych online w formie zdalnej oraz możliwości skierowania sprawy do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym nawet wbrew wnioskowi strony o jej wystuchanie na rozprawie.

SPOSÓB ROZPOZNANIA SPRAWY

Ustawodawca w art. 148¹ § 1 k.p.c. umożliwił sądowi rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym bez konieczności wyznaczania rozprawy. Możliwość ta została jednak ograniczona w art. 148¹ § 3 k.p.c. Zgodnie z art. 148¹ § 1 sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna – mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych – że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Do 1 lipca 2023 r. strony miały możliwość złożenia wniosku o przeprowadzenie rozprawy, ponieważ zgodnie z § 3 rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym było niedopuszczalne, jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że pozwany uznał powództwo. Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. pozostawiła możliwość rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym, jednak znacznie ograniczyła stronom możliwość żądania przeprowadzenia rozprawy. Zgodnie bowiem z nową treścią art. 148¹ § 3 k.p.c. przepisu § 1 (możliwości rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym) nie stosuje się, jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła **wniosek o wystuchanie jej na rozprawie**, albo przepis szczególnie przewiduje taki obowiązek, chyba że pozwany uznał powództwo. Należy podkreślić, że już nie wniosek o przeprowadzenie rozprawy lecz, złożony w pierwszym piśmie procesowym, wniosek strony o jej wystuchanie będzie obowiązywał sąd do wyznaczania rozprawy.

I tu pojawia się kolejna pułapka procesowa. Ustawodawca jako przesłankę wniosku strony o przeprowadzenie rozprawy wskazał „wniosek o wystuchanie strony na rozprawie”. Formułując taką przesłankę, ustawodawca zapomniał, że k.p.c. reguluje odmiennie czynność procesową „wystuchania strony” określoną w art. 226¹ k.p.c. i przesłuchania strony określoną w art. 299 k.p.c., przy czym jedynie przesłuchanie strony stanowi dowód w procesie. Należy także zaznaczyć, że ilekroć ustawa przewiduje **wystuchanie stron** lub innych osób, stosownie do okoliczności, może się to odbyć poprzez:

- wezwanie stron do złożenia odpowiednich oświadczeń na posiedzeniu albo
- wyznaczenie terminu do zajęcia stanowiska: w piśmie procesowym lub za pomocą środków porozumiewania się na odległość, o ile dają one pewność co do osoby składającej oświadczenie.

Wystuchanie nie musi zatem odbywać się na rozprawie i może być przeprowadzone pisemnie lub zdalnie. Natomiast przesłuchanie stron wymaga przeprowadzenia rozprawy

w formie tradycyjnej lub zdalnej, choć ustawodawca przez art. 308 k.p.c. dopuszcza także przesłuchanie stron na piśmie (odpowiednie stosowanie przepisów o przesłuchaniu świadków).

Jaki więc wniosek ma złożyć pełnomocnik, by sąd był zobligowany do wyznaczenia rozprawy? W uzasadnieniu projektu ustawy stwierdzono, że jest „konieczna zmiana formuły określającej przesłanki uniemożliwiającej rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym w taki sposób, **aby odnosiły się one wyłącznie do sytuacji, gdy strona rzeczywiście pragnie być wystuchana na rozprawie**”. Uzasadnienie projektu nie daje więc jednoznacznej odpowiedzi, jak należy prawidłowo sformułować wniosek. Wydaje się, że wniosek o „wystuchanie strony na rozprawie” powinien obejmować zarówno wystuchanie z art. 226¹ k.p.c., jak i przesłuchanie strony z art. 299 k.p.c., inna bowiem interpretacja wypaczałaby intencję ustawodawcy. Zaznaczyć także należy, że wniosek o wystuchanie strony obejmować może wyłącznie stronę, która wniosek taki złożyła, złożenie wniosku o wystuchanie strony przeciwnej nie będzie skutkowało koniecznością wyznaczenia rozprawy.

Należy jednak wskazać, że nawet w przypadku gdy strona złoży wniosek o przesłuchanie jej na rozprawie, to zgodnie z art. 299 k.p.c. sąd nie jest związany takim wnioskiem. Zgodnie z tym przepisem jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w przypadku ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów **może dopuścić dowód z przesłuchania stron**. Dopuszczenie dowodu z przesłuchania strony pozostawiono więc decyzji sądu. Jeżeli sąd uzna przeprowadzenie dowodu z przesłuchania strony za zbędne i dowód taki pominie postanowieniem wydanym na posiedzeniu niejawnym, to wniosek o wystuchanie strony na rozprawie będzie bezprzedmiotowy.

Co do zasady wniosek o wystuchanie strony na rozprawie powinien skutkować jej wyznaczeniem. Jaki jednak będzie skutek niestawiennictwa strony, która złożyła wniosek o jej wystuchanie? Strona, która złożyła wniosek, a następnie nie stawiała się na rozprawie lub nie potoczyła się z sądem zdalnie, naraża się na konsekwencje określone w art. 103 k.p.c. Zgodnie z art. 103 § 3 ust. 2 pkt 1) jeżeli pomimo wezwania do osobistego stawiennictwa strona nie stawiała się w celu udziału w czynności sądu i nie usprawiedliwiła swego niestawiennictwa, sąd może, niezależnie od wyniku sprawy, nałożyć na tę stronę obowiązek zwrotu kosztów w części wyższej, niż nakazywałby to wynik sprawy, a nawet zwrotu kosztów w całości. Innym skutkiem może być zgłoszenie przez stronę przeciwną żądania zasądzenia podwyższonych kosztów zastępstwa procesowego z uwagi na zwiększenie obowiązków procesowych strony.

Podsumowując, stwierdzić należy, że rozprawy przed sądem, jakie znaleźliśmy dotychczas, odchodzą w przeszłość, a sprawy w przeważającej liczbie przypadków będą rozpoznawane na posiedzeniu niejawnym, co oczywiście przyspieszy postępowanie, jednak doprowadzi do radykalnej zmiany sposobu prowadzenia spraw przez pełnomocników. Przeszaną liczyć się zdolności oratorskie pełnomocnika, a prym wieść będą zdolności literackie. ■

PRZEGLĄD PORTALI I NARZĘDZI INFORMATYCZNYCH DLA PRAWNIKÓW. CZĘŚĆ 2

Kontynuując prezentację portali i narzędzi publicznych związanych z wymiarem sprawiedliwości, chciałbym zaprezentować tym razem portale nieco bardziej „specjalistyczne” – odnoszące się do poszczególnych dziedzin prawa. Oczywiście i tym razem, poza ogólnym przedstawieniem funkcji danego narzędzia, pozwolę sobie na kilka słów własnej (subiektywnej) opinii.

WIKTOR KOŻUCH

radca prawny
Fot. Archiwum W. Kożucha

PORTAL „SPÓŁKA 24” (ekrs.ms.gov.pl/s24/)

Najstarszy portal obsługujący rejestry sądowe (wchodzący w skład „Portalu Rejestrów Sądowych – PRS”), pozwalający na elektroniczną rejestrację spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (obecnie także jawnej, komandytowej i nowej prostej akcyjnej), na ustalonym wzorcu umownym (teoretycznie) w ciągu 24 godzin (S24). Portal ten jest nie tylko przestarzały technicznie, lecz także nie w pełni odpowiada wszystkim aktualnym regulacjom prawnym. Z uwagi na częste zmiany przepisów w systemie nie da się sporządzić wszystkich wymaganych prawem załączników do wniosku o rejestrację spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (przy innych spółkach jest nieco lepiej) – a co za tym idzie najczęściej należy

„uzupełnić braki”. W praktyce więc rejestracja spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w tym trybie trwa (w niektórych sądach) nawet kilkanaście dni zamiast deklarowanych 24 godzin. Obecnie jedyną istotną korzyścią ze skorzystania z tej ścieżki rejestracji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest uniknięcie wizyty u notariusza. Projekt S24 jest z pewnością do gruntownego odświeżenia (technicznie i prawnie), co jest zresztą zapowiadane od wielu miesięcy.

E-KRS (prs-ekrs.ms.gov.pl)

Stosunkowo nowe narzędzie pozwalające na zgłaszanie wszelkich zmian do Krajowego Rejestru Sądowego (obecnie dla rejestracji zmian w KRS ta forma komunikacji z sądem jest obligatoryjna). W niniejszym zestawieniu jedno z lepszych i bardziej intuicyjnych (np. ma automatyczne uzupełnianie formularzy, co w polskich systemach sądowych jest nowinką techniczną). Po niedawnej nowelizacji zostały doprecyzowane zasady dokonywania elektronicznych poświadczeń za zgodność z oryginałem przez profesjonalnych pełnomocników (wcześniej różnice w interpretacji regulacji w tym zakresie zdarzały się nawet w obrębie tego samego sądu rejonowego).

Oczywistym skutkiem wprowadzenia obowiązku elektronicznego zgłaszania wszelkich zmian do KRS stało się funkcjonowanie (od dawna zapowiadanego) Repozytorium Akt Rejestrowych (rar.ms.gov.pl). Portal ten pozwala każdemu zainteresowanemu pobrać treść dokumentów złożonych do akt rejestrowych (od połowy 2021 r.) bez konieczności osobistej wizyty w lokalnym sądzie rejestrowym (z aparatem fotograficznym w dłoni). Niestety i tu zdarza się niekonsekwencja wymagająca pilnego ustalenia jednolitych reguł. Część sądów rejestrowych dokonuje „brakowania” (wyboru) udostępnianych w repozytorium dokumentów (głównie z powołaniem się na wątpliwości dotyczące ochrony danych osobowych), choć dla akt papierowych nigdy wcześniej nie było wątpliwości w tym zakresie i udostępniana była zawsze całość akt (nawet jeśli ktoś, np. wnioskując o przedłużeniu jakiegoś terminu, składał do akt swoją dokumentację medyczną).

Pod szyldem PRS-eKRS funkcjonuje od lat również przeglądarka pozwalająca pobierać aktualne i pełne wypisy z Krajowego Rejestru Sądowego (niedawno przeszła ona niewielką zmianę techniczną i w zakresie wyglądu), ale tego narzędzia raczej już nikomu nie trzeba przedstawiać.

Dodatkowo w ramach tego portalu rozpoczął funkcjonowanie tzw. newsletter pozwalający uzyskać na e-mail informacje o wnioskach i wpisach dla wybranego podmiotu (maksymalnie 50 podmiotów, maksymalnie przez jeden rok). System ten promowany jest jako ostrzegający spółki przed fałszywymi wnioskami rejestrowymi. Jakkolwiek narzędzie może być cenne (warto, aby spółki takie powiadomienia sobie ustawiły), to jednak problem „nieuprawnionych wniosków” do KRS wydaje się marginalny (czego nie można powiedzieć np. o „nieuprawnionych wnioskach” do ksiąg wieczystych blokujących niejednokrotnie duże transakcje – gdzie nawet takiego prostego narzędzia nie ma). Ponadto, zabezpieczając dostęp do usługi „newsletter” koniecznością logowania przez profil zaufany, chyba przeceniono potencjalną popularność tego narzędzia, tym bardziej że dla podmiotów profesjonalnych planujących „śledzenie” tysięcy podmiotów istnieje moduł automatycznej wymiany danych z tym portalem PRS-eKRS (tzw. API).

REPOZYTORIUM DOKUMENTÓW FINANSOWYCH

(ekrs.ms.gov.pl/rdf/rd/)

Prosty portal pozwalający na nieodpłatne, coroczne, składanie sprawozdań finansowych do rejestru sądowego (ewentualnie oświadczeń o braku takiego obowiązku). Większość trudności z jego użytkowania wynika z problemów z podpisaniami elektronicznymi, numerami PESEL itp. oraz braku alternatywnego sposobu składania sprawozdań finansowych (choćby płatnego). Problematyczne może być także logowanie do systemu (wspólne ze „Spółką 24”, ale już nie z „E-KRS”). Ważna z punktu widzenia praktyki wydaje się możliwość składania sprawozdań w imieniu spółek, przez profesjonalnych pełnomocników, jedynie z powołaniem się na posiadane pełnomocnictwo (wystarczy „zaznaczyć” odpowiednią opcję, tym samym oświadczając o posiadaniu pełnomocnictwie). Warto zaznaczyć, że istnieje ograniczenie wielkości plików wprowadzanych do systemu (w przypadku jego przekroczenia system powiadomi o błędzie, nie wskazując przyczyny).

Konsekwencją portalu pozwalającego na elektroniczne składanie dokumentów finansowych jest przeglądarka tychże dokumentów dostępna dla wszystkich zainteresowanych, nawet bez logowania (ekrs.ms.gov.pl/rdf/pd/search_df). Jest to jeden z podstawowych adresów wartych odwiedzenia w przypadku potrzeby ogólnej weryfikacji kondycji finansowej przedsiębiorcy. Jako niewielką niedogodność przy korzystaniu z tego narzędzia należy wskazać konieczność „odczytania” specjalnego pliku ze sprawozdaniem finansowym przy użyciu zupełnie innej (również publicznej) strony – co z pewnością mogłoby zostać połączone i być realizowane jednym kliknięciem.

KRAJOWY REJESTR ZADŁUŻONYCH

(prs.ms.gov.pl/krz)

Rejestr służący do obsługi postępowań upadłościowych, restrukturyzacyjnych i (częściowo) egzekucyjnych. Najmłodszy, a zarazem – jak na razie – jeden z trudniejszych w obsłudze. Na jednej platformie postanowiono zgromadzić wszystkie funkcjonalności: dla sędziów, dla syndyków, dla komorników, dla wierzycieli i dla pozostałych zainteresowanych (poziom uprawnień zależy od wybranej ścieżki dostępu i logowania). Powoduje to, że korzystanie z portalu dla każdej z pojedynczych grup użytkowników jest mało intuicyjne i stosunkowo trudne. Niemniej jednak z drugiej strony trudno było oczekiwać, iż dla każdego rodzaju użytkownika powstanie odrębny interfejs.

Jak się wydaje, najbardziej oczekiwaną przez zwykłych użytkowników funkcjonalnością jest prosta wyszukiwarka upadłych i zadłużonych osób fizycznych – nie tylko po numerze np. PESEL (często nieznanym), ale też po imieniu i nazwisku. Informacje te są w całości publicznie dostępne (w formie obwieszczenia), jest więc niezrozumiałe, dlaczego użytkownicy, chcąc je wyszukiwać (np. po nazwisku), muszą korzystać z rozwiązań nieoficjalnych i komercyjnych. W dalszej kolejności warty rozważenia byłby newsletter (na wzór tego wprowadzonego dla KRS), który pozwalałby monitorować np. problematycznych kontrahentów, czy przypadkiem nie podążają w kierunku upadłości.

Ze spraw pilniejszych uporządkowania wymaga kwestia zasad prowadzenia dalszej korespondencji za pośrednictwem portalu (problematyczna, a co za tym idzie niejednolicie stosowana przez uczestników postępowań). Kontrowersyjne także wydają się dość duże ograniczenia co do wielkości plików dodanych w formie załączników (niemniej jednak problemem tu wydaje się być system podpisów elektronicznych generujących te ograniczenia).

Jest to także jedyny portal, co do którego można mieć zastrzeżenia dotyczące jego wydajności i szybkości. Tak jak nie można mieć większych zastrzeżeń co do działania i dostępności pozostałych portali, tak korzystanie z Krajowego Rejestru Zadłużonych jest dość uciążliwe i wymaga wiele cierpliwości.

MONITOR SĄDOWY I GOSPODARCZY

(wyszukiwarka-msig.ms.gov.pl)

Nieodpłatne poszukiwanie konkretnego ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym wcześniej wiązało się z mo-

zonym ustaleniem numeru monitora przy pomocy wyszukiwarki internetowej, a następnie jego pobraniem w całości. Bardziej zaawansowane opcje wyszukiwania dostępne były w ramach komercyjnych stron i programów prawnych. Niemniej jednak dostrzeżono potrzebę udostępnienia obywatelom wyszukiwania w MSiG poszczególnych ogłoszeń. Narzędzie dość proste, ale bardzo funkcjonalne. Mam nadzieję, że w przyszłości będzie rozbudowywane (np. o subskrypcję na e-mail konkretnych zapytań na wzór newslettera KRS). W tym miejscu warto przypomnieć, że MSiG obecnie dotyczy praktycznie wyłącznie rejestrów sądowych (oraz kilku innych drobnych kategorii spraw). Ogłoszenia związane z długami, upadłościami i restrukturyzacjami zostały „przeniesione” do Rejestru Zadłużonych i zakładki „Obwieszczenia” (gdzie tak zaawansowanej wyszukiwarki nie ma).

ELEKTRONICZNA KSIĘGA WIECZYSTA

(ekw.ms.gov.pl)

Przeglądarka zapisów ksiąg wieczystych online ma zarówno wielu zwolenników, jak i przeciwników (z uwagi na pełną dostępność danych osobowych właścicieli). Portal ten pozwala również (po uiszczeniu opłaty np. przelewem natychmiastowym lub BLIK-iem) na pobranie odpisu z księgi posiadającego walor dokumentu urzędowego (wydruk z bezpłatnej przeglądarki ksiąg wieczystych takiego waloru nie posiada). Ponadto możliwe jest pobranie zaświadczenia o wpisie. Narzędzie przydatne, choć niezrozumiałe jest, dlaczego urzędowo poświadczony odpis z KRS dla spółki można pobrać za darmo, natomiast urzędowo poświadczony odpis z księgi wieczystej jest płatny (przy czym samo przeglądanie ksiąg jest nadal bezpłatne).

W ramach tego systemu funkcjonuje również system elektronicznego składania wniosków wieczystoksięgowych. Obecnie obejmuje on notariuszy i komorników, jednak są plany, aby obligatoryjnie objął on wszystkich zainteresowanych. Jest to zmiana oczekiwana, z uwagi na obecną minimum kilkudniową „lukę” pomiędzy wystaniem wniosku pocztą tradycyjną (tj. formalnym złożeniem) a jego ujawnieniem w księdze (najczęściej dopiero następnego dnia po faktycznym dotarciu do sądu).

E-PLATFORMA KRAJOWEGO REJESTRU KARNEGO

(ekrk.ms.gov.pl)

Pozornie proste narzędzie pozwalające na uzyskanie w trybie online tzw. zaświadczenia o niekaralności (wymaganego w zamówieniach publicznych, przy wykonywaniu niektórych zawodów czy w toku uzyskiwania zezwoleń lub koncesji). Na plus należy zaliczyć o około 1/3 niższą opłatę niż w przypadku zaświadczenia tradycyjnego oraz brak konieczności (najczęściej) stania w kolejce do któregoś z lokalnych punktów KRK. Na minus raczej skomplikowany sposób aplikowania o wniosek, brak generowania odpowiedzi od ręki (trzeba poczekać na odpowiedź najczęściej do kolejnego dnia roboczego) oraz brak możliwości postępowania się wydrukiem otrzymanej odpowiedzi. Prawnie wiążący jest tu jedynie specjalny plik, który musimy przekazać adresatowi (np. na nośniku USB). Odbiorca, aby odczytać przesłane przez nas „zaświadczenie

o niekaralności”, musi ten plik fizycznie otrzymać i postąpić się funkcją „wizualizacja” dostępną na e-platformie KRK.

PLATFORMA URZĘDU PATENTOWEGO

(pue.uprp.gov.pl)

Platforma Usług Elektronicznych Urzędu Patentowego RP jakkolwiek nie podlega ściśle pod „wymiar sprawiedliwości”, to jednak zasługuje na uwzględnienie w niniejszym zestawieniu. Od kilku lat sprawy z zakresu własności przemysłowej stopniowo przestają być domeną wąskiej grupy rzeczników patentowych i na mocy kolejnych niewielkich nowelizacji prawa własności przemysłowej, na równorzędnych zasadach, dopuszczani są do nich także inni pełnomocnicy (co jest europejskim i światowym standardem). Choć proces ten postępuje powoli, to jednak wydaje się nieuchronne jego dopiętowanie w perspektywie najbliższych kilku lat. Co do samej Platformy Urzędu Patentowego RP pozwala ona nie tylko wyszukać prawo ochronne, lecz także załatwić online większość spraw (włącznie ze złożeniem wniosku o udzielenie ochrony dla wynalazku, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego i znaku towarowego). Wszystko przebiega dość intuicyjnie i sprawnie. Dostrzegalna jest „inspiracja” przy projektowaniu tej platformy wzorem zaczerpniętym z „bliźniaczej” platformy Urzędu Własności Intelaktualnej EU z siedzibą w Alicante (euipo.europa.eu) – równie intuicyjnym i funkcjonalnym, a o wiele starszym (znanym wcześniej jako OHIM). Powielenie bardzo dobrych trendów i wzorców europejskich oraz światowych jak najbardziej należy uznać za słusze (i powinno mieć miejsce także dla innych rozwiązań). W tym zakresie warto wskazać twórcom polskiego portalu, iż w ostatnim czasie europejski pierwowzór przygotowanego przez nich rozwiązania został znacząco zmieniony i unowocześniony. Warto przyjrzeć się poczynionym tam korzystnym zmianom i również je powielić.

PODSUMOWANIE

Jak wynika z powyższego zestawienia – wiele obszarów szeroko pojmowanego wymiaru sprawiedliwości zostało objęte informatyzacją, często na dość wysokim poziomie. Oczywiście przed nami jeszcze daleka droga. Wiele ważnych zakresów (z nieznanymi powodów) uchyla się od istotnej informatyzacji (np. Rejestr Zastawów – pomijając archaiczny i mało funkcjonalny portal: pdi.ms.gov.pl). Bywa również, że użytkownicy są zdani na rozwiązania komercyjne (np. wyszukiwarka sądów i instytucji publicznych udostępniona publicznie przez jednego z dostawców systemów informacji prawnej, jednak bez gwarancji aktualności dostępnych tam danych). Tam, gdzie informatyzacja jest w toku, faktycznie brak jest niektórych, nawet podstawowych funkcjonalności e-wymiaru sprawiedliwości, takich jak np. elektroniczne złożenie zwykłego pisma do sądu (co jest planowane dopiero na rok 2029). Niemniej jakkolwiek daleka droga przed nami do informatyzacji wymiaru sprawiedliwości, to uczciwie należy przyznać, że istotny odcinek już przebyliśmy. Obecnie więc pozostaje jedynie zachęcenie użytkowników do korzystania z narzędzi już dostępnych (tym samym odciążając pracowników wymiaru sprawiedliwości), a twórców do ich stałego rozwijania. ■

SPADKI PO NOWEMU

Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (dalej: nowelizacja)¹ dokonuje precyzyjnych korekt w prawie spadkowym, które (w zakresie prawa materialnego) wchodzi w życie już z dniem 15 listopada 2023 r. Istotne w praktyce będą również towarzyszące zmiany w zakresie prawa rodzinnego, a także odpowiednie dopasowanie prawa procesowego.

**PRZEMYSŁAW
KOSIŃSKI**

radca prawny
Fot. Małgorzata Radomska

Pierwsza istotna zmiana to rozszerzenie katalogu okoliczności uprawniających sąd do uznania spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia.

NIEGODNOŚĆ DZIEDZICZENIA

Ustawodawca uznał dotychczasowe trzy zestawy okoliczności zawarte w art. 928 § 1 pkt 1–3 k.c. (tj. dopuszczenie się umyślnie ciężkiego przestępstwa przeciwko spadkodawcy, nakłonienie spadkodawcy podstępem lub groźbą do sporządzenia lub odwołania testamentu albo w taki sam sposób przeszkodzenie mu w dokonaniu jednej z tych czynności oraz umyślnie ukrycie lub zniszczenie testamentu spadkodawcy, podrobienie lub przerobienie jego testamentu albo świadome skorzystanie z testamentu przez inną osobę podrobionego lub przerobionego) za niewystarczające. Katalog ten jest wyczerpujący i niemożliwe jest zastosowanie ww. przepisów *per analogiam* do podobnych stanów faktycznych. W uzasad-

nieniu projektu ustawodawca wskazuje na inne, nieetyczne zachowania spadkobierców, naruszające z kolei szczególnie cenne dobra osobiste spadkodawców, takie jak m.in. życie, zdrowie, godność². Zdaniem autorów nowelizacji sama możliwość skorzystania z wydziedziczenia przez spadkodawcę (art. 1008 k.c.) jest niewystarczająca, ponieważ spadkodawca może nie być zdolny do testowania (por. art. 944 k.c.) lub też niemożność sporządzenia testamentu może wynikać z przyczyn faktycznych (np. spadkodawca będzie znajdował się w stanie wegetatywnym)³.

W tym względzie warto dodać, że swoboda testowania w Polsce objawia się w statystykach raczej jako swoboda do testowania w ogóle, ponieważ, jak wskazuje raport Kantar Polska, tylko 8% badanych Polaków powyżej 45. roku życia spisało swój testament⁴.

W związku z powyższym nowelizacja dodaje do obecnego przepisu art. 928 § 1 k.c. dwa punkty, zgodnie z którymi za niegodnych będą mogli zostać uznani także spadkobiercy, którzy uporczywie uchylali się od wykonywania wobec spadkodawcy obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową (art. 928 § 1 pkt 4 k.c.) lub też uporczywie uchylali się od wykonywania obowiąz-

² Uzasadnienie do nowelizacji, s. 1, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=2977> [dostęp: 5 września 2023 r.].

³ *Ibidem*, s. 2.

⁴ <https://biznes.newseria.pl/news/polacy-nie-doceniaja-wagi,p1860074453> [dostęp: 5 września 2023 r.].

¹ Dz.U. poz. 1615, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20230001615/T/D20231615L.pdf> [dostęp: 5 września 2023 r.].

ku pieczy nad spadkodawcą, w szczególności wynikającego z władzy rodzicielskiej, opieki, sprawowania funkcji rodzica zastępczego, małżeńskiego obowiązku wzajemnej pomocy albo obowiązku wzajemnego szacunku i wspierania się rodzica i dziecka (art. 928 § 1 pkt 5 k.c.). Tę drugą z nowych przesłanek ustawodawca uzasadnia w ten sposób, że możliwości uznania spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia nie powinno się wiązać wyłącznie z relacjami o charakterze ekonomicznym, ale także z takimi okolicznościami jak np. poczucie odrzucenia, osamotnienia, pozostawiania spadkobiercy bez wsparcia osobistego lub emocjonalnego, co w efekcie powinno umożliwić sądowi *in casu* ocenę dbałości spadkobiercy o spadkodawcę, przede wszystkim w odniesieniu do osób niespokrewnionych⁵.

DZIEDZICZENIE ZSTĘPNYCH DZIADKÓW

Druga istotna zmiana to ograniczenie kręgu spadkobierców ustawowych w sytuacji dojścia do dziedziczenia zstępnymi dziadków, którzy nie dożyli otwarcia spadku – do dzieci tych dziadków, czyli rodzeństwa rodziców spadkodawcy, oraz dzieci tego rodzeństwa, czyli rodzeństwa ciotecznego lub stryjecznego spadkodawcy⁶. Innymi słowy nowelizacja wyklucza z kręgów dziedziczenia ustawowego dalszych zstępnymi dziadków spadkodawcy, czyli tzw. cioteczne lub stryjeczne wnuki i dalszych krewnych⁷. Jakie jest tym razem *ratio legis* zmiany, skoro jeszcze w 2009 r.⁸ dodano do k.c. cały ten krąg spadkobierców ustawowych w postaci dziadków i ich zstępnymi? Otóż ze statystyk Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że po wyżej wymienionej zmianie zaczął się proces sukcesywnego wydłużania czasu trwania postępowań spadkowych, i to pomimo zmniejszania się ogólnego wpływu tych spraw do sądów, przy jednoczesnym wzroście wpływu spraw o uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku i spraw o wyrażenie przez sąd opiekuńczy zezwolenia na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem małoletniego, w tym głównie spraw o wyrażenie przez sąd opiekuńczy zezwolenia na odrzucenie spadku lub przyjęcie spadku wprost w imieniu małoletniego⁹.

WYDŁUŻENIE TERMINU NA OŚWIADCZENIA W SPRAWIE SPADKU

W odpowiedzi na wyżej opisany trend odnotowany w sądownictwie ustawodawca zdecydował się również przeciąć dotychczasowe spory interpretacyjne w zakresie wpływu wszczęcia postępowania o zezwolenie na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka na bieg terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w orzecznictwie SN i przesądził w nowym przepisie art. 1015 § 1(1) k.c., że do zachowania sześciomiesięcznego terminu, o którym mowa w art. 1015 § 1 k.c., wystarczy złożenie przed jego upływem wniosku do sądu o odebranie oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku.

⁵ Uzasadnienie, s. 3, *op. cit.*

⁶ *Ibidem*, s. 6–7.

⁷ *Ibidem*, s. 7.

⁸ Ustawa z dnia 2 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. nr 79 poz. 662).

⁹ Uzasadnienie, s. 6, *op. cit.*

A dodatkowo, jeżeli złożenie takiego oświadczenia wymaga zezwolenia sądu, bieg terminu do złożenia oświadczenia ulega zawieszeniu na czas trwania postępowania sądowego w tym przedmiocie – art. 1015 § 1(2) k.c. Podobnie w przypadku zachowania terminu, o którym mowa w art. 88 § 2 k.c., wystarczy złożenie przed jego upływem wniosku do sądu o odebranie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia (nowy art. 1019 § 1 pkt 3 k.c.).

ZMIANY W KODEKSIE RODZINNYM I OPIEKUŃCZYM

Nowelizacja konsekwentnie zmienia też k.r.o. poprzez dodanie nowego przepisu art. 101 § 4 k.r.o., w którego myśl, jeżeli dziecko jest powołane do dziedziczenia wskutek uprzedniego odrzucenia spadku przez rodzica, to czynność polegająca na odrzuceniu spadku w imieniu dziecka przez rodzica, któremu w tym zakresie przysługuje władza rodzicielska, gdy jest dokonywana za zgodą drugiego z rodziców, któremu również w tym zakresie przysługuje władza rodzicielska, albo gdy jest dokonywana wspólnie, nie wymaga zezwolenia sądu opiekuńczego albo, w przypadkach wskazanych w art. 640(1) k.p.c., sądu spadku – jeżeli spadek odrzucają inni zstępnymi rodziców tego dziecka. Zgoda sądu *a contrario* dalej będzie konieczna, jeśli inny zstępnymi rodziców tego dziecka przyjmuje spadek. Ustawa przyjmie zatem domniemanie, że skoro rodzice odrzucili spadek, to najpewniej jest on zadłużony i kwestia jego odrzucenia w imieniu dziecka nie musi być poddawana dodatkowej ocenie sądu¹⁰.

ZMIANY W PROCEDURZE

Ustawodawca ewidentnie kierował się względami ekonomiki procesowej, nowelizując przepisy k.p.c. Zgodnie bowiem z nowym art. 640(1) k.p.c. to sądy spadku uzyskają kognicję w zakresie rozpoznawania wniosków o zezwolenie na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem w postaci prostego przyjęcia lub odrzucenia spadku w toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, co skoncentruje sprawy dotyczące dziedziczenia w jednym postępowaniu sądowym, bez potrzeby dodatkowego zaangażowania sądu opiekuńczego.

Dodatkowo nowy art. 669 k.p.c. znacząco ogranicza obowiązek sądu spadku do ustalania z urzędu kręgu uczestników postępowania o stwierdzenie nabycia spadku do osób mogących wchodzić w rachubę jako spadkobiercy testamentowi oraz wchłonka, zstępnymi, osoby pozostające w stosunku przysposobienia, rodziców i rodzeństwo. Pozostałych spadkobierców ustawowych sąd ma wzywać tylko wtedy, jeżeli będą oni sądowi znani.

Warto również zwrócić uwagę na szczegółowe postanowienia dotyczące kwestii intertemporalnych zawarte w art. 11 i 12 nowelizacji.

Podsumowując – nowelizacja, jakkolwiek krótka w treści, to punktowo dotyka istotnych aspektów spraw sądowych związanych z dziedziczeniem i może mieć istotny wpływ na ich przyspieszenie z uwagi na synergiczne zmiany prawa materialnego i procedury. ■

¹⁰ *Ibidem*, s. 12.

OBOWIĄZEK POINFORMOWANIA SAMORZĄDU O ZWOLNIENIU Z ZACHOWANIA Tajemnicy Zawodowej

Do art. 19 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (KERP) od 1 stycznia 2023 r. dodano ust. 2 w następującym brzmieniu: „2. W przypadku zwolnienia z obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej radca prawny obowiązany jest niezwłocznie poinformować radę okręgową izby radców prawnych oraz podejmować wszelkie przewidziane prawem środki zmierzające do wyłączenia jawności postępowania lub poszczególnych czynności dotyczących informacji objętych tajemnicą zawodową”. Nowelizacją powyższą wprowadzono obowiązek poinformowania właściwej okręgowej rady o zwolnieniu z tajemnicy zawodowej oraz wprowadzono wymóg dążenia do wyłączenia jawności postępowania w przypadku takiego zwolnienia.

LESZEK KORCZAK

zastępca przewodniczącego
Wyższego Sądu Dyscyplinarnego,
Wiceprezes KRRP w latach
2016–2020
Fot. Archiwum KIRP

W mojej ocenie celem wprowadzenia obowiązku informowania organów samorządu o zwolnieniu radcy prawnego z tajemnicy zawodowej było umożliwienie czy też zwiększenie możliwości realizacji przez samorząd celu wynikającego z art. 41 pkt 1 ustawy o radcach prawnych, zgodnie z którym: „Do zadań samorządu należy w szczególności udział w zapewnianiu warunków do wykonywania ustawowych zadań radców prawnych”. Ponadto nowa regulacja służy ochronie interesu zawodowego radcy prawnego dotkniętego zwolnieniem z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej.

OBOWIĄZEK POINFORMOWANIA OIRP

Instytucja tajemnicy zawodowej radcy prawnego stanowi fundament wykonywania zawodu polegający na świadczeniu pomocy prawnej w celu ochrony prawnej interesów klientów. Zgłaszanie przez radców prawnych przypadków stosowania instytucji zwolnienia z tajemnicy zawodowej może umożliwić ewidencjonowanie poszczególnych przypadków, aby poddać je rzeczowej analizie, dokonywać ich oceny pod kątem wypełniania przez sądy powszechne ustawowych przesłanek koniecznych do zastosowania instytucji zwolnienia z tajemnicy zawodowej.

Zgłaszanie przypadków zwalniania z tajemnicy zawodowej umożliwi także bieżącą pomoc przez samorząd radcy prawnemu zwolnionemu z obowiązku zachowania tajemnicy. Może się ona przejawiać jako wsparcie moralne (nie jesteś sam), naukowe (przez przekazanie radcy prawnemu do wykorzystania dorobku doktryny i orzecznictwa) oraz instytucjonalnie w postaci udziału przedstawicieli samorządu w trakcie czynności procesowych. Uczestnictwo przedstawicieli

samorządu (rady okręgowej izby) następuje na podstawie art. 90 § 1 k.p.k.: „W postępowaniu sądowym udział w postępowaniu może zgłosić organizacja społeczna, jeżeli zachodzi potrzeba ochrony interesu społecznego lub interesu indywidualnego, objętego zadaniami statutowymi tej organizacji, w szczególności ochrony wolności i praw człowieka”. Z pewnością samorząd radców prawnych w tym wypadku należy traktować jako organizację społeczną. Nie ulega też wątpliwości, że ochrona tajemnicy zawodowej leży w interesie społecznym – albowiem bez należytego zabezpieczenia tajemnicy zawodowej trudno mówić o należyтым funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości. Wstąpienie samorządu do postępowania będzie leżało zarówno w interesie indywidualnym radcy prawnego, jak i jego klienta. Cel funkcjonowania samorządu w interesie społecznym oraz indywidualnym wynika wprost z cytowanego na wstępie art. 41 pkt 1 ustawy o radcach prawnych, a zatem do świadczenia pomocy prawnej w pełnym zakresie, tj. bez naruszania bazowej instytucji, jaką jest tajemnica zawodowa. Zgodnie natomiast z art. 41 pkt 2 naszej ustawy zadaniem samorządu jest ochrona ich interesów zawodowych

Nie ulega też wątpliwości, że ochrona tajemnicy zawodowej leży w interesie społecznym – albowiem bez należytego zabezpieczenia tajemnicy zawodowej trudno mówić o należyтым funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości. Wstąpienie samorządu do postępowania będzie leżało zarówno w interesie indywidualnym radcy prawnego, jak i jego klienta.

– trudno o bardziej istotny interes zawodowy konkretnego radcy prawnego niż ochrona tajemnicy zawodowej (w interesie radcy prawnego i jego klienta). Przedstawiciele samorządu w toczącym się postępowaniu mogą i powinni uczestniczyć w posiedzeniach sądu oraz formułować wystąpienia procesowe ukierunkowane na maksymalną ochronę tajemnicy zawodowej. Warto zwrócić uwagę na art. 90 § 3 k.p.k., zgodnie z którym: „Sąd dopuszcza przedstawiciela organizacji społecznej do występowania w sprawie, jeżeli przynajmniej jedna ze stron wyrazi na to zgodę. Strona może w każdym czasie cofnąć wyrażoną zgodę. W wypadku braku zgody choćby jednej ze stron na występowanie w sprawie przedstawiciela organizacji społecznej sąd wyłącza tego przedstawiciela od udziału w sprawie, chyba że jego udział leży w interesie wymiaru sprawiedliwości”. Z zacytowanego przepisu wynika, że zgoda radcy prawnego w zasadzie powinna przesądzać o możliwości uczestnictwa przedstawicieli samorządu w postępowaniu. Co więcej, mając na uwadze nawet potencjalny brak zgody (jej cofnięcie) radcy prawnego, sąd prowadzący sprawę powinien dopuścić samorząd do występowania w sprawie, albowiem nie podlega jakiegokolwiek wątpliwości, że przestrzeganie i poszanowanie instytucji tajemnicy zawodowej leży jednoznacznie w interesie wymiaru sprawiedliwości. Mając na względzie cel wprowadzonej regulacji art. 19 ust. 2 KERP, należy bez wątpienia przyjąć, że radca prawny jest obowiązany niezwłocznie informować o wydaniu

postanowienia w przedmiocie zwolnienia z tajemnicy zawodowej po powzięciu wiedzy o jego wydaniu, a nie po jego uprawomocnieniu. Wcześniejsza informacja umożliwi wzięcie przedstawicielom samorządu udziału w postępowaniu oraz okazanie pomocy radcy prawnemu już na etapie wnoszenia zażalenia do sądu II instancji na postanowienie zwalniające z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej.

DAŻENIE DO WYŁĄCZENIA JAWNOŚCI

Artykuł 19 ust. 2 KERP w nowym brzmieniu nałożył na radcę prawnego obowiązek w postaci podejmowania wszelkich przewidzianych prawem środków zmierzających do wyłączenia jawności postępowania lub poszczególnych czynności dotyczących informacji objętych tajemnicą zawodową. Jest to logiczne uzupełnienie obowiązku przeciwdziałania zwalnianiu z tajemnicy zawodowej, służące ochronie tajemnicy zawodowej radcy prawnego. W przypadku gdy pomimo złożonego zażalenia dojdzie do zwolnienia radcy prawnego z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej, powinien on na czas swojego przesłuchania złożyć wniosek o wyłączenie jawności postępowania. Podstawy wyłączenia jawności określone zostały w art. 360 § 1 k.p.k. i są następujące: „1) jeżeli jawność mogłaby: a) wywołać zakłócenie spokoju publicznego, b) obrażać dobre obyczaje, c) ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy, d) naruszyć ważny interes prywatny”.

Po analizie przesłanek ustawowych wydaje się, że podstawą składanego wniosku może być jedynie interes prywatny z powołaniem się na istotę instytucji tajemnicy zawodowej jako mającej swoje umocowanie w ustawie o radcach prawnych. Wskazane byłoby też powołanie się na art. 18 ust. 2 KERP oraz zawarty tam obowiązek dążenia do wyłączenia jawności z jednoczesnym odesłaniem do art. 62 ust. 2 KERP, z którego wynika obowiązek stosowania się radcy prawnego do uchwał organów samorządu.

PODSUMOWANIE

Wprowadzone do KERP regulacje z jednej strony mają przyczynić się do zwiększenia ochrony radcy prawnego w przypadku „dotknięcia” go zwolnieniem z tajemnicy zawodowej oraz z drugiej umożliwić samorządowi zebranie wiedzy na temat częstotliwości takich przypadków oraz ich charakteru – tak aby przeciwdziałać zwalnianiu radców prawnych z tajemnicy – a więc z podstawowego obowiązku będącego jedną z podwalin zawodu radcy prawnego jako zawodu zaufania publicznego. W przypadku nakazania radcom prawnym dążenia do wyłączenia jawności służą one działaniom samorządu w kierunku „uszczelnienia” systemu ochrony tajemnicy zawodowej – poprzez zmniejszenie zakresu osób mogących potencjalnie zapoznać się z informacjami objętymi tajemnicą zawodową.

Nowelizacji natomiast nie można traktować jako zwiększającej represyjność samorządu wobec swoich członków, raczej jako mającą służyć zwiększeniu standardu wykonywania zawodu przez radców prawnych poprzez wzmocnienie ochrony tajemnicy zawodowej w interesie klientów radców prawnych. ■

Z PRAC PARLAMENTU

Przegląd najważniejszych zmian w ustawodawstwie ostatnich dwóch miesięcy.

UCHWALONE USTAWY

Już tylko na ogłoszenie w Dzienniku Ustaw czeka uchwalona dnia 7 lipca 2023 r. ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (pierwotny druk sejmowy nr 3216), która zawiera wiele istotnych zmian w procedurach sądowych i ustawie ustrojowej sądów. W postępowaniu cywilnym wprowadza się m.in. rozwiązania umożliwiające przeprowadzanie w postępowaniu cywilnym posiedzeń jawnych za pośrednictwem środków informatycznych pozwalających na komunikowanie się na odległość. Co do zasady sąd będzie prowadził rozprawę na sali sądowej, do której zagwarantowany będzie swobodny wstęp dla wszystkich stron i osób wezwanych. Zdalny udział będzie możliwy dla uczestników, którzy wyrażą taką wolę. Podczas prac legislacyjnych do Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzono poprawkę ograniczającą zakres spraw cywilnych, w których sąd orzeka w składzie trzech sędziów. Zmiana w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych zmienia mechanizm wymierzania kar porządkowych przez sądy, zwiększając gwarancje prawa do obrony osobie, która dopuściła się tego rodzaju czynu. Ponadto ustawa umożliwi pracownikom ochrony przeglądanie zawartości

bagaży i odzieży osób wchodzących do sądu, a także da prawo odmowy wpuszczenia do budynku sądu w przypadku podejrzenia, że osoby te wnoszą lub posiadają przedmioty niebezpieczne. Zmiany w Kodeksie postępowania karnego mają uporządkować i doprecyzować instytucje łączenia spraw do wspólnego postępowania oraz wyłączenia spraw do odrębnego rozpoznania. Ustawa przewiduje także zapewnienie ofierze przestępstwa przestłuchiwanej w postępowaniu sądowym w charakterze świadka możliwości składania zeznań w warunkach wykluczających bezpośredni kontakt z oskarżonym. Prawo to będzie przysługiwać osobom pokrzywdzonym umyślnymi przestępstwami przeciwko życiu i zdrowiu, przestępstwami przeciwko wolności oraz przestępstwami popełnionymi z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej. Kolejną zmianą będzie wprowadzenie nowych instytucji procesowych w procesie karnym: narady wstępnej i wyroku częściowego. Ustawa przewiduje ponadto utratę mocy przez przepis tzw. ustawy COVID, będący podstawą zawieszenia biegu terminów przedawnienia karalności czynu i przedawnienia wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe. Sejm odrzucił senacki wniosek o odrzucenie ustawy, a w dniu 28 sierpnia 2023 r. Prezydent RP podpisał ustawę. ■

WEJŚCIE W ŻYCIE

Od 31 sierpnia 2023 r. obowiązują rozwiązania zawarte w ustawie z dnia 26 maja 2023 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa, ustawy o gospodarce nieruchomościami, ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1463), które są kolejnym etapem systemowej eliminacji instytucji użytkownika wieczystego z polskiego porządku prawnego. Ustawa umożliwia nabywanie prawa własności gruntów wykorzystywanych na cele inne niż mieszkaniowe. Użytkownik wieczysty nieruchomości gruntowej ma na wystąpienie z roszczeniem jej nabycia 12 miesięcy od wejścia w życie ustawy. Nabywcy gruntów mogą wystąpić o rozłożenie ceny na raty, a przedsiębiorcy także o dopłatę do rynkowej wartości gruntu. Cena gruntu niewykorzystywanego do prowadzenia działalności gospodarczej nabywanego przez użytkownika wieczystego jest ustalana jako co najmniej 20-krotność dotychczasowej opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste, a użytkownik zapłaci odpowiednio równowartość: 6%, 20%, 40%, 60% lub więcej wartości rynkowej gruntu. W przypadku jednorazowej płatności cena gruntu stanowiącego własność Skarbu Państwa wynosi 20-krotność dotychczasowej opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego, natomiast w przypadku płatności ratalnej jest to 25 opłat rocznych. Ustawa stanowi także, że podatkiem od czynności cywil-

noprawnych w wysokości 6% objęty zostanie zakup szóstego i kolejnych mieszkań w jednej inwestycji (na jednej nieruchomości gruntowej), z podatku będą natomiast zwolnione osoby nabywające swoje pierwsze mieszkanie.

15 września 2023 r. to początek obowiązywania ustawy z dnia 16 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1705), która jest kolejnym etapem implementacji tzw. unijnego pakietu prawa spółek. Uchwalone przepisy ułatwią spółkom prowadzenie działalności na rynku wewnętrznym UE m.in. przez wprowadzenie jednolitych przepisów dla przekształceń i podziałów transgranicznych oraz wykorzystanie narzędzi cyfrowych. Ustawa zawiera m.in. przepisy ochronne dotyczące podmiotów, których interesy mogłyby zostać naruszone w wyniku transgranicznego przekształcenia, podziału lub połączenia spółki, obejmujące np. możliwość zabezpieczenia roszczeń wierzycieli. ■

15 listopada 2023 r. wejdzie w życie ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1615) wprowadzająca zmiany w prawie spadkowym (szczegóły na s. 30–31). ■

Łukasz Nykiel

Z PRAC OŚRODKA BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRRP

OBSiL co miesiąc analizuje kilkadziesiąt projektów aktów prawnych, kierowanych do Krajowej Rady Radców Prawnych w oparciu o art. 60 pkt 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych oraz przygotowuje opinie do projektów aktów prawnych w ramach trwającego procesu legislacyjnego. W lipcu i sierpniu br. w Ośrodku powstało dziewięć takich opinii. Poniżej przedstawiamy najważniejsze z nich.

■ **Opinia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 2977, druk senacki nr 1009)**

Projekt przewidywał zmiany w ośmiu ustawach. W zakresie zmian w Kodeksie cywilnym zmiany dotyczyły rozszerzenia katalogu przyczyn niegodności dziedziczenia, zawężenia czwartego kręgu dziedziców ustawowych, terminu na złożenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku złożonego (lub niezłożonego) pod wpływem błędu lub groźby. Zmiany te co do zasady oceniono pozytywnie z jednym zastrzeżeniem odnoszącym się do zmiany dotyczącej zawężenia kręgu dziedziców ustawowych. W opinii sformułowano również uwagi do pozostałych ustaw, których dotyczył projekt.

■ **Analiza przepisu art. 15 projektu ustawy o ograniczeniu biurokracji i barier prawnych (druk sejmowy nr 3502) w kontekście jego zgodności z Konstytucją RP**

Jak wskazano w opinii, istota projektowanych zmian dotyczy stworzenia możliwości powierzania wykonywania zadań realizowanych dotychczas na zasadzie wyłączenia przez samorządy zawodowe architektów oraz inżynierów budownictwa różnym organizacjom zawodowym, których cele statutowe wiążą się z zadaniami tych samorządów. Zgodnie z projektem przekazywanie tych zadań miałyby następować na mocy decyzji administracyjnej ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa wyrażającej zgodę na wykonywanie przez te organizacje zadań samorządu zawodowego. Projektowane rozwiązanie ocenione zostało jako niezgodne z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP oraz wynikającymi z niego zasadami: tworzenia samorządu zawodowego na podstawie ustawy, realizacji funkcji i zadań samorządu zawodowego wyłącznie przez organizację samorządu zawodowego, niezależności i samodzielności samorządu zawodowego oraz obligatoryjnej przynależności do organizacji samorządu zawodowego, jak również z zasadą pomocniczości (subsydiarności) wynikającą z preambuły do Konstytucji RP. W opinii stwierdzono ponadto, że projektowane rozwiązanie jest niezgodne z art. 2 Konstytucji RP oraz wynikającymi z tego przepisu zasadami: prawidłowej legislacji, ochrony zaufania obywateli do państwa i prawa, art. 7 Konstytucji RP oraz wynikającą z tego przepisu zasadą działania organów władzy publicznej na podstawie prawa i w jego granicach oraz z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP oraz wynikającą z tego przepisu zasadą równości.

■ **Opinia w sprawie zmian Kodeksu postępowania karnego oraz w sprawie zmian Kodeksu postępowania cywilnego, zawartych w ustawie o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 7 lipca 2023 r. (druk sejmowy nr 3216, druk senacki nr 1039)**

W zakresie zmian w k.p.k. analizie poddano kwestię właściwości z łączności spraw, kwestię odrębności postępowania wywołanego wniesieniem subsydiarnego lub prywatnego aktu oskarżenia, kwestię usprawnienia postępowania w zakresie doręczeń i zdalnej formy czynności procesowych, instytucję przedstawienia zarzutów, kwestię zmiany składu orzekającego na rozprawie głównej oraz kwestię tzw. narady wstępnej i wyroku częściowego. Rozwiązania przyjęte w projekcie podporządkowane usprawnieniu procesu karnego, doprecyzowaniu obowiązujących czy wzmocnieniu gwarancji procesowych uczestników postępowania co do zasady oceniono pozytywnie z zastrzeżeniami wskazanymi w treści opinii. Negatywnie oceniono jednak zmianę wprowadzającą możliwość kontynuowania rozprawy głównej mimo zmiany w składzie kolegiatnym sądu, dotyczącą jednego z jego członków, oraz zmianę konstrukcji przedstawienia zarzutów w art. 313 § 1 k.p.k. W opinii dotyczącej zmian w k.p.c. poddano ocenie szczegółowe rozwiązania określające sposób i przesłanki przeprowadzenia posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość (posiedzenie zdalne), uregulowanie na gruncie k.p.c. doręczeń dokonywanych zawodowym pełnomocnikom za pośrednictwem portalu informacyjnego, nową funkcjonalność portalu, jaką ma być możliwość przedstawienia akt sprawy lub ich kopii biegłemu wpisanemu na listę biegłych sądowych, zagadnienia związane ze składami orzekającymi w postępowaniu apelacyjnym i zażaleniom, nowe rozwiązania w zakresie uzasadniania orzeczeń przez sąd drugiej instancji, a także zakres postanowień sądu drugiej instancji podlegających zaskarżeniu zażaleniem poziomym oraz wprowadzenie składu jednoosobowego dla rozpoznania spraw o ubezwłasnowolnienie.

■ **Opinia do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 7 lipca 2023 r., przewidującego zmianę polegającą na depenalizacji zniestawienia, tj. uchylającą przepisy art. 212–215 Kodeksu karnego**

W opinii krytycznie odniesiono się do samego faktu rozpoczęcia prac nad projektowaną propozycją w okresie poprzedzającym kampanię wyborczą, postulując jej odłożenie w czasie. Negatywnie oceniono pomysł dekryminalizacji zniestawienia, zauważając jednocześnie potrzebę podjęcia merytorycznej dyskusji i wprowadzenia pewnych zmian w ramach konstrukcji tego typu czynu zabronionego w przyszłości. Zmiany te polegałyby na wyłączeniu odpowiedzialności karnej w przypadkach zgodnego z zasadami etyki zawodowej (gdy chodzi o dziennikarzy) i dobrymi obyczajami upubliczniania określonych informacji, motywowanego dążeniem do ochrony ważnych interesów społecznych lub jednostkowych, jak również na wykluczeniu kary pozbawienia wolności za zniestawienie w każdej jego odmianie. ■

r. pr. Anna Grudzińska

Opinie i stanowiska OBSiL: <https://obsil.kirp.pl/opinie-i-stanowiska/>

BRAK NUMERU PESEL W SKARDZE PODSTAWĄ DO JEJ ODRZUCENIA

Przepis definiujący budowę jest niekonstytucyjny i musi być zmieniony najpóźniej do końca przyszłego roku. Koszty zakwaterowania nie są przychodem pracowników delegowanych do pracy za granicą – to tylko niektóre z ciekawszych orzeczeń w ostatnim okresie.

WIEŚŁAWA MOCYDŁOWSKA
redaktor, wykładowca, specjalistka
od rachunkowości i podatków
Fot. Archiwum W. Moczydłowskiej

BRAK PESEL-U BRAKIEM FORMALNYM

Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego wniósł o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie, czy niepodanie przez skarżącego w skardze do wojewódzkiego sądu administracyjnego numeru PESEL, będącej pierwszym pismem w sprawie sądowoadministracyjnej, stanowi brak formalny, który powinien być uzupełniony w trybie art. 49 § 1 prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (p.p.s.a.), pod rygorem odrzucenia skargi, w sytuacji gdy ten numer znajduje się w aktach administracyjnych sprawy. W uzasadnieniu wnioskodawca podniósł, że zgodnie z art. 57 § 1 p.p.s.a. zdanie pierwsze skarga powinna czynić zadość wymaganiom pisma w postępowaniu sądowym. Pismo strony powinno spełniać warunki formalne określone w art. 46 § 1 p.p.s.a., których niezachowanie uniemożliwia nadanie mu biegu. Prezes NSA

zauważył, że po wejściu w życie ustawy nowelizującej, tj. po 31 maja 2019 r., w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego wystąpiła rozbieżność związana ze stosowaniem art. 46 § 2 pkt 1 lit. b) p.p.s.a. w przypadku, gdy w pierwszym piśmie skierowanym do sądu (skardze) strona będąca osobą fizyczną nie podała swojego numeru PESEL, względnie numeru PESEL jej przedstawiciela ustawowego, a ustalenie tego numeru było możliwe na podstawie akt administracyjnych, którymi dysponował sąd.

Wskazał, że w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego można wyróżnić dwa stanowiska. Według pierwszego z nich w sytuacji, gdy numer PESEL strony skarżącej wynika z akt administracyjnych, nie można przyjmować, że występuje brak formalny skargi uniemożliwiający nadanie temu pismu prawidłowego biegu (art. 49 § 1 p.p.s.a.). W przypadku gdy numer identyfikujący osobę fizyczną można łatwo ustalić, bazując na treści akt administracyjnych, bez konieczności wzywania strony o uzupełnienie skargi, to staranna analiza tych akt prowadząca do jego odnalezienia pozwala sądowi nadać skardze dalszy bieg. Naczelny Sąd Administracyjny podkreślał, że sąd administracyjny nie jest zwolniony z samodzielnego poszukiwania powyższej informacji w aktach sprawy. Jeżeli pełna identyfikacja skarżącego jest możliwa w oparciu o treść akt administracyjnych, to nie

ma podstaw do odrzucenia skargi na podstawie art. 58 § 1 pkt 3 p.p.s.a.

Zdecydowana większość postanowień Naczelnego Sądu Administracyjnego została podjęta po rozpoznaniu zażaleń na postanowienia wojewódzkich sądów administracyjnych odrzucających skargi z powodu nieuzupełnienia przez skarżącego w terminie braku formalnego skargi, tj. niewskazania numeru PESEL. Naczelny Sąd Administracyjny, uchylając zaskarżone postanowienia, podkreślał, że wojewódzki sąd administracyjny pominął fakt, że w aktach administracyjnych sprawy, przestanych przez organ wraz ze skargą, znajduje się numer PESEL skarżącego. Sąd pierwszej instancji mógł zatem uzyskać informację o numerze PESEL skarżącego bez konieczności wzywania go o uzupełnienie braku formalnego skargi pod rygorem jej odrzucenia.

Naczelny Sąd Administracyjny w uzasadnieniu postanowienia z dnia 4 grudnia 2019 r., I OZ 1204/19, odwołał się do projektu ustawy nowelizującej, w którym stwierdzono, że zmiana art. 46 § 2 pkt 1 lit. b) p.p.s.a. ma na celu zapewnienie jednoznacznej identyfikacji podmiotów zarejestrowanych w systemie teleinformatycznym. Zdaniem sądu skoro numer PESEL skarżącej znajdował się w aktach administracyjnych sprawy, to sąd pierwszej instancji dysponował tym numerem, przez co podstawowy cel, a zarazem i wymóg ustawy nowelizującej w omawianym zakresie został spełniony. Niezachowanie warunków formalnych skargi nie uniemożliwiło zatem nadania skardze prawidłowego biegu.

Zgodnie z drugim stanowiskiem w przypadku, gdy skarżący nie uzupełnił braku formalnego skargi i na wezwanie sądu nie nadesłał do akt sądowych informacji o numerze PESEL, sąd pierwszej instancji jest zobowiązany odrzucić skargę.

Naczelny Sąd Administracyjny w składzie siedmiu sędziów opowiedział się za drugim stanowiskiem i 3 lipca 2023 r. podjął następującą uchwałę: „Niezachowanie, określonego w art. 46 § 2 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2023 r. poz. 259), wymogu podania w skardze, będącej pierwszym pismem w sprawie, numeru PESEL, jest brakiem formalnym, który powinien być uzupełniony w trybie art. 49 § 1 w związku z art. 58 § 1 pkt 3 powołanej ustawy, bez względu na to, czy ten numer znajduje się w aktach administracyjnych, którymi dysponuje sąd (II GPS 3/22).

KOSZTY ZAKWATEROWANIA PRACOWNIKÓW NIE SĄ ICH PRZYCHODEM

Przetłomowym orzeczeniem jest wyrok NSA z 1 sierpnia 2023 r. (II FSK 270/21) przełamujący dotychczasową linię orzecznictwa. Dotychczas NSA jednolicie orzekał, że koszty zakwaterowania są przychodem pracowników delegowanych do pracy za granicą. Natomiast obecnie orzekł, że do pracowników oddelegowanych przez polskiego pracodawcę na krótki czas do pracy za granicę zastosowanie mają regulacje dyrektyw 96/71/WE i 2014/67/WE, zgodnie z którymi elementem wynagrodzenia nie mogą być koszty transportu i zakwaterowania.

Pracownik oddelegowany do prac montażowych za granicę nie zapłaci zatem podatku od noclegu i transportu, które zafundował mu pracodawca.

Sprawa dotyczyła spółki, która świadczy m.in. specjalistyczne usługi związane z montażem, remontem oraz konserwacją różnych technologicznych linii produkcyjnych, także poza Polską, w innych krajach UE. W związku z tym spółka deleguje wówczas pracowników za granicę, udostępniając im bezpłatnie zakwaterowanie oraz transport. Spółka powołała się na przepisy dyrektywy 96/71/WE dotyczącej delegowania pracowników w ramach świadczenia usług. Wynika z niej, że koszty oddelegowania pracownika za granicę, takie jak np. koszty jego zakwaterowania w miejscu oddelegowania, nie powinny być ujmowane w częściach składowych należnego mu wynagrodzenia.

Nie zgodził się z nią WSA w Warszawie (III SA/Wa 2115/20), który orzekł, że otrzymywane przez pracowników świadczenie jest spełniane w ich interesie. Akceptując warunki umowy, pracownik wyraża zgodę na przyjęcie tych świadczeń, w istocie traktując je jako – stanowiący część dochodu – element wynagrodzenia za pracę.

NSA wyrokiem z dnia 1 sierpnia 2023 r. (II FSK 270/21) uchylił wyrok WSA i interpretację organów skarbowych. Stwierdził, że skoro regulacje unijne wskazują na to, że nie można wliczać do wynagrodzenia kosztów transportu, jak również kosztów zakwaterowania, i powinny one obciążać pracodawcę, to nie można również na gruncie prawa podatkowego przyjmować, że te obowiązki będą obciążały pracownika.

PRZEPIS DEFINIUJĄCY BUDOWLĘ NIEKONSTYTUCYJNY

Za sensacyjny uważany jest wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 lipca 2023 r. (SK 14/21). Uznaje on bowiem za niezgodny z Konstytucją RP przepis określający przedmiot opodatkowania podatkiem od nieruchomości, który obowiązywał od przeszło 20 lat. Chodzi o przepis zawierający definicję budowli. Trybunał orzekł, że art. 1a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 70) jest niezgodny z art. 84 i art. 217 Konstytucji RP.

W ocenie TK bowiem definicja budowli została skonstruowana w taki sposób, że nie jest możliwe zrekonstruowanie przedmiotu opodatkowania na podstawie samych tylko przepisów podatkowych – ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych. Trybunał podkreślił, że konieczne jest sięgnięcie do innych przepisów, a takie rozwiązanie jego zdaniem jest niekonstytucyjne. Trybunał podkreślił, że w myśl art. 1a ust. 1 pkt 2 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych budowlą są obiekty budowlane w rozumieniu prawa budowlanego, a nie ustawy – Prawo budowlane. Ponieważ gałąź prawa budowlanego składa się też z różnego rodzaju rozporządzeń, mogłoby dojść do sytuacji, w której o tym, co jest opodatkowane jako budowla, decydowałyby przepisy niższej rangi niż ustawowa, co jest niezgodne ze standardami konstytucyjnymi.

W ocenie trybunału konieczne jest zatem sformułowanie definicji budowli na nowo i to bezpośrednio w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych bez odwoływania się do przepisów innych ustaw. Ustawodawca musi tego dokonać w ciągu 18 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku, a zatem najpóźniej do grudnia 2024 r. ■

SZEWEC BEZ BUTÓW CHODZI, CZYLI CZY NASZE STRONY INTERNETOWE SĄ LEGALNE I SKUTECZNE

Czy tego chcemy, czy nie – nieraz jako radcowie prawni wywołujemy pierwsze wrażenie na klientach swoją stroną internetową. Zadam niebezpieczne dla wielu kolegów i koleżanek po fachu pytanie – kiedy ostatnio aktualizowaliście tę stronę? A może jeszcze gorsze – czy macie pewność, że jest na bieżąco ze zmianami w prawie Internetu?

TOMASZ PALAK

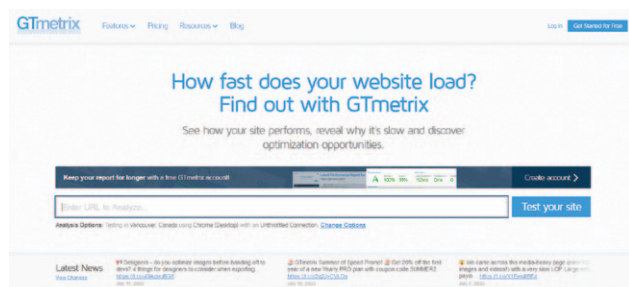
radca prawny, prelegent, autor artykułów na www.tomaszpalak.pl i w prasie. Pięciokrotnie na podium konferencji *I love marketing*, występował również na Infoshare, TEDx Fuckup Nights i w innych licznych wydarzeniach. Wykładowca WSB, WSAiB, WSEi i UTH
Fot. Grzegorz Giziński

W tym artykule rozbiję to pytanie na części. Pomówimy o dostępności, o banerach cookies i tym, co można nieraz znaleźć w regulaminach czy ogłoszeniach rekrutacyjnych na stronach. Wierzę, że dzięki przejściu przez tę listę strona internetowa radcy stanie się jego jeszcze lepszym pierwszym wrażeniem. Warto otworzyć ją podczas lektury i weryfikować temat na bieżąco.

PRZED OTWORZENIEM STRONY...

Ale jak wskazuje właśnie sam śródtytuł, paradoksalnie analizę swojej strony najlepiej rozpocząć, wchodząc na kilka innych. Jakich? Na przykład GTmetrix, która podpowie nam szybkość jej ładowania i zwróci uwagę, że może na przykład niektóre obrazki ładują się cztery razy dłużej od pozostałych – mimo bycia osiem razy mniej potrzebnymi.

Ale sprawne ładowanie się strony to nie obowiązek prawny, po prostu warto pod tym względem nie wyróżniać się *in minus*. W kwestii przepisów przyda się kolejne narzędzie

Fot. Adobe Stock

– BuiltWith. Jak sama angielska nazwa wskazuje – podpowie, z czego składa się nasza strona. Czy na pewno potrzebujemy wtyczki do prywatności w USA, dużo mamy stamtąd klientów? Wierzymy, że coś w ogóle daje? Czy przyda nam się wtyczka dotycząca dodawania do koszyka, skoro nie mamy na stronie sklepu? Nieraz sami nie wiemy, co mamy „w kuchni” witryny.

I przede wszystkim – czy wie o tym nasz klient?

OTWÓRZMY SWOJĄ STRONĘ PIERWSZY RAZ

Tak – pierwszy raz. Z uwzględnieniem dawno przez nas już pewnie „odklikanych” zgód na cookies czy niezgód na newsletter. A więc w przeglądarkowym trybie *incognito* lub w nowej przeglądarce czy na innym od naszego urządzenia. I bez odruchowego zamykania tego, co najpierw nam wyskoczy – bo to właśnie o tych „zastaniaczach” chcę pomówić w tym śródtytule.

Raczej nie dotyczy nas taki, który weryfikuje wiek – to zwykle ratunek dla branży alkoholowej czy tytoniowej. Ale baner cookies? Po pierwsze zwracam uwagę, że skonstruowanie go na zasadzie „możesz tylko zaakceptować ciasteczka lub zmienić ustawienia w przeglądarce” staje się *passé*. Organy unijne od danych osobowych zdążyły już za to nałożyć kary.

Fot. Adobe Stock

Należy dać „guzik odmowy” oraz – co technicznie trudniejsze – możliwość wyboru części cookies przy jednoczesnym odmówieniu innych. I tu przyda się powrót do wspomnianego wcześniej BulitWith – jest on zarysem gotowej listy stosowanych cookies. Przykładowo: jeśli w konstrukcji strony widać coś o narzędziu Hotjar, a wchodzący na stronę nie jest o nim informowany – trzeba to zmienić.

Innym „zastaniaczem” strony często jest zaproszenie do newslettera. Jako prawnicy lubimy namnożyć przy nim zgód w formie checkboxów – dane osobowe, wysyłka maili, informacje handlowe... Zwróćmy po prostu uwagę, że nieraz część z nich mieści się w sobie nawzajem. I nie trzeba prosić kilkakrotnie o to samo.

Nieraz znajdzie się jeszcze kilka okienek, z którymi użytkownik musi sobie poradzić w celu dostania się do głównej części strony. Czy na pewno są potrzebne, czy nie zwiększają ryzyka od strony prawnej? Mam na myśli przykładowo pop-up z prośbą o zgodę na wysyłanie powiadomień z przeglądarki czy taki z możliwością rozmowy z botem.

Czy to koniec zamykania okienek, przechodzimy do oglądania treści strony? Nie. Całą powyższą analizę warto powtórzyć na telefonie i sprawdzić wersję mobilną strony. Przykładowo czy baner cookies nie jest szerszy od niej. Albo czy któryś z zamykających krzyżyków nie staje się niewidoczny – to nie tylko nieczytelne, ale także może być praktyką wprowadzającą w błąd w rozumieniu prawnym.

TREŚĆ STRONY

Czy musi spełniać jakieś wymagania od strony prawnej? Tak, jeśli to strona podmiotu publicznego – mam na myśli zasady WCAG. A i dla tych, którzy nie mają takiego obowiązku – warto spełniać go z własnej woli. Web Content Accessibility Guidelines to zestaw wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych – przede wszystkim z zakresu kontrastu, obsługi bez myszki, powiększenia elementów itp. Do analizy strony – nie tylko własnej – pod tym kątem przyda się wizyta na <https://wave.webaim.org>.

Warto przypomnieć też parę innych obowiązków – na przykład ustawę o języku polskim albo ustawy dotyczące ochrony konsumentów. Przykładowo niedawno UOKiK postawił zarzuty w kontekście niejasnego oznaczania, czy odbiorca ma do czynienia z firmą: „konsumenty powinni mieć łatwy dostęp do kluczowej informacji o tym, czy podmioty, z którymi zawierają umowę, są przedsiębiorcami, czy osobami fizycznymi nieprowadzącymi działalności gospodarczej. Od tego zależą choćby przysługujące im prawa. Jeśli nie zawierają umowy z przedsiębiorcą – nie są chronieni prawem konsumenckim i nie dotyczą ich wynikające z niego przywileje. Przykładowo nie będą mieć zapewnionej ustawowej możliwości odstąpienia od umowy zawartej na odległość”.

Pozostając przy UOKiK, warto zauważyć także oznaczenie współprac przez influencerów oraz obowiązki wynikające z dyrektywy Omnibus. Nie wszystkie strony jednak mają sklepy czy takie współprace, więc temat ten w artykule jedynie sygnalizuję. Jeśli strona zawiera nieoznaczoną reklamę, nie pokazuje ceny z 30 dni przed obniżką, ma licznik fałszywie odliczający czas do końca promocji... to jest to tylko początek długiej listy grzechów prawnych, które należy wyeliminować.

DOKUMENTY

Na koniec to, co prawnicy lubią najbardziej. Nie będę oczywiście tu uczył wyczytywania się i prawnej analizy każdego zdania, bo na tym przecież się znamy. Zwrócę jednak uwagę na szybką weryfikację poprawności w paru miejscach. Jeśli mamy regulamin – czy jest w nim mowa o przedsiębiorcach z nadanymi uprawnieniami konsumentów? Czy podajemy w nim numer telefonu?

Fot. Adobe Stock

Zajrzyjmy też do obowiązku informacyjnego z RODO, czyli w praktyce najczęściej dokumentu polityki prywatności. Czerwoną lampką powinno nam zapalić pojawienie się w nim takich sformułowań, jak 1997 (bo to zapewne powołanie starej ustawy o ochronie danych osobowych) czy Privacy Shield/Tarcza Prywatności (bo już nie dzielimy się danymi z USA na tej podstawie i widać, że polityka nie była aktualizowana).

To nie całość tematu RODO – jeśli to jedyny posiadany przez nas dokument, zapewne brak czegoś „wewnątrz” naszej organizacji. Pomyślmy też o pożegnaniu – na przykład możliwości łatwego wypisania się z newslettera. Utrudnianie tego może być uznane za tzw. *dark patterns* – sztuczki mające na celu zmanipulowanie użytkownika do określonych działań. Na koniec przypomnę tylko o tzw. ACTA2 i naszej potencjalnej odpowiedzialności za treść tego, co inne osoby napiszą w komentarzu na naszej stronie. Przyznam, że na mojej po prostu nie ma możliwości komentowania.

PODSUMOWANIE

Pierwsze wrażenie podobno robi się tylko raz. W obecnych czasach często poprzez stronę internetową. Z pewnością jeśli będzie wolno się łądować, a jej treść nie będzie czytelna – nie pomoże to naszemu wizerunkowi.

Tym bardziej jeśli nie spełni wymogów prawnych. Dzięki wiedzy uzyskanej po przeczytaniu tego artykułu zaktualizowanie jej do poprawnej wersji powinno być znacznie prostsze. Powodzenia! ■

FUNDACJA RODZINNA – NOWE MOŻLIWOŚCI W ZAKRESIE SUKCESJI

Planowanie sukcesji to trudny i złożony proces. W polskim porządku prawnym brakowało kompleksowego mechanizmu pozwalającego na zapewnienie ciągłości działania rodzinnych przedsięwzięć oraz zabezpieczenie ich przed nieplanowaną sukcesją, rozdrobnieniem i wpływem osób trzecich. Po wielu latach polscy przedsiębiorcy doczekali się rozwiązania, które pozwoli im na zabezpieczenie zarówno biznesu, jak i majątku na pokolenia, bowiem 22 maja 2023 roku weszła w życie ustawa o fundacji rodzinnej. Podstawowym celem tej nowej formy prawnej jest gromadzenie rodzinnego majątku w ramach jednego podmiotu. Fundacja rodzinna może co do zasady prowadzić działalność gospodarczą skierowaną na zachowanie lub pomnożenie posiadanego majątku (działalność określona w ustawie). Fundacja rodzinna może, m.in. wynajmować nieruchomości, przystępować do spółek prawa handlowego / funduszy inwestycyjnych w kraju i za granicą, nabywać / zbywać papiery wartościowe, dokonywać obrotu walutami, udzielać pożyczek spółkom kapitałowym, w których posiada udziały lub akcje. Dochody pochodzące z takich aktywności są zwolnione z opodatkowania podatkiem dochodowym, jeśli są wygenerowane w ramach ww. działalności zwolnionej, i jak długo są reinwestowane w ramach fundacji rodzinnej.

Ponadto fundacja rodzinna pozwala na tworzenie struktur organizacyjnych w perspektywie dłuższej niż jedno pokolenie. Celem fundacji jest bowiem zarówno finansowe zabezpieczenie członków rodziny, jak i dbanie o wartości, które przyświecały fundatorowi przy jej założeniu.

Aby fundacja mogła realizować cele inwestycyjne, warto skorzystać z usług profesjonalnego i doświadczanego part-

nera, takiego jak BNP Paribas Wealth Management będący częścią międzynarodowej, stabilnej Grupy BNP Paribas z 200-letnią historią i doświadczeniem.

Od ponad 10 lat BNP Paribas Wealth Management w Polsce wspiera Klientów w kwestiach związanych z planowaniem majątkowym oraz współpracuje z doradcami prawnymi i podatkowymi Klientów w zakresie planowania sukcesji. Możemy poszczycić się zatem mianem prekursorów usługi *family office* na polskim rynku. Dysponujemy jedną z najbogatszych ofert produktów i usług inwestycyjnych w Polsce, która jest dostępna dla fundacji rodzinnych (w tym dla podmiotów w organizacji, tj. jeszcze przed zarejestrowaniem przez sąd) będących Klientami BNP Paribas Wealth Management.

Do najważniejszych usług i udogodnień związanych z obsługą fundacji rodzinnej w BNP Paribas Wealth Management należą: bankowość codzienna i elektroniczna – prowadzenie rachunków złotych i walutowych, obsługa aktywów płynnych – lokat terminowych, funduszy inwestycyjnych oraz negocjowane kursy walut. To także dostęp do Biura Maklerskiego Banku BNP Paribas, który umożliwia inwestowanie na giełdzie polskiej i zagranicznej w akcje, obligacje oraz fundusze ETF oraz korzystanie z usług doradztwa inwestycyjnego i zarządzania portfelowego (DPM). Nasi Klienci otoczeni są wszechstronną opieką wysoko wykwalifikowanych doradców, a także współpracujących z nimi specjalistów: maklerów, dealerów, ekspertów ds. inwestycji. W ten sposób na majątek Klienta patrzymy holistycznie, a z jego rodziną jesteśmy na pokolenia. ■

BNP Paribas Wealth Management jest marką, pod którą BNP Paribas Bank Polska S.A. świadczy usługi w zakresie bankowości prywatnej.

O POLITYCE W NASZYCH MÓZGACH

To, że mamy odmienne wyobrażenie o polityce, jest oczywiste. W końcu podejmujemy co jakiś czas różne decyzje przy urnie wyborczej. Jednakże rozwój technologii pozwala nam również stwierdzić, że osoby myślące odmiennie politycznie mają inny tok rozumowania, co jest widoczne w badaniach naszego mózgu.

JAROSŁAW BEŁDOWSKI

prezes Polskiego Stowarzyszenia
Ekonomicznej Analizy Prawa,
pracownik naukowy Szkoły
Głównej Handlowej
Fot. Archiwum

Nie chodzi tu oczywiście, w jakich komórkach mózgowych dokonują się procesy myślowe związane z polityką, bo tego jeszcze nie potrafimy określić, lecz o aktywność mózgu w wybranych jego obszarach, co już jednak potrafimy obserwować. Co ciekawe, dwa zespoły badawcze ogłosiły niedawno, że potrafią śledzić te procesy i wyróżniać na ich podstawie osoby o lewicowych i prawicowych poglądach!

Pozostawmy na boku dokładne zdefiniowanie, co znaczy lewicowość, a co prawicowość w wyborach politycznych, i skupmy się na wynikach badań obu zespołów, które wykorzystały tę samą metodę, tzn. funkcjonalne obrazowanie za pomocą rezonansu magnetycznego. Metoda ta pozwala na mierzenie zmian w przepływach krwi w danych obszarach mózgu i nie trudno się domyślić, że wzmożona aktywność zostanie dzięki temu dostrzeżona w porównaniu ze „zwykłymi” stanami.

Fot. Adobe Stock

Pierwszy z zespołów (w składzie: Daantje de Bruin, Jeroen M. van Baar, Pedro L. Rodriguez, Oriol Feldman-Hall), który opublikował swoje badania w prestiżowym czasopiśmie „Science Advances”, poprosił jego uczestników na początku do przeczytania listy składającej się ze słów, które w mniejszym lub większym stopniu miały polityczne konotacje¹. W czasie ich odczytywania badacze bardzo dokładnie przyglądali się aktywności ciała migdałowego, które odpowiada za nasze emocje, oraz prążkowiego kierującego naszymi

¹ Zob. D. de Bruin, J.M. van Baar, P.L. Rodriguez, O. FeldmanHall, *Shared neural representations and temporal segmentation of political content predict ideological similarity*, *Science Advances* 2023.

aspektami poznawczymi. Nie było więc większego zaskoczenia, że słowa neutralne nie wykazały zmian w aktywności mózgu w obu miejscach, lecz już „imigracja” czy też „amerykański” (nie możemy zapominać, że badacze pochodzą ze Stanów Zjednoczonych) spowodowały wzmożoną aktywność mózgu w prążkowie. Następnie uczestnicy badania poproszeni zostali o obejrzenie filmu o aborcji, używającego neutralnego języka, a także kilku gorących debat poświęconych m.in. imigracji i polityce jako takiej. Ponownie „neutralny” film nie wykazał różnic w działaniu mózgu, jak i „ogólne” debaty polityczne w przeciwieństwie do dyskusji poświęconej imigracji.

Natomiast drugi zespół, w skład którego weszli Noa Katabi, Hadas Simon, Sharon Yakim, Inbal Ravreby, Tal Ohad i Yaara Yeshurun z Izraela, opublikował swoje obserwacje w „Journal of Neuroscience”². Nie wprowadził on listy słów, lecz przeszedł od razu do filmów, tj. reklam komitetów wyborczych, przemówień polityków oraz innych neutralnych filmów. W przeciwieństwie do zespołu amerykańskiego badacze z Izraela zaobserwowali, że to część kory mózgowej odpowiedzialnej za wzrok, ruch i słuch zachowywała się odmiennie w zależności od rodzaju filmu. Co więcej, zespół ten nie tylko dostrzegł związki z poglądami politycznymi i zachowaniami kory mózgowej poszczególnych uczestników badania, lecz ogłosił, że potrafi wskazać na poglądy polityczne na podstawie odczytu skanera.

Nie możemy oczywiście zapominać, że choć badania spełniły standardy naukowości, to wzięto w nich udział odpowiednio 44 i 34 wolontariuszy. Nie są to liczby oszałamiające, lecz trzeba również brać pod uwagę specyfikę poszczególnych krajów, w których były one przeprowadzone. Zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i Izraelu od dłuższego czasu toczy się brutalna gra polityczna, która powoduje głębokie podziały polityczne. Czy jest to jednak specyfika tylko tych krajów?

Podobne badania nie zostały przeprowadzone jeszcze w Polsce, lecz można się założyć, iż przyniosłyby interesujące rezultaty. Mnie jednak ciekawi, jak mózgi radców prawnych reagowałyby na tematy skrajne. Czy reakcje radców o odmiennych poglądach politycznych byłyby takie same w odniesieniu do praworządności? A może gdyby porównać do innych grup zawodowych, np. prokuratorów, można byłoby odgadnąć na tej podstawie profesję? ■

² Zob. N. Katabi, H. Simon, S. Yakim, I. Ravreby, T. Ohad, Y. Yeshurun, *Deeper than you think: partisanship-dependent brain responses in early sensory and motor brain regions*, „Journal of Neuroscience”, nr 6, s. 1027–1037.

SZKLANY SUFIT

Budowanie marki prawniczej jest procesem długotrwałym i wymaga strategicznego podejścia. Sukces w tej branży to nie tylko kwestia zdobywania klientów oraz wygrywania sporów sądowych, to również budowanie renomy i stały rozwój osobisty, w tym awansowanie na wyższe stanowiska. Wydaje się, że sukces w branży prawniczej jest osiągalny zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet. A jednak kobiety mogą napotkać – jak to delikatnie ująć, dodatkowe wyzwania ze względu na pewne stereotypy.

**EWA
URBANOWICZ**
radca prawny, rzecznik
prasowy OIRP w Lublinie
Fot. Magda Pucek

Szklany sufit to pojęcie używane od lat 80. XX w. W tym właśnie czasie coraz większa liczba kobiet, również osoby należące do mniejszości narodowych i etnicznych, stawiając na rozwój osobisty i zawodowy, napotykała na wiele trudności. Szklany sufit oznacza niewidzialną barierę, z którą zmagają się osoby chcące awansować, otrzymać podwyżkę lub znaleźć się wyżej w hierarchii organizacyjnej firmy. Nie brakuje im przy tym ani wiedzy, ani kompetencji.

Raport z badania ONZ, obejmujący 85% światowej populacji, ujawnia, że blisko 9 na 10 osób kieruje się uprzedzeniami wobec kobiet. Prawie połowa ludzi uważa, że mężczyźni są lepszymi przywódcami politycznymi niż kobiety, a dwie na pięć osób uważa, że mężczyźni są lepszymi menedżerami¹.

„Kobiety nie nadają się do zarządzania kancelarią prawną”. Ten stereotyp zakłada, że kobiety nie są odpowiednio do pełnienia wysokich stanowisk w kancelariach prawniczych lub nie nadają się do kierowania zespołami, choć mają takie same (lub nawet lepsze) wykształcenie i doświadczenie niż mężczyźni. Wiele kobiet spotyka się z dyskryminacją już podczas rozmowy o pracę, gdy rekruterzy pytają o posiadanie potomstwa i w jaki sposób wpływa to na ich pracę. Narzucają kobietom tradycyjną rolę w rodzinie, zakładając, że kobieta jest głównym opiekunem dzieci i odpowiada za obowiązki domowe.

Takie przeświadczenie prowadzi do kolejnego stereotypu, że „kobiety są mniej zainteresowane karierą prawniczą”. Wybór kariery często jest związany z zainteresowaniami danej osoby. Jeśli pasją kobiety jest prawo, to może być bardzo zaangażowana w karierę prawniczą wymagającą ciężkiej pracy i samodoskonalenia. Dla odmiany mówi się również, że kobiety są bardziej uparte od mężczyzn, co jest oczywistym uogólnieniem i stereotypem płciowym. Ale upór, twardość, determinacja lub wytrwałość, może być cenną cechą, która pomaga osiągnąć cele zawodowe i osobiste.

„Kobiety nie są takie skuteczne w negocjacjach”. „Kobiety są mniej asertywne”. To kolejne stereotypy sugerujące, że kobiety nie są takie skuteczne w negocjacjach jak mężczyźni, są mniej pewne siebie i mniej zdolne do wyrażania swoich opinii czy podejmowania trudnych decyzji. Skuteczność w negocjacjach nie zależy od płci, ale od umiejętności, doświadczenia, przygotowania i strategii. Kobiety przy tym wykazują pewne cechy, które mogą być korzystne w procesie negocjacji. Empatia pomoże w zrozumieniu punktu widzenia drugiej strony i budowaniu relacji, a ta właśnie cecha może być atutem w negocjacjach.

„Kobiety prawniczki są bardziej podatne na dyskryminację płciową”. To już nie jest stereotyp, tylko fakt i problem, z którym wiele kobiet w tej branży musi się zmagać. Utrudnienia w zdobywaniu awansu na wyższe stanowiska, w tym na stanowiska partnerów w kancelariach prawnych, niższe wynagrodzenie i mniej atrakcyjne pakiety świadczeń dla kobiet prawniczek. Doświadczenie uprzedzeń podczas procesów rekrutacji, przekonanie o braku elastyczności w pracy oraz trudności w godzeniu życia zawodowego i rodzinnego, wszystko to wpływa na ocenę kompetencji kobiet prawniczek.

Fot. Adobe Stock

Stereotypy nie odzwierciedlają rzeczywistych umiejętności, wiedzy ani zaangażowania kobiet prawniczek. Kobiety odnajdują się i odnoszą sukcesy w branży prawniczej na równi z mężczyznami, a walka z tymi stereotypami to proces budowania równoprawnej i sprawiedliwej branży prawniczej. Rozwiązaniem jest wsparcie, które pozwoli poradzić sobie z wyzwaniami wynikającymi ze szklanego sufitu. Ale to wymaga zaangażowania mężczyzn i społeczeństwa jako całości. Wszystko zaczyna się od indywidualnych działań, ale wierzę, że ich skumulowany wpływ przyniesie pozytywne zmiany na szerszą skalę. ■

¹ Raport Gender Social Norms Index (GSNI) 2023 opracowany przez Human Development Reports (ONZ).

WITH A LITTLE HELP FROM MY FRIENDS – RADCOWIE PRAWNI NA POL'AND'ROCK

W sierpniu 1969 r. na farmie hodowcy bydła Maxa Yasgura w Bethel w stanie Nowy Jork odbył się legendarny festiwal muzyki rockowej Woodstock. Wzięło w nim udział ok. 400 tys. widzów. Przez kilka dni i nocy grali najwięksi muzycy tamtych czasów. Hasłem przewodnim festiwalu było „Love, Peace and Happiness”. Festiwal stał się ponadczasowym symbolem i ikoną pokolenia długowłosych dzieci kwiatów.

**TOMASZ
DZIAŁYŃSKI**
radca prawny, rzecznik
prasowy OIRP w Poznaniu
Fot. Tomek Tomkowiak

W Polsce poznawaliśmy atmosferę tego wydarzenia po kawałku. Docierały do nas fragmenty nagrane na płytach, a potem film dokumentalny nakręcony podczas festiwalu. W 1970 r. film ten otrzymał Oscara, co wcale nie oznaczało, że wszedł powszechnie na nasze ekrany. Jest jednak faktem, że dla kilku już pokoleń Polaków festiwal ten miał znaczenie nie mniej symboliczne.

Na początku lat 90. XX w. Jerzy Owsiak, twórca Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, nawiązując do tej symboliki, zorganizował festiwal muzyczny pod nazwą Przystanek Woodstock.

Pierwsza edycja odbyła się w 1995 r. w Czymanowie nad Jeziorem Żarnowieckim. Od roku 2018 festiwal nosi nazwę Pol'and'Rock Festival. Jego ostatnie edycje organizowane są na rozległym ładowisku nieopodal Czaplinka nad jeziorem Drawsko.

Piątek 4 sierpnia, ok. godz. 17.00. Dojeżdżam do Czaplinka od strony Wątacza. Już z daleka widzę stojące na poboczu samochody. Ruch gęstnieje, pojawiają się radiowozy migające niebieskimi światłami. Dojeżdżam do skrzyżowania z boczną drogą, którą idą dziesiątki ludzi. Skręcam. Policjant nakazuje, by jechać dalej. Pouczony uprzednio przez naszego kolegę Michała, w widocznym miejscu wykładam przepustkę z numerem rejestracyjnym mojego samochodu. To otwiera mi przejazd przez kolejne punkty kontrolne. Nie wiem, w którą stronę mam jechać, ale trzymam się kierunku, w którym idzie gęsty tłum. Znowu mnie zatrzymano.

– Dokąd pan jedzie? – młody człowiek w pomarańczowej kamizelce nachylił się w moją stronę.

Nie zdążyłem odpowiedzieć. Dostrzega moją przepustkę: Rock camp! Prosto...

Dojeżdżam do wielkiego parkingu. Z daleka słychać muzykę, a zwłaszcza przebijające się basowe dźwięki gitary. Po lewej i po prawej stronie betonowego pasa stoją setki namiotów. Na ogół małe, dwu-, trzyosobowe, ale zdarzają się i większe. Tworzą namiotowe miasto. Sektory są ogrodzone. Przy drodze pierwsza sieć ustawionych rzędami niebieskich toi toiów. (Rano będą do nich stały w kolejce setki ludzi. Kolejka będzie miała ponad 200 m). Mam w telefonie na mapie Google`a pinezkę, więc bez trudu znajduję namioty oznaczone „Pierwsza pomoc prawna”. To „nasi”. Teraz muszę jeszcze znaleźć radcowskie stoisko. Wszędzie pełno ludzi. Chodzą, wydaje się, bez celu, ale to złudzenie. Atmosfera pikniku. W większości kolorowo ubrani młodzi ludzie, ale nie wyłącznie. Znajduję radcowski namiot. Krzątają się tam radczynie i radcowie poubierani w niebieskie T-shirty. Odbywa się właśnie kolejna runda Koła Tortury. Stoi w kolejce kilkanaście osób. Pytania są podchwytliwe. Dobra odpowiedź na wylosowane na kole pytanie nagradzana jest brawami i śmiechem. Oczywiście są też nagrody rzeczowe. Zła odpowiedź również wywołuje śmiech, ale „za karę” trzeba pięć razy zrobić przysiad. Przed chwilą skończyło się spotkanie z byłym Marszałkiem Sejmu Józefem Zychem, pierwszym Prezesem KRRP. Frekwencja była nadspodziewanie wysoka. Za chwilę odbędzie się kolejny wykład na temat mediacji. Potem zainscenizowana rozprawa, a w niej dzieci będą wcielać się w role stron rozprawy sądowej. I tak dzień w dzień. Radca prawny to brzmi tutaj dumnie. Wyjątkowo.

Późnym wieczorem schodzimy się do naszego obozowiska. Nasza radcowska ekipa jest pełna energii, ludzie są zmęczeni, ale pełni entuzjazmu, bardzo otwarci i towarzyscy. Świetna ekipa, zgrany zespół. Głównie z izby poznańskiej, ale także koszalińskiej, olsztyńskiej, gdańskiej, rzeszowskiej, warszawskiej i wrocławskiej. Jest też krajówkowa wiceprezes i nasz poznański wicedziekan.

Ranek rzeński. Poranna toaleta wymaga cierpliwości. Zadziewia prysznic pod chmurą. I dziesiątki chętnych. Ruszamy do naszego stoiska. Tam ruch i wielu zainteresowanych. Wszystko się bardzo udało. *With a little help from our friends.* ■

PROGNOZY DLA SZEFA IMGW

Ktoś powie: z dużej chmury mały deszcz. Ale może przerodzić się w ulewę. To prokurator miał rację. Profesor Mieczysław O., który blisko dekadę kierował Instytutem Meteorologii i Gospodarki Wodnej, jest prawomocnie skazany za korupcję. A trwają kolejne postępowania.

WOJCIECH TUMIDALSKI

autor jest dziennikarzem „Rzeczpospolitej”
Fot. Ernest Rębisz

Mieczysław O. dziś ma 69 lat. Od lipca 2016 r. przez dwa i pół roku przebywał w areszcie w związku z intensywnym śledztwem dotyczącym nieprawidłowości w instytucie.

Było o nich głośno przed siedmioma laty, gdy to pracownicy IMGW poskarżyli się w liście otwartym, że źle się dzieje w instytucji kierowanej przez uznanego naukowca, eksperta od inżynierii i ochrony środowiska, który zresztą zajmował też zaszczytne stanowisko wiceprezydenta Światowej Organizacji Meteorologicznej przy ONZ. Pisali, że dyrektor jest nie do ruszenia, że ma polityczne plecy. Dowodem na zabieganie o przychyłność polityków miał być znaleziony u niego paragon zakupu zegarka, który miał w 2011 r. być prezentem dla polityka PO. I od tego się zaczęło.

UPADEK DYREKTORA

Spektakularna akcja organów ścigania w IMGW przyniosła skutek w postaci zatrzymania dyrektora Mieczysława O. Wkrótce potem dyrektor został odwołany z funkcji. Zatrzymani zostali też jego córka, wicedyrektor instytutu oraz inne osoby. W większości przyznały się do zarzuconych im czynów i poddały się karom bez procesu. Mieczysław O. chciał walczyć o niewinność w sprawie, w której pojawił się politycy, a także seks i wielkie pieniądze. Ale o tym później.

Na razie skupmy się na sprawie, która zakończyła się właśnie prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie. W tej sprawie rozpoznawane były dwa zarzuty: żądania od podwładnych łapówki, która miała pochodzić z przyznanych im premii – czyli inaczej mówiąc, podzielenia się premią z dyrektorem.

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Żoliborza w październiku 2022 r., a Sąd Okręgowy w Warszawie pod koniec sierpnia 2023 r. nie miały wątpliwości co do zasadności tych zarzutów wobec Mieczysława O. Kara: półtora roku pozbawienia wolności w zawieszeniu, dwa lata zakazu zajmowania funkcji związanych z wydawaniem środków publicznych, 20 tys. zł grzywny i obowiązek zwrotu przyjętych korzyści.

– Oskarżony stworzył w IMGW przedsiębiorstwo korupcyjne. Sprawował w nim władzę na zasadzie „dziel i rządź”. Nielojalnych sobie pracowników zwalniał lub pozbawiał funkcji kierowniczych, a zatrudniał osoby o wątpliwych kwalifikacjach, ale gotowe realizować jego plany związane z popełnianiem na szeroką skalę przestępstw korupcyjnych – mówi reporterce „Rzeczpospolitej” prok. Przemysław Ścibisz z Prokuratury Regionalnej w Warszawie, który prowadził to śledztwo ze stołeczną policją.

Konkretnie chodzi o dwa zdarzenia. Pierwsze z 2007 r., gdy profesor Mieczysław O. zażądał od jednego ze swych zastępców 3 tys. zł, które miały pochodzić z podwyższonej mu premii. Pieniądze otrzymał. W 2014 r. dyrektor chciał 8 tys. zł od małżeństwa R. – także z premii. Miał za to rzekomo opłacić prawnika zatrzymanemu już w tym czasie wiceszefowi IMGW.

Te ustalenia potwierdził potem sąd. W uzasadnieniu wyroku skazującego stwierdzono, że taka postawa byłego dyrektora świadczy o jego głębokiej demoralizacji. – Za nic ma zasady współżycia społecznego i zwykłej uczciwości – ocenił sąd rejonowy, wskazując, że szef instytutu – żądając łapówek z cudzych premii, de facto czerpał korzyści ze środków publicznych. I taką ocenę działalności Mieczysława O. podtrzymał wydział odwoławczy Sądu Okręgowego w Warszawie – apelacja obrony skutku nie przyniosła.

SYMBOLICZNY WYROK

Tylko że na tym sprawa się nie kończy. W toku pozostają bowiem dwa procesy o dużo poważniejszych rozmiarach. Oskarżonym też jest Mieczysław O., ale poza nim podsądnymi było kilkanaście innych osób, o których pisaliśmy wcześniej – dobrowolnie poddali się karze. Nie przyznają się córka prof. O., jeden z przedsiębiorców i żona byłego wiceministra, której O. miał dać fikcyjną posadę. A zarzutów jest prawie sto.

W pierwszym procesie były dyrektor stoi pod 94 zarzutami, w połowie przypadków korupcyjnymi. W drugim jest oskarżony o fikcyjne zatrudnianie osób, wśród nich byli bratanek i żona jednego z wiceministrów. Prokuratura twierdzi, że dyrektor miał brać haracz praktycznie od wszystkiego, co wyłtano podwładnym. Premie, nagrody roczne, fikcyjne zatrudnienie – zawsze działka dla dyrektora. Czemu to robili, nawet Łukasz L., zastępca dyrektora, a prywatnie – jak ujawniono – jego kochanek? Według prokuratury motywacją była różna: chęć pozostania na stanowisku, otrzymania pracy, awansu...

Dyrektor nieźle zarabiał i korzystał z życia na wiele sposobów. Wyliczono, że było to 250–370 tys. zł rocznie. Ale swoich pieniędzy starał się nie wydawać. Za wyjazd żony do Maroka, bilety lotnicze na prywatne podróże i drogi sprzęt fotograficzny płacono pieniędzmi instytutu. W czasie przeszukiwania domu dyrektora znaleziono też instytutowy sejf. Ustalono nawet, że drzewa ścięte z terenu IMGW trafiły do domu dyrektora, by mógł nimi palić w kominku.

Kwotę przyjętych przez Mieczysława O. korzyści od pracowników prokuratura podsumowała na 877 tys. zł, a szkody w mieniu IMGW na kwotę ponad 2,9 mln zł. Oprócz korupcji sąd bada, czy oskarżony popełnił przestępstwa przekroczenia uprawnień w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej oraz podżegania do fałszowania dokumentów.

ZEGARKI ZA FUCHE

W sprawie Mieczysława O. są jeszcze inne wątki. Jak ujawnił pewien czas temu Onet, dyrektorowi instytutu bardzo zależało na tym, by znaleźć się we władzach oenietowskiej agencji – Światowej Organizacji Meteorologicznej. By osiągnąć ten cel, miał podarować dwa drogie zegarki wiceministrowi środowiska Stanisławowi Gawłowskiemu z PO. Sam Gawłowski zaprzecza, by kiedykolwiek otrzymał łapówkę. Przekonuje, że zegarek TAG Heuer, który rzekomo miał być łapówką z 2011 r., cztery lata wcześniej dostał w prezencie od żony – i pokazał dowód zakupu oraz certyfikat plus datowane zdjęcie. Tymczasem znaleziono też zdjęcie Mieczysława O. z Maroka z 2013 r. Zegarek na jego nadgarstku przypomina ten, który rzekomo miał być łapówką. Według Onetu prokuratura zamówiła w tym celu specjalną ekspertyzę i przeprowadziła konfrontację O. z Gawłowskim. Zegarków nigdy nie odnaleziono – a szukano także w nieruchomościach polityka PO.

WYJAZDY I PRYWATA

Elżbieta M. była pracownicą instytutu odpowiedzialną za jego finanse. Jej zeznania złożone w sądzie mogą mieć znaczenie dla losów sprawy byłego dyrektora. Jak mówiła, gdy Mieczysław O. koniec końców został wiceprezydentem Światowej Organizacji Meteorologicznej z siedzibą w Genewie – podróżował tam nierzadko, a swój wybór uczcił na bogato.

Oskarżony stworzył w IMGW przedsiębiorstwo korupcyjne. Sprawował w nim władzę na zasadzie „dziel i rządź”. Nielojalnych sobie pracowników zwalniał lub pozbawiał funkcji kierowniczych, a zatrudniał osoby o wątpliwych kwalifikacjach, ale gotowe realizować jego plany związane z popełnianiem na szeroką skalę przestępstw korupcyjnych...

Koszt kolacji wydanej na jego cześć obliczono na 100 tys. zł. Na przeloty dla swego zastępcy, w tym także w prywatnych celach – jak zeznała w sądzie pracownica IMGW – z publicznych pieniędzy wydane zostało około 3 mln zł. Z zeznań kobiety wynika, że aby wyciągnąć publiczny grosz, nie wahano się nawet kombinować przy zamówieniach na sadzenie roślin w ogrodzie przed siedzibą instytutu. – Jestem ogrodnikiem z wykształcenia. W zamówieniach widniała kwota 18 tys. zł. Proszę mi wierzyć, zasadzono drzewka co najwyżej za 3 tys. – zapewniała w sądzie.

Oskarżony próbował podważać wiarygodność jej zeznań, mówiąc, że ona także należała do kręgu jego zaufanych ludzi. – Czy nie brała pani udziału w kolacjach organizowanych w moim domu? – pytał. – Brałam, ale był to dla mnie przykry obowiązek służbowy – odparła Elżbieta M.

Czy słońce zaświeci jeszcze dla Mieczysława O. i jaka prognoza go ucieszy? Przed wyrokiem sądu trudno to przewidzieć – może być burzliwie lub na niebie zajaśnieje tęcza. Dziś Mieczysław O. nie chce rozmawiać z mediami. Jego obrońca Marcin Kminkowski, który podtrzymuje, że podsądny nie przyznaje się do zarzucanych mu czynów, dodaje, że Mieczysław O. jest już osobą prywatną i nie ujawnia swego obecnego zajęcia. ■

PIESKIE ŻYCIE W KRAKOWIE W XIX W.

Zwykliśmy postrzegać XIX w. jako czasy ucisku ze strony zaborcy i jego walki z tym, co narodowe. Niejednokrotnie umyka, że był to także okres tworzenia administracji i aktów prawnych na wysokim poziomie. Dziś chciałabym opowiedzieć o przepisach dotyczących psów w dawnym Krakowie.

AGNIESZKA LISAK

radca prawny,
autorka prowadzi blog
historyczno-obyczajowy
www.lisak.net.pl/blog
Fot. Archiwum A. Lisak

Już w XIX w. istniał w tym mieście podatek od czworonogów, a dowodem jego uiszczenia były metalowe blaszki przyczepiane do obróżki. Zachowało się ich sporo, a część oglądać możemy na ekspozycji Muzeum Podgórze.

OKRUTNI RAKARZE

Metalowy znaczek zawieszony na obróżce miał być dla psa „żelaznym listem bezpieczeństwa”, jak pisano. Świadczył o tym, że zwierzę nie jest bezpańskie, tym samym rakarzowi nie wolno było go zabić (należało je wydać właścicielowi po uiszczeniu kosztów utrzymania i dodatkowej opłaty). Rakarzy zwano też czasem oprawcami lub hyclami. Nie cieszyli się oni sympatią społeczeństwa. Ich praca często wywoływała skargi „publiczności” będącej świadkiem gorszących scen. Na łamach „Czasu” z 1866 r. (nr 265) zauważano, że w całym cywilizowanym świecie nie łąpie się już psów w celu zabijania (co nie było prawdą), tymczasem w Krakowie „mającym pretensję do wyższej ogłady” wciąż trwa ten proceder. Jak pisano: „Co gorsza uważam nawet, że zwyczaj ten od niejakiego czasu nabiera niezwykłej rozciągłości. Przed rokiem tapano psy we wtorki i piątki do godziny dwunastej, a już od roku pozwolono oprawcy przejeżdżać się swoim obrzydliwym wózkiem po całych dniach i o każdej godzinie i dawać nam widowisko odrażających łowów na najwięcej uczęszczanych miejscach między spacerującą publicznością...”.

Nieraz pojawiały się zarzuty, że rakarze nie działają w interesie publicznym, ale z chęci zysku, łąpiąc nawet te zwierzęta, które wcale nie zaginęły. Poniżej obraz Wilhelma Marstrandta przedstawiający satyryczną scenkę, w której hycel stara się

odebrać siłą psa właścicielowi (1832 r., Narodowe Muzeum Sztuki – Den Kongelige Malerisamling, Kopenhaga, Dania).

Podobny problem istniał w Polsce. W dzienniku „Czas” z 1878 r. można było przeczytać:

„Okolo godz. 10tej rano na ulicy Floryańskiej oprawca rzucił się na dwie porządne osoby i do tego kobiety chcąc im wydrzeć z rąk pieska opatrzonego obróżką, a na którego rzucił już stryżek. Wydarł też pieska przemocą, szamocąc się z właścicielką jego i poszarpałszy na niej suknie. Zajście spowodowało zbiegowisko, ale nikt nie chciał iść w zapasy z wykonawcą sprawiedliwości”.

INSTRUKCYJA DLA OPRAWCY

Pod wpływem skarg władze Krakowa zdecydowały się opracować „instrukcję dla oprawcy”. Zamieszczona została ona w Dzienniku Rozporządzeń dla Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa z 1880 roku (nr 1), na drugiej stronie fragment.

5. Obowiązkiem jest oprawcy w obrębie miasta Krakowa [...] łapać psy wałęsające się nieopatrzone w znaczki opłaty podatkowej lub w znaczki uwolnienia od opłaty i psy choćby w znaczki opatrzone, lecz oznaki wścieklizny okazujące.
6. Łapanie psów ma się odbywać w Krakowie codziennie w miejscach i czasie przez Magistrat stosownie do potrzeby oznaczonych [...]. Psy mogą być tylko na placach publicznych lub też na środku ulicy chwywane. Na plantacjach, chodnikach, trotuarach lub w sieniach albo podworcach domu nie wolno łapania dokonywać. Łapanie musi oprawca z oszczędzeniem ile można zwierzęcia uskutecznić, względem publiczności ma się oprawca zawsze grzecznie i uprzejmie zachowywać. Szorstkie, nieprzyzwoite zachowanie się dręczenie złapanego psa bezpotrzebne karane będzie na oprawcy już to grzywną od 1 do 10 zł austr. Z płacy w kasie miasta pobieranej strącić się powinno...".
9. Psy schwytane będą przez oprawcę w klatkach [...] obok oprawiska przez trzy dni trzymane o żywione.
10. Zgłaszającym się właścicielom psów złapanych w ciągu tych trzech dni oprawca zwraca takowe za okazaniem pisemnego zezwolenia Magistratu i za opłatą jednego złotego.

***

I aż strach pomyśleć, jaki los czekał czworonogi nieodebrane w ciągu trzech dni.

W muzealnych zbiorach zachowało się sporo zdjęć z psami wykonanych w fotograficznym atelier, niektóre z nich mają nawet przyklejone do obróżki wzmiankowane wcześniej tabliczki (patrz poniżej, ze zbiorów Muzeum Krakowa). ■

Dnia 21. Czerwca 1860 r. zginęła wieczorem
Suka legawa

rasy angielskiej,

koloru białego z plamami kasztanowatemi odpowiadająca na wołanie:
„Cisa“ z obruszką skórzaną z blaszką, na której jest napis: H. Lewicki Nr. 284 miasto.

Znalazca raczy się zgłosić do kamienicy pana Dębickiego
Nr. 284 pierwsze piętro – Wałowa ulica, gdzie otrzyma

10 zł. wal. austr.
nadgrody.

PRAWNICY Z WIELKOPOLSKI TRIUMFATORAMI XXXI OGÓLNOPOLSKIEJ LETNIEJ SPARTAKIADY

Pod auspicjami Akademickiego Związku Sportowego w dniach 6–10 września w Poznaniu odbyła się XXXI Ogólnopolska Letnia Spartakiada Prawników. Wzięło w niej udział 400 sportowców – prawników z całej Polski, którzy rywalizowali indywidualnie i drużynowo w takich dyscyplinach jak lekkoatletyka, tenis, squash, badminton, pływanie, strzelectwo, piłka nożna, koszykówka, siatkówka, streetball. W klasyfikacji generalnej zwyciężyli prawnicy z Wielkopolski, zdobywając najwięcej medali. Jednym z patronów imprezy była Krajowa Izba Radców Prawnych.

Ogólnopolska Letnia Spartakiada Prawników odbywa się od 31 lat, a baronem de Coubertin tego przedsięwzięcia był śp. radca prawny Andrzej Josse.

400 PRAWNIKÓW Z CAŁEJ POLSKI

A rywalizujemy zawsze w wielu dyscyplinach, począwszy od koszykówki, siatkówki, piłki nożnej i lekkiej atletyki poprzez siatkówkę plażową i pływanie aż po zjazd rurą do basenu, rzut oponą kobiet i mężczyzn, rzut paprykarzem szcześcińskim czy brazylijskie jiu-jitsu. Oczywiście inne „sporty walki”, jak np. szachy czy brydż, również były w programie spartakiad. Od zawsze w spartakiadzie prawników uczestniczą absolwenci wydziałów prawa szkół wyższych w Polsce, ale w spartakiadzie w Trzcińcu organizowanej przez prawników ze Śląska brali udział także prawnicy z Czech, a w igrzyskach w Gorzowie Wielkopolskim prawnicy niemieccy.

Grupa wielkopolskich prawników – przyjaciół nie tylko z aren sportowych – postanowiła reaktywować Ogólnopolską Letnią Spartakiadę Prawników. Pozytywnie odpowiedział na ten pomysł Lidl Polska – od lat główny partner spartakiady. Pod patronatem Okręgowej Izby Radców Prawnych w Poznaniu oraz Wielkopolskiej Izby Adwokackiej w Poznaniu zawiązał się komitet organizacyjny zmierzający do wskrzeszenia, po przerwie wywołanej pandemią, corocznej Ogólnopolskiej Letniej Spartakiady Prawników.

Na tegoroczną spartakiadę zaprosiliśmy uczestników po raz trzeci w historii ponownie do gościnnego Poznania. W dniach 6–10 września 2023 r. pod auspicjami i przy ogromnej organizacyjnej tytanicznej pracy Akademickiego Związku Sportowego odbyły się igrzyska XXXI Ogólnopolskiej Letniej Spartakiady Prawników. W toku spartakiady przeprowadzono zawody w ramach sportów indywidualnych (m.in. lekkoatletyka, tenis, squash, badminton, pływanie, strzelectwo, rzut pyłą z Pyrlandii) i zespołowych (piłka nożna, koszykówka, siatkówka, streetball). Poza zmaganiem sportowymi harmonogram wydarzenia przewidywał również wiele imprez towarzyszących, w tym uroczysty bal sportowca. W Ogólnopolskiej Letniej Spartakiadzie Prawników wzięło udział 400 sportowców – prawników z całej Polski.

SPORT I ZABAWA

Spartakiadowiczów przywitaliśmy już w środę wieczornym grilem w namiocie Lidl Polska. Spotkanie po trzech latach przerwy dało wiele radości oraz energię do zdobywania medali w zawodach, które rozpoczęły się już w czwartkowy poranek. Areny sportowe gościły sportowców do soboty. Rozegrano zawody w następujących konkurencjach.

■ Konkurencje z podziałem na dwie kategorie wiekowe

- lekkoatletyka kobiet i mężczyzn: bieg na 400 m, bieg na 1500 m, skok w dal, skok wzwyż, pchnięcie kulą;
- pływanie kobiet i mężczyzn: 50 m stylem klasycznym, 100 m stylem zmiennym;
- tenis stołowy kobiet i mężczyzn (gry indywidualne);

- badminton kobiet i mężczyzn (gry indywidualne);
- speed badminton kobiet i mężczyzn (gry indywidualne);
- squash kobiet i mężczyzn.

■ Konkurencje indywidualne z podziałem na trzy kategorie wiekowe

- lekkoatletyka – bieg płaski 60 m kobiet i 100 m mężczyzn;
- pływanie kobiet i mężczyzn 50 m stylem dowolnym;
- tenis ziemny mężczyzn;
- tenis ziemny kobiet.

■ Konkurencje bez podziału na kategorie wiekowe

- piłka nożna kobiet i mężczyzn;
- piłka siatkowa kobiet i mężczyzn;
- koszykówka kobiet i mężczyzn;
- streetbasket;
- siatkówka plażowa kobiet i mężczyzn;
- przeciąganie liny kobiet i mężczyzn;
- bieg przelajowy na 5000 m kobiet i mężczyzn;
- bieg sztafetowy 4 x 100 m kobiet i mężczyzn;
- rzut Pyrą z Pyrlandii kobiet i mężczyzn;
- tenis stołowy kobiet i mężczyzn (gry deblowe);
- badminton kobiet i mężczyzn (gry deblowe);
- brydż sportowy;
- bowling;
- dart;
- szachy;
- piłkarzyki;
- brazylijskie ju-jitsu.

O zakwalifikowaniu do poszczególnych kategorii wiekowych decydował rok urodzenia.

Podział kategorii wiekowych:

- **junior młodszy** – osoby urodzone w 1983 r. i później;
- **junior** – osoby urodzone od 1982 r. do 1973 r.,
- **junior plus** – osoby urodzone w 1972 r. i wcześniej.
- **szczon** – osoby urodzone w 1966 r. i wcześniej.

Po wyczerpujących zawodach sportowych każdego dnia wieczorem uczestnicy spartakiady spotykali się na wieczornych panelach integracyjnych. W czwartkowy wieczór spartakiadowicze bawili się na dyskotecce w klubie Tama, gdzie mogli omówić wyniki sportowej rywalizacji. W piątkowy wieczór spotkaliśmy się na tradycyjnym balu sportowca w Iglicy na terenie Międzynarodowych Targów Poznańskich. Oprawę muzyczną zapewniła spartakiadowiczom ogólnopolska wyszukiwarka szukajradcy.pl, certyfikowana przez KIRP. Spartakiadowy bal to nie tylko zabawa. Prawnicy sportowcy otworzyli swoje serca dla inicjatywy

poznańskiej Fundacji InSpire – „Prawnicy dla Dzieci i Seniorów”. W czasie balu przeprowadzono zbiórkę oraz licytację przedmiotów udostępnionych przez: Krajową Izbę Radców Prawnych, Lidl Polska, r. pr. Łukasza Poszwińskiego, r. pr. Łukasza Złobickiego, Mateusza Masternaka – mistrza Europy federacji EBU w 2012 r., NRA, PiszemyBajki.pl, Ewę Ruszkiwicz, Grupę Cichy-Zasada. Oczywiście licytację były poprzedzone uzyskaniem przez Fundację InSpire stosownych zgód i zezwoleń. Uczestnicy balu sportowca, a w szczególności licytanci, okazali serce, a udzielone wsparcie miało bardzo znaczący wymiar. Spośród wielu pozyskanych przedmiotów na charytatywną licytację przekazane zostały: bajki „Miś Adwokat” (dwa zestawy), koszulka Lecha Poznań z podpisami piłkarzy obecnie występujących w drużynie, figurka Temidy z porcelany, weekend z samochodem Audi e-tron GT od Grupy Cichy-Zasada, rękawice bokserskie Mateusza Masternaka oraz voucher na kolację u Karola Okrazy w jego restauracji w Warszawie, koszulka Roberta Lewandowskiego z FC Barcelona.

W sobotni wieczór spartakiadowicze spotkali się w strefie Lidl na podsumowującym rywalizację sportową wieczornym grillowaniu. Ogromnej radości prawników sportowców z Wielkopolski nie było końca, gdy dowiedzieli się, że zwyciężyli w klasyfikacji generalnej, zdobywając łącznie 153 medale, w tym 55 złotych.

KLASYFIKACJA GENERALNA XXXI OGÓLNOPOLSKIEJ LETNIEJ SPARTAKIADY PRAWNIKÓW

		złote	srebrne	brązowe	
1.	wielkopolskie	55	66	32	153
2.	mazowieckie	31	34	42	107
3.	śląskie	29	10	20	59
4.	dolnośląskie	24	32	17	73
5.	zachodniopomorskie	17	5	2	24
6.	małopolskie	10	10	13	33
7.	warmińsko-mazurskie	7	6	17	30
8.	lubuskie	7	3	9	19
9.	łódzkie	7	3	1	11
10.	lubelskie	7	2	1	10
11.	świętokrzyskie	6	11		17
12.	kujawsko-pomorskie	5	1	1	7
13.	pomorskie	5	8	15	28
14.	opolskie	1	2	3	6
15.	podlaskie	1		3	4

Uczestników spartakiady ucieszyła wiadomość, że już za rok spotkają się na kolejnych igrzyskach, tym razem w Warszawie, a za dwa lata w Szczyrku. ■

Onufry Kozaczewski
aplikant radcowski

XXII OGÓLNOPOLSKIE MISTRZOSTWA RADCÓW PRAWNYCH I APLIKANTÓW W TENISIE ZIEMNYM

Na kortach Arki Gdynia w dniach 24–26 sierpnia rozegrano ogólnopolski turniej radców prawnych i aplikantów organizowany przez Fundację Radców Prawnych „Subsidio Venire” pod patronatem Krajowej Izby Radców Prawnych i dziennika „Rzeczpospolita”. Była to już 22. edycja tej imprezy. Rozgrywki prowadzono zarówno w tradycyjnych kategoriach singla, debła i miksta, jak i w grupach wiekowych.

W sobotę 26 sierpnia zostały rozegrane mecze półfinałowe i finały wszystkich kategorii. W poprzednich dniach rozgrywki odbywały się w systemie grupowym. Czterdziestu zawodników reprezentujących izby w Warszawie, Krakowie, Katowicach, Koszalinie, Bydgoszczy, Lublinie, Poznaniu, Gdańsku, Olsztynie, Szczecinie, Rzeszowie i Łodzi walczyło na sześciu mączkowych kortach otwartych. Trzy dni rywalizacji wymagały wzmożonej koncentracji i niezachwianej sprawności fizycznej. W czasie meczu nie można było pozwolić sobie na żadne słabości, przeciwnik tylko czekał na to, by wykorzystać je i przekuć we własny sukces. Gry podwójne rozegrano według tych samych zasad co singlowe. Bez stosowania „przewag”, tzn. przy uwzględnieniu reguły „złotej piłki”, co przesądzało o wyniku gema. Każdy z zawodników stawał do meczu z zamiarem jego wygrania, lecz wygrać mecz, jak też cały turniej, w danej kategorii mógł tylko jeden zawodnik/zawodniczka, jedna para w kategorii gier podwójnych.

Ostatnim meczem turnieju był mecz finałowy kategorii mikst, na korcie głównym, z udziałem pań i panów reprezentujących OIRP w Szczecinie, Warszawie i Katowicach. Z chwilą rozegrania piłki meczowej ogólnopolski turniej radców i aplikantów został zakończony.

Mistrzowie wszystkich kategorii otrzymali puchary i inne drobne nagrody ufundowane przez sponsorów i organizatora turnieju. Najlepsza zawodniczka turnieju – Joanna Olszówka-Zarzecka – otrzymała puchar ufundowany przez patrona medialnego, redakcję „Rzeczpospolitej”.

Zakończenie prawniczych mistrzostw zbiegło się z otwarciem wielkiego US Open, w którym grali Iga Świątek i Hubert Hurkacz.

Zbieżność tych terminów stworzyła uczestnikom radcowskich mistrzostw Polski możliwość uczestniczenia w emocjach rozgrywek światowego tenisa. Wzbogaceni ostatnimi doświadczeniami teraz będziemy mieli czas, by spokojnie podglądać, uczyć się od najlepszych. Wytrwali amatorzy, podobnie jak i zawodowi tenisisci znają radość ze zwycięstw i smak porażek uczących pokory. Tak samo jak zawodowcy zdarliśmy niejedną parę butów, ganiając za żółtą

piłeczką do upadłego. Tym razem obyło się bez kontuzji, w dobrej atmosferze rozegrane zostały wszystkie mecze, na dobrze przygotowanych kortach. Wśród uczestników ceniących ideę sportowej rywalizacji nie ma przegranych, łączą nas pasja, dobra energia i potrzeba sportowej rywalizacji fair play.

We are the champions! ■

r. pr. Dorota Chrabota
OIRP w Warszawie

Za nami kolejne udane mistrzostwa zorganizowane we współpracy z Krajową Izbą Radców Prawnych i po raz pierwszy pod patronatem dziennika „Rzeczpospolita”, przy udziale sponsorów OIRP w Gdańsku i FoodCare Sp. z o.o. Partnerem mistrzostw było Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, zaś partnerem medialnym także dwumiesięcznik „Radca Prawny”. Wszystkim uczestnikom dziękuję za sportową rywalizację i zapraszam na następne mistrzostwa, zaplanowane w dniach 22–25 sierpnia 2024 r.

Michał Korwek
Prezes Fundacji Radców Prawnych „Subsidio Venire”

Wyniki XXII Ogólnopolskich
Mistrzostw Polski Radców
Prawnych i Aplikantów można
znaleźć tutaj:

GDAŃSK ZALAŁ ŁÓDŹ

Dosłownie i w przenośni drużyna OIRP w Gdańsku rozbiła biegowy bank podczas tegorocznych mistrzostw Polski radców prawnych na dystansie 10 km, organizowanych podczas Biegu Fabrykanta w Łodzi.

Nasza ekipa była chyba najbardziej rozpoznawalną drużyną podczas tych mistrzostw i to nie tylko dzięki uzyskanym wynikom, ale dzięki urokowi, poczuciu humoru całej załogi, a wszystko to podkreślały nasze nowe „uniformy”, bo dzięki nim byliśmy natychmiast identyfikowani. Niemal każdy z nas doświadczył niesamowitego dopingu, podczas którego często padały słowa: „Gdańsk, oni z Gdańska, znowu Gdańsk”.

W tegorocznej 12. już edycji Biegu Fabrykanta, podczas którego odbywają się mistrzostwa Polski radców, wzięto udział ok. 1000 zawodniczek i zawodników. Nasi zawodnicy pomimo wielkiego upatu mają się czym pochwalić, szczególnie dumni jesteśmy z Tomasza Wojciechowicza, który zdeklasował rywali, uzyskując niesamowity czas 37:02, co dało mu tytuł mistrza Polski radców prawnych i pozwoliło uplasować się w kategorii open

Fot. Wiktoria Łabędzka

na 13. pozycji. Brawa należą się również Annie Stępień, która na mistrzostwach zajęła drugą lokatę wśród kobiet. Słowa uznania także dla Karoliny Węgrzyńskiej-Górzyńskiej i Kasi Skopczyńskiej, które zajęły odpowiednio 1. i 2. miejsce w klasyfikacji. Na pierwszym miejscu w kategorii wiekowej uplasował się również nasz kolega Damian Labuda.

A na koniec wielka niespodzianka dla nas samych, bowiem nasza drużyna w składzie: Tomasz Wojciechowicz, Damian Labuda, Tomasz Oleksiewicz oraz Anna Stępień w kategorii drużynowej podczas rozgrywanych mistrzostw Polski zajęła 2. miejsce, ale co ważniejsze – w całym Biegu Fabrykanta, w którym rywalizowały aż 34 drużyny, zajęła prestiżowe 3. miejsce w klasyfikacji drużyn open. ■

r. pr. Tomasz Oleksiewicz
OIRP w Gdańsku

MALOWAĆ KAŻDY MOŻE?

Rozmowa z Robertem Staszewskim, malarzem, radcą prawnym,
Wicedziekanem Rady OIRP we Wrocławiu.

■ **Co było pierwsze – sztaluga czy prawo?**

Można klasycznie powiedzieć, że już w dzieciństwie myślałem o tworzeniu, ale zdecydowały chyba względy praktyczne, takie jest życie – i najpierw ukończyłem prawo, a potem aplikację radcowską. Jak już miałem unormowaną sytuację zawodową, to pomyślałem, że na serio wrócę do tego, co zawsze we mnie w środku tkwiło i co lubiłem robić. Stąd studia na Akademii Sztuk Pięknych.

■ **Trudno te kierunki porównywać...**

Rzeczywiście to zupełnie różne światy. Trudno porównywać studia na wydziale prawa z tymi na ASP. Inni ludzie, inna atmosfera, wykładowcy, nawet inne zapachy. Ja tego nie wartościuję, stwierdzam tylko, rozumiąm zresztą, różnicę.

■ **Na ile mogą pomóc studia plastyczne?**

Jednym z atutów tych studiów była możliwość poznania wielu technik, o których słyszałem, ale nigdy nie miałem okazji sam się przekonać, jak się je stosuje. Choćby taki pozorny drobiazg, w jaki sposób naciąga się płótno na ramę, jak wypala się ceramikę, pisze ikony temperą żółtkową. To były bardzo ciekawe doświadczenia, zupełnie różne od tego, czego uczyłem się na studiach prawniczych.

■ **Ocenia się, że rynek sztuki rozwija się w Polsce bardzo dynamicznie. Potwierdza pan?**

To prawda. Też zauważam, że coraz więcej osób w Polsce inwestuje w sztukę. Natomiast ja zająłem się nią z zupełnie innych powodów i nie biorę pod uwagę w swojej twórczości strony komercyjnej.

■ **Z wszystkich form sztuki najważniejsze dla pana jest...**

Malarstwo. Zresztą uważam, że każdy może je uprawiać, nie wymaga ono szczególnych predyspozycji.

■ **Klasyk mówi, że śpiewać każdy może, ale malować?**

Trzeba tylko nabrać odwagi i spróbować. Stać przed płótnem i wziąć pędzel. Z pewnością to, co powstanie, będzie w jakiś sposób wartościowe. Na studiach uczono nas nieco innego oglądu rzeczywistości, namalowania jej w sposób taki, jak ją widzimy poprzez swoje emocje. W ogóle uważam,

ROBERT STASZEWSKI

Radca prawny od 2011 r., laureat „Kryształowego serca radcy prawnego”, w latach 2013–2016 sędzia okręgowego sądu dyscyplinarnego. W kolejnej kadencji (lata 2016–2020) pełnił funkcję sędziego Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych, był również członkiem Rady OIRP we Wrocławiu. Od 2020 r. jest członkiem Prezydium OIRP we Wrocławiu, a od 2021 r. Wicedziekanem Rady ds. aplikacji.

że taką sztukę jak malarstwo należy wyrażać poprzez emocje. Nie chodzi o zdefiniowanie dzieła sztuki poprzez słowa „ładne czy brzydkie”, ale o to, czy wzbudza ona w nas jakieś emocje. Jeśli tak, a mogą one być także negatywne, to znaczy, że udało się stworzyć coś interesującego. Szczególne teraz, kiedy praktycznie każdy dysponuje całkiem dobrym aparatem w swoim telefonie i zrobienie ciekawego, realistycznego zdjęcia nie stanowi już żadnego problemu. Dlatego myślę, że w malarstwie nie chodzi o dokładne odzwierciedlenie tego, co widzimy, ale pokazanie świata takim, jak poprzez swoje emocje go odczuwamy. Świat zmieniony, ale nasz własny. I tak staram się to robić.

■ **Który z twórców stanowi dla pana inspirację?**

Z pewnością na początku byłem zafascynowany surrealizmem, twórczością Hansa Rudolfa Gigera, Zdzisława Beksińskiego, później przyszedł czas na inne nurty – impresjonizm Claude'a Moneta czy kubizm z wielkim Pablo Picasso. Nie mam jednego ulubionego malarza, artysty. Chcę – jak każdy z twórców – być oryginalny w swojej pracy. Cenię sobie dowcip, inspirację, zabawę stylami i charakterystycznymi elementami oraz twórczością innych artystów. Uważam też, że należy przede wszystkim szukać swojej drogi i pokazywać swoje wnętrza.

■ **To chyba najdalsze odejście od prawniczego sposobu myślenia...**

Tak, trzeba się przestawić na zupełnie inne tory. Z tych, które wyznaczają pisma procesowe, terminy i paragrafy na próbę spojrzenia na świat zupełnie innymi zmysłami. I to pozwala na tworzenie czegoś, co wyrazi nasze emocje, nasz sposób widzenia świata.

■ **Czy taka właśnie wrażliwość może być pomocna w pana pracy zawodowej? Artysta widzi więcej?**

Wrażliwość może być pomocna w pracy radcy prawnego. Oczywiście w kontaktach z klientami powinniśmy zachować dystans, aby móc racjonalnie ocenić problem i wybrać najlepsze rozwiązanie, ale są obszary, w których empatia wydaje się być konieczna. Myślę tu o działaniach *pro publico bono*. Sam rozpocząłem swoją przygodę z samorządem od udzielania bezpłatnych porad w OIRP we Wrocławiu. Teraz, kiedy pan spytał, myślę, że ten rodzaj wrażliwości może być pomocny przy udzielaniu pomocy prawnej ludziom zagubionym i bezradnym wobec swoich życiowych i prawnych problemów.

■ **Kiedy pan maluje?**

Wtedy, kiedy mam czas, a więc najczęściej w weekendy. W wakacje też. W ciągu tygodnia jest tyle pracy, że trudno myśleć o malowaniu.

■ **Wyobrażam sobie. Bo oprócz pracy zawodowej jest pan także Wicedziekanem Rady odpowiedzialnym za...**

...szkolenie aplikantów.

■ **Czy pamięta pan pierwszy swój obraz?**

On jeszcze nie powstał.

■ **Jak to?**

Przed laty byłem ze znajomymi w Bieszczadach. Po całonocnej wędrówce zasłaliśmy do jednej z bieszczadzkiej knajp – to zupełnie osobny temat, ale tej już nie ma – na piwo. Tam wisiał obraz, który zrobił na mnie duże wrażenie. Wtedy pomyślałem, że muszę coś z tymi moimi chęciami do malowania zrobić. Pójść na plastyczne studia. To był taki przełom w myśleniu, że mogę, mam szansę, zrealizować swoje młodzieńcze marzenia. Pomyślałem wtedy, że namaluję sobie taki sam obraz, jaki był w tej knajpie. Jeszcze tego nie zrobiłem.

■ **Rozumiem, że pana najlepsze dzieło dopiero powstanie?**

To oczywiście retoryczne pytanie i jest tylko jedna odpowiedź. Tak przy okazji: ważne jest to, jak my podchodzimy do sztuki. Nawet tej „rzemieślniczej”, ale przecież stworzonej nie przez wtryskarkę, lecz człowieka. Już nie chcemy otaczać się plastikami.

■ **Ma pan własną pracownię?**

Nie jest to klasyczna pracownia, ale udało mi zagospodarować na ten cel całą antresolę w mieszkaniu. Dobrze się tam czuję, a to również jest bardzo ważne.

■ **Pana obrazy znalazły się na wystawie zorganizowanej w siedzibie OIRP we Wrocławiu. Pora na wystawę indywidualną?**

Myślę, że indywidualna wystawa zbliża się wielkimi krokami. To jest trochę jak wydanie pierwszej płyty i na pewno stanowi bardzo ważny moment w życiu każdego artysty. Zbiorowy wernisaż w OIRP we Wrocławiu był namiastką takiej wystawy i bardzo fajnym doświadczeniem. ■

Rozmawiał Krzysztof Mering

BALLADA W DWÓCH AKTACH...

...o sprzedawcy, lekarzu i prawniku oraz zdaniu wartym 1,5 mln zł.

MACIEJ BOBROWICZ

Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych w latach 2007–2010, 2010–2013 i 2016–2020
Fot. Piotr Gilarski

AKT PIERWSZY

Scena pierwsza: W SALONIE SAMOCHODOWYM. Aktorzy: klient i sprzedawca. Klient: „Wie pan, chciałbym kupić ten samochód, ale to hybryda, mam wątpliwości co do trwałości baterii, słyszałem, że jej wymiana kosztuje masę pieniędzy...”. Sprzedawca: „Nie wiemy nic na ten temat, ale co się pan martwi, ma pan trzyletnią gwarancję”. Klient: „No ale ja nie kupuję samochodu na trzy lata...”. Sprzedawca: „Niestety nic na ten temat nie wiemy, na pewno się nie zepsuje”.

Scena druga: U LEKARZA. Aktorzy: lekarz i pacjent. Pacjent: „No i co, panie doktorze, jak te wyniki, poprawiło mi się trochę?”. Lekarz: „Ha, ha, mam panu podać w procentach?”. Pacjent milczy, po chwili mówi: „Jaka może być przyczyna tej choroby?”. Lekarz: „Bóg raczy wiedzieć”.

Scena trzecia: W MEDIACJI. Aktorzy: prezes i jego radca prawny, dyrektor i jego адвокат. Prezes: „Podsumowując moją wypowiedź, jesteśmy skłonni zapłacić 17,5 mln zł”. Radca prawny: „I zamknąć wszystkie sprawy sądowe między nami”. Dyrektor: „Niestety nie możemy się zgodzić”. Adwokat: „Jak nie dostaniemy 20 mln, to nie mamy o czym rozmawiać, kończymy dzisiejsze spotkanie i spotkamy się w sądzie”.

Te trzy scenki wydarzyły się naprawdę i pokazują brak profesjonalizmu!

AKT DRUGI

Scena pierwsza: W SALONIE SAMOCHODOWYM. Aktorzy: klient i sprzedawca. Klient: „Wie pan, mam ten samochód, to hybryda, mam wątpliwości co do trwałości baterii, słyszałem, że kosztuje to masę pieniędzy...”. Sprzedawca: „Rozumiem, wiele osób ma takie wątpliwości, ale po pierwsze styniemy z niezawodności i nikt nie pozwoliłby sobie na takie działania, które szkodziłyby naszemu wizerunkowi, po drugie oceniamy, że baterie wytrzymają co najmniej osiem lat, a potem można je regenerować, jest wiele firm, które się w tym specjalizują i nie jest to znaczny wydatek. I po trzecie: żadna firma samochodowa nie pozwoliłaby sobie, by jej samochody były po kilku latach niezdolne do jazdy z powodu zepsutych baterii”. A byłby mistrzem sprzedaży, gdyby zapytał: „A co by pana przekonało do niezawodności baterii?”. Klient: „No jakieś badania”. Sprzedawca: „Dobrze, proszę dać mi 5 minut, zaraz je dla pana znajdę”.

Co zrobił sprzedawca? Po pierwsze wie, że klient zawsze będzie miał wątpliwości, które są tak naprawdę dobrym znakiem w procesie przekonywania, bo są prośbami o informacje. Po drugie przechodzi na stronę klienta przy pomocy prostego słowa „rozumiem” i po trzecie ma argumenty i ich używa. A w wariacie mistrzowskim pyta, co przekona klienta, i takie informacje mu dostarcza.

Scena druga: U LEKARZA. Aktorzy: lekarz i pacjent. Pacjent: „No i co, panie doktorze, jak te wyniki, poprawiło mi się trochę?”. Lekarz: „Wyjaśnię to panu – schorzenie, które pan ma, będzie już z panem na zawsze, a stan nie będzie ulegał poprawie, ale można z tym spokojnie funkcjonować i żyć pod warunkiem przestrzegania zaleceń lekarzy. Powody tego stanu mogą być różnorakie (wymienia je). Niestety dziś medycyna nie jest w stanie jednoznacznie określić bezpośredniej przyczyny”.

Fot. Adobe Stock

Co zrobił lekarz? Po pierwsze nie zlekceważył pacjenta i nie okazał wyższości. W poprzedniej scenie lekarz się śmieje, a słowa „Bóg raczy wiedzieć” tłumaczyć można: „I tak nie zrozumiesz, matole, tego, co ci chcę powiedzieć, bo się tego uczylem sześć lat, szkoda mojego cennego czasu”.

Scena trzecia: W MEDIACJI. Prezes: „Podsumowując moją wypowiedź, jesteśmy skłonni zapłacić 17,5 mln zł”. Radca prawny: „I zamknąć wszystkie sprawy sądowe między nami”. Dyrektor: „Niestety nie możemy się zgodzić”. Adwokat: „Naszą intencją jest rozwiązać ten spór i dalej rozmawiać. Proszę mediatora o propozycje dalszych działań”.

W przykładzie trzecim nieprofesjonalna wypowiedź prawnika kosztowała klienta 1,5 mln zł, bo negocjacje ostatecznie zamknięto na kwocie 16 mln zł. O tyle bowiem po długiej przerwie i powrocie do stołu negocjacyjnego zmieniła się oferta drugiej strony. Autor tej wypowiedzi pomylił salę sądową z mediacją i nie umiał użyć innych niż procesowe narzędzi komunikowania. W opisanym przypadku koszt jednego wypowiedzianego zdania to 1,5 mln zł. Niestety techniki rodem z piaskownicy i rzucanie wiaderkiem w profesjonalnych negocjacjach dają kiepskie rezultaty... ■

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

DAJ SIĘ ZNALEŹĆ DOŁĄCZ DO WYSZUKIWARKI

szukajradcy.pl

wyszukiwarka radców prawnych

Wyszukiwarka szukajradcy.pl

- to nowoczesne narzędzie, które pozwala łączyć radców prawnych z potencjalnymi klientami,
- jest dostępna dla wszystkich radców w Polsce,
- to jedyna na polskim rynku wyszukiwarka certyfikowana przez Krajową Izbę Radców Prawnych,
- obejmuje wyłącznie nazwiska radców prawnych, którzy są aktywni zawodowo i mają uprawnienia do wykonywania zawodu,
- zawiera także ogólne, ważne dla klientów informacje o zawodzie radcy prawnego, jego kompetencjach, formach działania itd.

Jak się znaleźć w szukajradcy.pl

Należy wejść na stronę e-kirp.pl, zarejestrować się, a po weryfikacji uprawnień zawodowych po prostu zarządzać treściami na swoim profilu.

Każdy radca prawny, który dołączy do wyszukiwarki, może:

- stworzyć swoją sylwetkę w formie wizytówki z najważniejszymi informacjami (m.in. podać wykształcenie, specjalizację, lokalizację, dane kontaktowe),
- publikować treści o charakterze prawniczym (artykuły, treści audiowizualne) i linkować je ze swoim profilem.

Jak to działa?

Za pomocą wyszukiwarki potencjalni klienci znajdują wizytówki radców prawnych, wpisując w odpowiednie okno słowa kluczowe, takie jak np. miejscowość czy specjalizacja. W wynikach wyszukiwania potencjalnemu klientowi wyświetlają się pasujące sylwetki radców prawnych.

Opublikuj swoją wizytówkę na szukajradcy.pl i daj się znaleźć klientom!

Szybko, prosto i skutecznie!

PROBLEMY PRAWNE?

**Nie szukaj
ucieczki**

szukajradcy.pl

- Sprawy sądowe
- Prawo cywilne
- Prawo gospodarcze
- Prawo karne
- Prawo administracyjne

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

**DODATEK
DLA
APLIKANTÓW**

NOWA STRUKTURA
KOŁOKWIÓW

DWUMIESIĘCZNIK
SAMORZĄDU
RADCÓW PRAWNYCH

RADCA PRAWNY

Nr 209/2023
WRZESIEŃ/PAŹDZIERNIK
ISSN 1230-1426

CO ZMIENI SIĘ NA APLIKACJI W 2024 R.?

CO ZMIENI SIĘ NA APLIKACJI W 2024 R.?

Zgodnie z przewidywaniami Krajowa Rada Radców Prawnych na wrześniowym posiedzeniu uchwaliła zmiany w Regulaminie odbywania aplikacji radcowskiej.

Zmiany, które wejdą w życie od 1 stycznia 2024 r., obejmują program aplikacji, strukturę i formę zajęć oraz przeprowadzanych kolokwii. Samorząd radcowski, uwzględniając potrzeby rynku, regularnie dokonuje zmian dotyczących sposobu szkolenia młodych prawników. Aplikacja uważana jest bowiem za jeden z najważniejszych obszarów działania samorządu.

**PIOTR
OLSZEWSKI**
radca prawny
Fot. OIRP w Warszawie

Już w czerwcu, kiedy KRRP przyjęła założenia zmian regulaminu odbywania aplikacji, przedstawiciele samorządu radców prawnych wskazywali, że zmiany zmierzające do udoskonalenia programu aplikacji to odpowiedź na wymagania rynkowe, rozwój technologiczny, a także oczekiwania stawiane osobom mającym w przyszłości wykonywać zawód zaufania publicznego.

ZMIANY ZGODNE Z PRAWEM UE

Jak wynika z obowiązujących przepisów prawa, w tym z ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego

i Rady (UE) 2018/958 z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie analizy proporcjonalności przed przyjęciem nowych regulacji dotyczących zawodów – samorząd radcowski, przygotowując regulacje zewnętrzne dotyczące świadczenia usług przez prawników lub statusu prawnika jako profesjonalisty, usługodawcy lub pracownika, musi sprawdzić projekt swojego aktu prawnego, czy jest on zgodny z prawem UE. Przyjęcie przez KRRP uchwały zmieniającej Regulamin odbywania aplikacji radcowskiej było poprzedzone dokonaniem takiej analizy. Ocena wypadła pozytywnie. Wskazano w niej m.in., że projektowany akt prawny jest zgodny z przepisami prawa Unii Europejskiej, w szczególności zasadami: proporcjonalności, uzasadnionego charakteru i braku dyskryminacji.

Z przygotowanej w tym zakresie opinii autorstwa Stanisława Lipca wynika m.in., że:

- Projektowana uchwała jest zgodna z **ZASADĄ PROPORCJONALNOŚCI**
Według autora opinii uchwała Krajowej Rady Radców Prawnych jest związana ze zwiększaniem jakości świadczo-

nych usług prawnych poprzez zmianę programu kształcenia aplikantów radcowskich. Wraz ze zmianą programu aplikacji radcowskiej planuje się zwiększenie jakości świadczonych usług prawnych. Wyższa jakość świadczonych usług prawnych przez aplikantów radcowskich, którzy za kilka lat zostaną pełnoprawnymi radcami prawnymi, spowoduje zwiększenie jakości świadczonych usług na rzecz konsumentów, zwiększenie ochrony prawnej konsumentów, zmniejszenie ryzyka wykonywania zawodu radcy prawnego oraz zmniejszenie ewentualnego ryzyka dla interesu publicznego. Bezpośrednim celem projektowanej uchwały jest zwiększenie jakości świadczonych usług prawnych, zwiększenie jakości kwalifikacji zawodowych radców prawnych oraz aplikantów radcowskich, a także większe zrozumienie i otwarcie się radców prawnych na nowe trendy na rynku usług prawnych oraz na międzynarodowe świadczenie usług. Przygotowywany akt prawny jest całkowicie niezbędny, ponieważ odpowiada na potrzeby konsumentów, zmieniające się warunki pracy prawników oraz potrzeby samych prawników i aplikantów. Cel projektowanego aktu prawnego został dokładnie określony oraz uzasadniony. Wszystkie projektowane przepisy są powiązane z określonym celem, czyli zwiększaniem się jakości kształcenia prawników, co w konsekwencji spowoduje zwiększenie się ochrony konsumentów i jakości świadczonych usług przez radców prawnych. Wszystkie przepisy zaprojektowano w celu realizacji tego celu. Projektowane przepisy prawa są przejrzyste, spójne, systematyczne, logiczne i zgodne z techniką prawodawczą. Projektowane przepisy wpływają na swobodny przepływ usług i osób w ramach Unii Europejskiej. Wynika to z konstatacji, że prawnik zagraniczny, który chciałby uzyskać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej kwalifikacje radcy prawnego, powinien, lecz nie musi, odbyć aplikację radcowską. W konsekwencji jest zobowiązany do odbywania tej aplikacji także zgodnie z ocenianą uchwałą. Projektowana uchwała nie ogranicza jednak swobodnego przepływu usług i osób w ramach Unii Europejskiej, jedynie konkretyzuje zasady dostępu do zawodu regulowanego na etapie uzyskiwania stosownych kwalifikacji zawodowych.

Postulowane przepisy prawa wprowadzają pewne ograniczenia w wykonywaniu zawodu radcy prawnego oraz świadczeniu usług prawnych, ponieważ określają sposób kształcenia przyszłych radców prawnych, czyli aplikantów radcowskich. Bez zrealizowania aplikacji radcowskiej według programu aplikacji nie można przystąpić do radcowskich egzaminów zawodowych i w konsekwencji uzyskać prawa wykonywania zawodu radcy prawnego. Nie zmienia to faktu, że oceniany akt prawny zmienia zasady kształcenia aplikantów w bardzo niewielkim stopniu. Wprowadzanie jednak jakichkolwiek regulacji wymuszających posiadanie stosownych kwalifikacji zawodowych, w tym uczestnictwa w aplikacji, powoduje ograniczenie wykonywaniu zawodu prawnika, szczególnie radcy prawnego. Tego typu ograniczenie jest jednak niezbędne ze względu na konieczność utrzymania wysokiej jakości świadczonych usług prawnych, bezpieczeństwo publiczne, dobro wymiaru sprawiedliwości oraz ochronę konsumentów i konkurencji.

Fot. Adobe Stock

- Projektowany akt prawny jest zgodny z **ZASADĄ UZASADNIIONEGO CHARAKTERU**

Przygotowywany akt prawny jest całkowicie niezbędny. Jest on odpowiedzią na zmieniające się realia świadczenia usług prawnych w Polsce oraz na rynku wewnętrznym Unii Europejskiej. Odpowiada on także na zmiany technologiczne oraz oczekiwania konsumentów w zakresie zwiększania jakości świadczonych usług oraz nowych trendów na rynku edukacyjnym w zakresie prawa.

- Projektowany akt prawny jest zgodny z **ZASADĄ BRAKU DYSKRYMINACJI**

Samorząd zawodowy zauważył, że na współczesnym rynku usług prawnych należy zwiększać kompetencje prawników w określonych w uchwale zakresach oraz sposób realizacji kształcenia aplikanckiego musi ulec modyfikacjom ze względu na zmiany technologiczne, oczekiwania konsumentów, możliwość świadczenia transgranicznych usług prawnych oraz zwiększanie jakości usług prawnych. Dlatego też niezbędne okazuje się dokonanie rozróżnienia na nowych aplikantów kształcących się według nowych zasad aplikacji wyrażonych tą uchwałą oraz na aplikantów wcześniejszych. Nowi aplikanci zyskają jeszcze więcej kompetencji. Dzięki temu zapewnią lepszą ochronę konsumentów, rzetelny wymiar sprawiedliwości oraz bezpieczeństwo publiczne w zakresie prowadzenia spraw karnych. Dlatego też rozróżnienie na nowych i dawnych aplikantów, kształcących się według zmienionego programu aplikacji, jest niezbędne. Tego typu różnice nie powodują naruszenia zasady braku dyskryminacji.

SKOMPLIKOWANY OKRES PRZEJŚCIOWY

Zmiany regulaminu wchodzi w życie od 1 stycznia 2024 r. Obejmą w całości pierwszy rocznik, który rozpocznie wtedy szkolenie, ale pewnych modyfikacji programu mogą spodziewać się też obecni aplikanci, którzy z początkiem stycznia rozpoczną drugi lub trzeci rok nauki.

Dodatkowo uchwała zmieniająca regulamin zawiera rozwiązania na wypadek niezaliczonych pewnych części szkolenia.

NAJWAŻNIEJSZE ZMIANY W APLIKACJI DOTYCZĄ:

- zwiększenia dopuszczalnej liczby zajęć przeprowadzanych w formie e-learningu, co daje możliwe 180 godzin zajęć w trybie stacjonarnym i 60 w trybie zdalnym – w każdym roku szkoleniowym,
- wprowadzenia w programie aplikacji obok zajęć z prawa karnego na II roku aplikacji praktyk w sądach powszechnych i prokuraturze w zakresie zagadnień z zakresu prawa karnego i postępowania karnego,
- przeniesienia zajęć z przedmiotu „Prawo rodzinne i opiekuńcze” na I rok aplikacji,
- utworzenia bloku zajęć z przedmiotów „Prawo cywilne, prawo postępowania cywilnego”,
- utworzenia bloku zajęć z przedmiotów „Prawo karne, prawo karnoskarbowe, prawo wykroczeń” i „Postępowanie karne, postępowanie karnoskarbowe i postępowanie w sprawach o wykroczenia”,
- ustalenia, iż na każdym roku szkoleniowym odbywać się będą dwa kolokwia, co daje łączną liczbę sześciu kolokwium w trakcie aplikacji,
- wprowadzenia rezerwy godzinowej na każdym roku szkoleniowym w wymiarze 40 godzin, które mogą zostać wykorzystane na poszerzenie zagadnień objętych programem lub na wprowadzenie dodatkowych zajęć o charakterze specjalizacyjnym, zgodnie z potrzebami praktycznego szkolenia aplikantów.

E-learning na aplikacji

I choć wymiar godzinowy zajęć pozostanie na niezmiennym poziomie (240 w każdym roku szkoleniowym) – planowana jest

Fot. Adobe Stock

zmiana formy ich prowadzenia. Z 48 do 60 w roku wzrośnie liczba godzin zajęć, które będą mogły być przeprowadzone w formie e-learningowej. Nie zmieni się w tym zakresie zasada, że to okręgowe izby radców prawnych, które prowadzą aplikację, podejmą decyzję, w jakim wymiarze i z jakich przedmiotów wprowadzą e-learning do planów zajęć.

„Rezerwa”

Okręgowe izby radców prawnych dostaną ponadto „do wykorzystania” 40 godzin na każdym roku tzw. rezerwy. To duża zmiana, bo obecny program przewiduje tylko 12 takich godzin na roku pierwszym, 6 na drugim roku i 28 na roku trzecim. Izby mogą wykorzystać „rezerwę” na zajęcia nieobjęte zasadniczym programem aplikacji (np. by dostosować ścieżkę edukacyjną do potrzeb lokalnego rynku lub odpowiedzieć na potrzeby aplikantów) albo rozdysponować godziny tak, by pogłębiać zagadnienia przewidziane w podstawie programowej. Na przykład przeznaczyć 20 godzin na dodatkowe zajęcia z prawa zamówień publicznych, a pozostałe 20 na zajęcia z prawa nowych technologii, prawa własności intelektualnej lub ochronę danych osobowych. Przedstawiciele samorządu przekonują, że chcą ponadto umożliwić aplikantom przedstawianie postulatów co do tego, jakie zajęcia byłyby im potrzebne z puli „rezerwy”. Aplikanci są często zainteresowani zajęciami z szeroko rozumianych umiejętności miękkich.

Zajęcia i praktyki

Modyfikacje będą dokonane także w samej strukturze zajęć – w zakresie liczby godzin z danego przedmiotu, ale także połączenia zajęć w bloki czy przeniesienia zajęć pomiędzy rocznikami. W tym ostatnim przypadku chodzi o planowane przeniesienie zajęć z przedmiotu „Prawo rodzinne i opiekuńcze” na I rok aplikacji (obecnie tego przedmiotu uczą się aplikanci drugiego roku).

Biorąc pod uwagę, że w praktyce zawodowej pełnomocnik spotyka się jednocześnie z problemami z zakresu prawa mate-

Fot. Adobe Stock

rialnego i proceduralnego, KRRP zaproponowała prowadzenie zajęć w blokach. I tak aplikanci I roku będą odbywać łącznie zajęcia z prawa i postępowania cywilnego, a aplikanci II roku w zakresie bloku karnego – zajęcia z prawa karnego, karnoskarbowego, prawa wykroczeń i procedury karnej. Na drugim roku aplikanci będą odbywać praktyki w sądach powszechnych i prokuraturach z zakresu prawa i postępowania karnego. Obecnie wszystkie praktyki w organach wymiaru sprawiedliwości są przewidziane na rok pierwszy, co sprawia, że uczestnicy szkolenia najpierw odbywają praktyki, a dopiero po roku mają zajęcia z teorii. Zmiany nie wpłyną natomiast na wymiar czasu praktyk – nadal będzie to 40 dni w każdym roku szkoleniowym.

Kolokwia

Dopełnieniem zmian jest połączenie kolokwii, co zmniejszy ich liczbę do dwóch rocznie. Obecnie aplikanci zdają trzy kolokwia na pierwszym roku, cztery na drugim i dwa na trzecim. Forma kolokwii zostanie dostosowana do tego, co w przyszłości czeka aplikanta na egzaminie zawodowym. Dla chętnych prowadzone będą tzw. prekolokwia. W ich ramach aplikant będzie mógł wykonać zadania i uzyskać informację zwrotną o swoich postępach.

Nowa struktura kolokwii wyglądać ma w następujący sposób:

I rok aplikacji

- Kolokwium pisemne z prawa cywilnego, postępowania cywilnego, prawa rodzinnego i opiekuńczego. Będzie polegało na rozwiązaniu zadania polegającego na przygotowaniu umowy albo sporządzeniu pozwu, wniosku, apelacji lub opinii prawnej. Kolokwium będzie trwało 360 minut.
- Kolokwium z etyki zawodu radcy prawnego, zasad wykonywania zawodu, organizacji i funkcjonowania samorządu radców prawnych. Będzie to kolokwium w formie ustnej (aplikant będzie odpowiadał na jedno pytanie z etyki zawodu radcy prawnego, jedno pytanie z zasad wykonywania zawodu i jedno pytanie z organizacji i funkcjonowania samorządu radców prawnych).

II rok aplikacji

- Kolokwium pisemne z prawa gospodarczego, prawa spółek handlowych, prawa upadłościowego i prawa restrukturyzacyjnego. Zadanie będzie polegało na przygotowaniu w czasie 360 minut umowy albo sporządzeniu pozwu, wniosku, apelacji lub opinii prawnej.
- Kolokwium z prawa karnego, postępowania karnego, prawa karnoskarbowego, postępowania karnoskarbowego, prawa wykroczeń, postępowania w sprawach o wykroczenia. Będzie to również trwające 360 minut kolokwium w formie pisemnej polegające na sporządzeniu apelacji, opinii o jej niecelowości lub projektu aktu oskarżenia w sprawie z oskarżenia prywatnego.

III rok aplikacji

- Kolokwium z zasad wykonywania zawodu radcy prawnego, etyki zawodu radcy prawnego. Będzie to kolokwium w formie pisemnej polegające na przygotowaniu w ciągu 240 minut opinii prawnej.
- Kolokwium z prawa administracyjnego, postępowania administracyjnego i postępowania sądownoadministracyjnego, prawa finansowego i podatkowego. To także kolokwium w formie pisemnej – aplikant będzie musiał przygotować akt normatywny lub środek zaskarżenia w postępowaniu sądownoadministracyjnym lub opinię prawną. ■

I tak jeżeli w 2024 r. aplikant powtarza:

- 1) I rok aplikacji z powodu uzyskania oceny negatywnej z kolokwium z przedmiotu „Prawo pracy i prawo ubezpieczeń społecznych”, powtarzanie roku obejmuje uczestniczenie w zajęciach z tego przedmiotu w wymiarze określonym w programie aplikacji w nowym brzmieniu oraz przystąpienie do kolokwium z tego przedmiotu na zasadach określonych w programie aplikacji w brzmieniu dotychczasowym, a także odbywanie praktyk;
- 2) I rok aplikacji z powodu uzyskania oceny negatywnej z kolokwium z przedmiotów „Prawo cywilne, postępowanie cywilne”, powtarzanie roku obejmuje uczestniczenie w zajęciach z tych przedmiotów i zajęciach z przedmiotu „Prawo rodzinne i opiekuńcze” oraz przystąpienie do kolokwium z tych przedmiotów, na zasadach określonych w nowym programie aplikacji, a także odbywanie praktyk;
- 3) II rok aplikacji z powodu uzyskania oceny negatywnej z kolokwium z przedmiotu „Prawo rodzinne i opiekuńcze”, powtarzanie roku obejmuje uczestniczenie w zajęciach z tego przedmiotu oraz przystąpienie do kolokwium z tego przedmiotu, na zasadach określonych w programie aplikacji w starym brzmieniu, a także odbywanie praktyk;
- 4) II rok aplikacji z powodu uzyskania oceny negatywnej z kolokwium z przedmiotu „Prawo gospodarcze”, powtarzanie roku obejmuje uczestniczenie w zajęciach z tego przedmiotu w wymiarze określonym w nowym programie aplikacji oraz przystąpienie do kolokwium z tego przedmiotu, na zasadach określonych w poprzednim programie aplikacji, a także odbywanie praktyk;
- 5) II rok aplikacji z powodu uzyskania oceny negatywnej z kolokwium z przedmiotu „Prawo spółek handlowych, prawo upadłościowe i prawo restrukturyzacyjne”, powtarzanie roku obejmuje uczestniczenie w zajęciach z tego przedmiotu w wymiarze określonym w programie aplikacji w brzmieniu nowym oraz przystąpienie do kolokwium z tego przedmiotu na zasadach określonych w poprzednim programie aplikacji, a także odbywanie praktyk;
- 6) II rok aplikacji z powodu uzyskania oceny negatywnej z kolokwium z przedmiotu „Prawo spółek handlowych, prawo upadłościowe i prawo restrukturyzacyjne”, powtarzanie roku obejmuje uczestniczenie w zajęciach z tych przedmiotów oraz przystąpienie do kolokwium z przedmiotów „Prawo gospodarcze, prawo spółek handlowych, prawo upadłościowe i prawo restrukturyzacyjne”, na zasadach określonych w nowym programie aplikacji, a także odbywanie praktyk;
- 7) III rok aplikacji z powodu uzyskania oceny negatywnej z kolokwium z przedmiotu „Zasady wykonywania zawodu radcy prawnego, etyka radcy prawnego oraz organizacja i funkcjonowanie samorządu radców prawnych”, powtarzanie roku obejmuje uczestniczenie w zajęciach z przedmiotu „Zasady wykonywania zawodu radcy prawnego, etyka zawodu radcy prawnego” oraz przystąpienie do kolokwium z tego przedmiotu, na zasadach określonych w programie aplikacji w brzmieniu nadanym podczas ostatniego posiedzenia KRRP, a także odbywanie praktyk. ■